စာမေးပွဲတိုင်း၏ ပဋ္ဌာန်းဘာသာအတွက် တကယ်လိုအပ်သော
ပါဠိ အရကောက် ဂဏ္ဌိ အဓိပ္ပါယ် သိမှတ်ဘွယ်ရာ
အဖြာဖြာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော

ပဋ္ဌာန်းလက်ဆောင်

စာပေအမှတ်စဉ်-၅

တ တိ ယ အ ကြိမ်

အရှင်တိလောကာဘိဝံသ
(အင်းစိန်)

ပဋ္ဌာန်းလက်ဆောင်

တာပေအမှတ်စဉ်•၅

အရှင်တိလောကာဘိဝံသ
(အင်းစိန်)

ပဋ္ဌာန်းလက်ဆောင်

စာမူခွင့်ပြုအမှတ် –

မျက်နှာဖုံးခွင့်ပြုအမှတ် –

ဒုတိယအကြိမ်

၂၂၇၀၀၇

၁၉၉၄–ခု၊ နိုဝင်ဘာလ

အုပ်ရေ – ၂၀၀၀

တန်ဘိုး – ၂၀၀

ပုံနှိပ်သူ – ဦးကျင် (၀၄၉၃၃)
ချပ်ပီယံအော့ဖ်စက်
အမှတ် – ၁၄၁၊ ၃၈ လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့။

အဖုံးရိုက် – ကျောက်စိမ်း (offset)

ထုတ်ဝေသူ – ဦးလှစိန် (၀၃၀၁၉)
ထွန်းလှကျော်စာပေ
အမှတ် – ၂၁၉၊ အသောကလမ်း၊ ၁၃ ရပ်ကွက်
လှိုင်မြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့။

ဖြန့်ချိရေး – စာပေထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့
ရွှာမပရိယတ္တိစာသင်တိုက်
အင်းစိန်။

ပဋ္ဌာန်းသင်နည်းစနစ်များ

ကျယ်ပြော၍ ခက်ခဲနက်နဲလှသော ပဋ္ဌာန်းဒေသနာတော်ကြီးကို မြတ်ဗုဒ္ဓသည် နည်းပေးသင့်သောအရာ၌ နည်းပေးညွှန်ပြ၍ ဟောထားသဖြင့် ထိုခေတ် ထိုအခါက မြတ်ဗုဒ္ဓညွှန်ပြခဲ့သော အနည်းငယ်မျှသော နည်းစနစ်ဖြင့်ပင် လုံလောက်ခဲ့ပါသည်၊ အခက်အခဲ မရှိကြပါ။

သို့သော် လောဘ၊ ဒေါသ၊ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ၊ မာန်မာနတို့ ထူပြောလာသော ဆုတ်ကပ်ခေတ်အခါ၌ကား ကိလေသာဖြင့် စိတ်အစဉ် ညစ်နွမ်းရုံမက နီဝရဏများက ဖုံးလွှမ်း ကာကွယ်ထားပြန်သဖြင့် သတိ၊ ပညာချွတ်ယွင်းလာကြပါသည်၊ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓလမ်းညွှန်ချက်ဖြင့် မလုံလောက်တော့သဖြင့် အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ၊ အနု၊ မဓု၊ ယောဇနာ၊ ဂဏ္ဌိများက သူ့ခေတ် သူ့အခြေအနေအရ ထပ်မံ ဖြည့်စွက်ပြီး လမ်းညွှန်ကြရပြန်သည်။

မြန်မာ့နည်း မြန်မာ့ဟန်

မြန်မာနိုင်ငံသို့ သာသနာရောက်လာသောအခါမှာလည်း ရှေးဆရာတော်များက မြန်မာစာသင်သားများနှင့် ကိုက်ညီအောင် ပဋ္ဌာန်းသင်နည်းစနစ်များကို တီထွင်ပေးခဲ့ကြမည်မှာ မလွဲပေ၊ ယင်းစနစ်များအနက် သုံးချက်စု၊ ပစ္စည်းပြိုင်၊ ရာသီစု၊ ပဋ္ဌာန်းနိဿယ (အရကောက်)တို့သည် အဓိကအခန်းမှ ပါဝင်ကြလေသည်။

ပိဋကတ်တော် သမိုင်းစာတန်း၌ ပဋ္ဌာန်းနိဿယကိုပင် အရကောက်ခေါ်ကြောင်း မှာထားလေသည်၊ ယခုလက်ရှိ "ပဋ္ဌာန်းအရကောက်"ဟု အများသိကြသော ကျမ်းကိုပင် ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ကိုယ်တိုင်က အရကောက်ဟု မသုံးပဲ "ပဋ္ဌာန်းနိဿယ"ဟုသာ သုံးစွဲထားသည်ကို ယင်းကျမ်းပဏာမနှင့် နိဂုံးတို့အရ သိရသည်၊ ယင်းပဏာမအရပင် ထန်းတစ်ပင်နိဿယ မတိုင်မီကလည်း ပဋ္ဌာန်းနိဿယ (အရကောက်)ဟောင်းများရှိခဲ့သေးကြောင်း သိရသည်။

ပိဋကတ်တော် သမိုင်းစာတန်း၌ ပဋ္ဌာန်းနိဿယ (အရကောက်) စာရင်းကို–

၁။ တောင်ဘီလာမှူ၊

၂။ နန်းကျောင်းမှူ၊

၃။ တောင်ဘီလူးမှူ၊ (ထန်းတစ်ပင်ဆရာတော်၏ **ဆရာ**)

၄။ ထန်းတစ်ပင်မှူ၊

၅။ ညောင်ကန်မှူ၊

၆။ ဇမ္ဗူဒီပဓဇ ဆရာတော်မှူ ဟူ၍ ခြောက်စောင်တွေ့ရ၏။

ယင်းခြောက်စောင်အနက် ၁၁၂၁–ခုနှစ် စီရင်၍ပြီးသော ထန်းတစ်ပင်အရကောက်မှ တစ်ပါး အခြားအရကောက်ကျမ်းတို့၏ ကျမ်းပြီးသက္ကရာဇ်ကို အတိအကျ မသိရ၊ တောင်ဘီလာ ဆရာတော်မှာ ၉၄၀–ပြည့်နှစ်ဖွားမြင်၍ ၁၀၁၃–ခုနှစ်၌ ပျံလွန်တော်မူကြောင်း သိရသည်၊ နန်းကျောင်းဆရာတော်မှာလည်း အင်း၀ ပင်းတလဲမင်းလက်ထက် ၀န်ကြီးနေမျိုးနော်ရထာ၏ သားဖြစ်ကြောင်း သိရသဖြင့် ၉၈၅–ခုလောက်ကဟု ခန့်မှန်းရသည်။

အရကောက်ကျမ်းများ၏ ပုံသဏ္ဌာန်နှင့် အကျိုး

ပဋ္ဌာန်းနိဿယ (အရကောက်)များကို လေ့လာကြည့်လျှင် ပဋ္ဌာန်းဆိုင်ရာ ပါဠိတော်၊ အဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ၊ အနု၊ မဓု၊ ယောဇနာ၊ ဂဏ္ဌိနှင့်တကွ အာစရိယဝါဒတို့မှ အနှစ်ထုတ်၍ စနစ်တကျ စီစဉ်ထားကြောင်း တွေ့ရသည်၊ အရကောက်ကျမ်းများကို လေ့လာခြင်းအားဖြင့် ပဋ္ဌာန်း ဆိုင်ရာ ဂန္ထရတို့ကို လေ့လာပြီးသား ဖြစ်တော့၏။ ယခုခေတ် ပဋ္ဌာန်းစာသင်သားတိုင်းလိုလိုပင် ဆရာ့အကူအညီဖြင့် ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကို သင်ယူယုံဖြင့် ပဋ္ဌာန်းကိစ္စပြီးကြရသည်၊ ဂဝရာနှုန်း ကျော်ကျော်မျှလောက်သော စာချ စာသင်တို့သည် ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာ၊ ဋီကာ၊ အနု၊ မဓု၊ ယောဇနာ ကျမ်းတို့ကို တိုက်ရိုက်မလေ့လာဖူးကြပဲပင် ပဋ္ဌာန်းသဘော နားလည်ကြသည်၊ ပဋ္ဌာန်းအရကောက် များ၏ စွမ်းအားကား ဤမျှကြီးမားခဲ့ပေသည်။

ပဋ္ဌာန်းအရကောက်ကျမ်းများသည် ကောင်းမွန်ပြည့်စုံသည့် ပဋ္ဌာန်းသင်ရိုးကျမ်းဖြစ်သော်လည်း ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုမပြုပဲ သင်ယူလျှင် ပင်ပန်းရုံသာ ရှိမည်၊ နားလည်မည်မဟုတ်ပါ။ ဤသည်ကို ရည်ရွယ်၍ ပဋ္ဌာန်းသုံးချက်စု ဂဏ္ဌိဆရာက အောက်ပါအတိုင်း မိန့်ဆိုထားသည်။

"အနန္တနယ သမန္တပဋ္ဌာန်းကျမ်းကို ဟောလိုသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ဘုရား၌ ထီးကိုတင်လိုလျှင် ရှေးဦးစွာ ငြမ်းပြင်ဆင်ပြီးမှ ထီးကို တင်နိုင်ဘိသကဲ့သို့ ထိုအတူ ၄င်းကျမ်းကို မဟောမီကပင် ၂-ချက်စု၊ ၃-ချက်စု၊ ပစ္စည်းပြိုင်၊ ရာသီစုတို့ကို ခက်မှုခက်ရာနှင့်တကွ ကျေပွန်မှသာ ဟောနိုင်ရာ၏။"

ဤအချက်ကိုထောက်၍ ရှေးခေတ်က ပြင်ဆင်မှုနှင့်တကွ ပဋ္ဌာန်းအရကောက် သင်ကြားခြင်းကို ၁-နှစ်ခွဲ၊ ၂-နှစ်ခန့် အချိန်ယူရကြောင်း သိနိုင်သည်။

ယခုအခါ၌ကား မစိုးရိမ်ဆရာတော်၊ မူလပဋ္ဌာန်းဆရာတော်၊ ပဋ္ဌာန်းသိပ္ပံဆရာတော် အစရှိသော ပဋ္ဌာန်းပညာရှင်များ၏ တီထွင်မှုစနစ်ကောင်းများကြောင့် ၁-လခွဲ ၂-လဖြင့်ပင် ပဋ္ဌာန်းတတ်မြောက်နိုင်ကြလေပြီ။

မိမိဘဝနှင့် ပဋ္ဌာန်းလက်ဆောင်

မိမိသည် ပထမကြီးတန်း စာသင်သားဘဝ ၁၃၂၀-ခုနှစ်က မြင်းခြံမြို့ကိုးဆောင်တိုက် ပခုက္ကူကျောင်းသစ် ဂဏဝါစကအရှင်သာမိနထံတွင် ပဋ္ဌာန်းသင်ယူခဲ့သည်၊ ထိုနှစ်မှာပင် ပထမကြီးတန်းကို လွယ်လွယ်ကူကူအောင်မြင်ခဲ့သဖြင့် ပဋ္ဌာန်းခက်ခဲမှုကို သတိမထားမိခဲ့၊ ပထမကြီးတန်း အောင်မြင်ပြီး စာချတန်းနှင့် သကျသီဟစာမေးပွဲများကို အားထုတ်စဉ်၌လည်းကောင်း, စာမေးပွဲများပြီးဆုံးချိန်၌လည်းကောင်း (၁၄)နှစ်ခန့် ပဋ္ဌာန်းနှင့် ကင်းကွာနေပါသည်။

၁၃၄၄-ခုနှစ်ခန့်က အင်းစိန်ရွာမမှာပင် မိမိ၏ ဆရာရင်း အရှင်တေဇနိယာဘိဝံသထံတွင် ပဋ္ဌာန်းစာဝါ တက်ခွင့်ရခဲ့ပြန်သည်၊ နောက်ထပ်တစ်ဖန် မစိုးရိမ်ဆရာတော် (အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု ဆဋ္ဌသင်္ဂါယနာ ဉက္ကဋ္ဌ) ထံတွင်လည်း အထိုက်အလျောက် သင်ယူခွင့် ရခဲ့ပါသေးသည်၊ သို့သော် ပြန်လည်သုံးသပ်မှု နည်းခဲ့သဖြင့် သင်ပြီးသမျှတို့ "ဗျားစားလက်ဆေး" ပမာဖြစ်ကုန်သည်။

၁၃၃၆–ခုနှစ်၌ ပဋ္ဌာန်းစာဝါ မဖြစ်မနေ ပို့ချရမည်ဖြစ်သောအခါ မည်သို့မည်ပုံ ပို့ချရမည်ကို ပြန်လည်စဉ်းစားမရသလောက် ဖြစ်နေပါသည်၊ ပဋ္ဌာန်းပါဠိရူပစာအုပ်ကြီး အကူအညီဖြင့် ပဋ္ဌာန်းစာဝါ အထိုက်အလျောက်ပြီးမြောက်သွားရုံမက စာဝါလိုက်သူ ၄–ပါးအနက် ၂–ပါး ပထမကြီးတန်းအောင်သွားခဲ့ပါသည်၊ ဤကဲ့သို့ ကျိုးစားဆည်းပူးပြီး ၃–နှစ်လောက် ပို့ချလိုက်သောအခါ မိမိကိုယ်တိုင်လည်း အထိုက်အလျောက် ကျွမ်းကျင်သွားပါသည်၊ မိမိ၏ ပို့ချပုံစနစ်များဖြစ်သည့် မှတ်စုများကို စာသင်သားများထံမှ တောင်းယူကြည့်ရှုလိုက်သောအခါ ယခု လက်ရှိ ပဋ္ဌာန်းလက်ဆောင် စာအုပ်အခြေအနေနီးပါး ပြည့်စုံနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

ထိုစနစ်များအတိုင်း နောက်နောက်စာသင်သားများ စနစ်တကျ သက်သာလွယ်ကူစွာ အသုံးပြုနိုင်ရန် (စာကူးစက်မှု) ပဋ္ဌာန်းလက်ဆောင်စာအုပ် ကျောင်းသုံးအဖြစ် စီစဉ်ခဲ့ပါသည်၊ ထိုစာအုပ်ကို မိမိစာသင်သားများသာမက အနယ်နယ်အရပ်ရပ်ရှိ စာသင်သားများကလည်း မှာယူ အသုံးပြုနေကြသဖြင့် စာကူးစက်မှုဖြင့်ပင် ၅–ကြိမ်ဖြန့်ဝေပြီး ဖြစ်ခဲ့ပါသည်၊ ပုံနှိပ်မှုဖြင့်လည်း ယခုအကြိမ်ထိ ၃–ကြိမ် ထုတ်ဝေခဲ့ရပါသည်။

မိမိသည် ၁၃၃၆–ခုနှစ်မှ ယခုနှစ်အထိ ရွာမပရိယတ္တိစာသင်တိုက်အတွင်း မိမိကျောင်းတိုက်သံဃာနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်သံဃာတို့အား နှစ်စဉ် ပဋ္ဌာန်း+ယမိုက် အဘိဓမ္မာညဝါများကို ပို့ချပေးနေပါသည်၊ နွေရာသီ ယမိုက်+ပဋ္ဌာန်းအထူးသင်တန်းအဖြစ်လည်း ၅–ကြိမ်ပို့ချပြီး ဖြစ်ပါသည်၊ ထိုသင်တန်းသို့ တိုင်းနှင့်ပြည်နယ်အသီးသီးမှ စာချ, စာသင်, ရဟန်း, သာမဏေ, သီလရှင်များ နှစ်စဉ် (၃၀၀)ကျော် (၄၀၀) တက်ရောက်သင်ကြား ဆည်းပူးကြပါသည်၊ အချို့နှစ်များမှာ (၅၀၀) ကျော် (၆၀၀) ခန့်ပင် ရှိခဲ့ပါသည်။

အဆိုပါ စာဝါများ သင်တန်းများ၌ သက်သာလွယ်ကူစွာ ပို့ချပေးနိုင်မှု, သင်ယူနိုင်မှုသည် ပဋ္ဌာန်းလက်ဆောင်စာအုပ်၏ ကျေးဇူးကြောင့်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ကျမ်းပြုဆရာတော်

မာတိကာ

၁။	နိဒါန်း	က	မှ	ဃ
၂။	ပဏာမနှင့် ပဋိညာဉ်	၁		
၃။	သုဒ္ဓသင်္ချာ အသုံးချပုံနှင့် ကျမ်းတက်ဆိုင်ရာများ	၂		၉
၄။	လေ့လာပုံများ	၁၀		

ပဉှာဝါရ

၅။	ပစ္စယုဒ္ဓါရ ဇယား	၁၁	
၆။	အာရမ္မဏမျိုး	၁၂	၁၉
၇။	သဟဇာတမျိုး	၂၀	၂၉
၈။	အနန္တရမျိုး	၃၀	၃၁
၉။	ပကတူပမျိုးနှင့် ဝတ္ထုမျိုး	၃၂	၃၃
၁၀။	ပစ္ဆာဇာတ, ရုပ်ဟာ, ရူပတိ', နာနာကမ္မမျိုး	၃၄	
၁၁။	မိဿကများ	၃၄	၃၅
၁၂။	ပကတူပဆိုင်ရာ မေးခွန်းများနှင့် ပါဠိတော်	၃၅	၃၉
၁၃။	ပစ္စယနိဒ္ဒေသ	၄၀	၄၅

ဆဝါရ

၁၄။	ဆဝါရ အနုလုံ သုဒ္ဓသင်္ချာ	၄၆	၄၇
၁၅။	ပဋိစ္စဝါရ ပါဠိ + အနက်	၄၈	၄၉
၁၆။	ပဋိစ္စ ကတ္တားကောက်	၅၀	၅၃
၁၇။	ပဋိစ္စ ဟိတ်ပါဠိကောက်	၅၄	၅၉
၁၈။	ပဋိစ္စ ပစ္စနိက်	၆၀	၆၅
၁၉။	ပစ္စယဝါရ	၆၆	၆၇
၂၀။	ခန္ဓာဝါရနှင့် ဃဋနာများ	၆၈	၇၂
၂၁။	ပဋ္ဌာန်းဆိုင်ရာ မှတ်သားဘွယ်ရာ အဓိပ္ပါယ်များ	၇၃	၈၈
၂၂။	နိဂမ ပတ္ထနာ	၈၉	

ပဋ္ဌာန်းလက်ဆောင်ကျမ်း

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

ပဏာမနှင့် ပဋိညာဉ်

ပဋ္ဌာနဒေသကံ ဗုဒ္ဓံ၊ ဓမ္မံ သံဃဉ္စ သတ္ထုစရံ။
နတွာ သောတူနမတ္ထာယ၊ ကဿံ ပဋ္ဌာနပါထေယျံ။

ပဋ္ဌာနဒေသကံ– နက်နဲထူးဆန်း မြတ်ပဋ္ဌာန်းကို စည်းကမ်းကျနှ ဟောညွှန်ပြတော်မူတတ်သော၊ ဗုဒ္ဓံ စ– သစ္စာလေးပါးမြတ်တရားကို ပိုင်းခြားထင်ထင် ကိုယ်လည်းမြင်၍ သုံးခွင်ဘုံသား ဝေနေအားလည်း ဟောကြားမိန့်ခြွေ သိစေတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရားကို လည်းကောင်း၊ ဓမ္မံ စ– ရာဂငြိမ်းကြောင်း ကောင်းမြတ်သော တရားတော်ကိုလည်းကောင်း၊ သံဃံ စ– အရိယာ ရှစ်ဖော် သံဃာတော်ကိုလည်းကောင်း၊ သတ္ထုစရံ စ– နည်းကောင်းညွှတ်တတ် ဆရာမြတ်ကို လည်းကောင်း၊ သတ္ထုစရံ စ– တစ်လုံးတစ်ပါဒ ညွှန်ပြတော်မူကြကုန်သော ဆရာအပေါင်း နှင့်တကွ ပဋ္ဌာန်းအရာ၌ ကျေးဇူးရှင် ဖြစ်ကြကုန်သော မြင်းခြံမြို့ ကိုးဆောင်တိုက် ဂဏဝါစက အရှင်သာမိန, ညောင်ဦးမြို့နယ် ကံကြီးကုန်းရွာ အရှင်တေဇနိယာဘိဝံသ (သ–စ–အ–ဓမ္မာစရိယ), ခင်ဦးတောရ မူလပဋ္ဌာန်းဆရာတော်, စစ်ကိုင်းပဋ္ဌာန်းသိပ္ပံဆရာတော်, မစိုးရိမ်ဆရာတော် (ဆဋ္ဌသံဂါယနာ ဥက္ကဋ္ဌ အဘိဓဇ မဟာရဋ္ဌဂုရု) အစရှိသော ဆရာသခင် ကျေးဇူးရှင်အပေါင်း ကိုလည်းကောင်း၊ နတွာ– ဦးညွှတ်ရိုကျိုး မာန်နှိမ်ချိုးလျက် ရှိခိုးပြီး၍၊ သောတူနံ– ပဋ္ဌာန်း မဟာဒေသနာ၌ နည်းနာလိုလား စာသင်သားတို့၏၊ အတ္ထာယ– အလွယ်တကူ နည်းယူနိုင်ခြင်း အကျိုးငှာ၊ ပဋ္ဌာနပါထေယျံ– "ပဋ္ဌာန်းလက်ဆောင်"ကျမ်းစာစောင်ကို၊ ကဿံ–ရေးသား တီထွင် ပြုစီရင်အံ့။

သုဒ္ဓသင်္ချာဆိုရိုး

အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရ၌– ကာမစိတ်–၅၄၊ ဝိညာ–၃၊ နေဝ–၃၊ အဘိညာဉ်ဒွေး၊ လောကုတ္တရာစိတ်–၈ ခုအားတပ်သော စိတ်–၈၉၊ စေ–၅၂၊ ရုပ်–၂၈၊ နိဗ္ဗာန်။

ဤတရားတို့သည် အာရမ္မဏပစ္စည်းတပ်သော တရားတို့မည်ကုန်၏၊ ထိုကြောင့် ထိုတရားတို့ကို ဤအနုလုံ၌ နယသို့လိုက်၍လည်းကောင်း၊ ဝါရသို့ လိုက်၍လည်းကောင်း၊ တိက်ပုဒ် ၏ အရသို့ လိုက်၍လည်းကောင်း၊ ကတ္တား, သမ္ဗဒါန် နေဟန်သို့ လိုက်၍လည်းကောင်း *"အာရမ္မဏေ နဝ"*ဟု သင်္ချာတပ်၍ ဟောအပ်ကုန်၏၊ ပစ္စည်းရေ–၁ ဟူသည်တည်း။

သုဒ္ဓသင်္ချာကို အမျိုးမျိုး လေ့ကျင့်ပုံ

သုဒ္ဓသင်္ချာ ကျေညက်အောင် ရပြီးသောအခါ ဒေသနာက္ကမ, ပစ္စယက္ကမ ဖြစ်အောင် ၂၄–ပစ္စည်း အစဉ်အတိုင်း ကုန်စင်အောင်ဆိုပါ။

ဟေတု, အာရမ္မဏ, အဓိပတိ, အနန္တရ, သမနန္တရ, သဟဇာတ, အညမည, ပစ္ဆာဇာတ, အာသေဝန, ဝိပါက, ဈာန, မဂ္ဂ, သမ္ပယုတ္တ, နတ္ထိ, ဝိဂတ တို့၌ မျိုးကွဲမရှိ၍ သုဒ္ဓသင်္ချာအတိုင်းဆိုပါ။

အဓိပတိ ၌– အာဓိ, သဟာဓိ, ၂–မျိုးလုံး သုဒ္ဓသင်္ချာကို ဆိုပါ၊ (အာဓိ သတ္တတွင် မပါဝင်သော သဟာဓိ သတ္တမှ သင်္ချာများကိုထည့်လျှင် အဓိပတိ၌ သင်္ချာ ဒသ ဖြစ်၏။)

နိဿယ ၌– ဝတ္ထာပုနိ, သဟနိ, ဝတ်ပုနိ, သဟပုရေမိဿကနိ–ဟု ၄–မျိုးရှိ၍ သင်္ချာ တေရသ ဖြစ်၏။

ဥပနိဿယ ၌– အာရမ္မဏူ, အနန္တရူ, ပကတူဟု ၃–မျိုးရှိရာ ပကတူ သင်္ချာ နဝ တွင် အားလုံးပါဝင်ကြ၏။

ပုရေဇာတ ၌– အာပု, ဝတ်ပု ၂–မျိုးလုံးပင် သင်္ချာတူ တီဏိ ဖြစ်၏။

ကမ္မ ၌– သဟဇာတကမ္မ, အနန္တရ ကမ္မ, ဗလဝနာနာကမ္မ, ဗလဝဒုဗ္ဗလနာနာကမ္မ ဟု ၄–မျိုးရှိရာ သဟဇာတကမ္မ သင်္ချာ သတ္တ တွင် ကြွင်းကမ္မများဝင်ကြ၏။

အာဟာရ ၌– နာမ်အာဟာရ, ရုပ်အာဟာရဟု ၂–မျိုးရှိရာ ရုပ်အာဟာရသည် နာမ်အာဟာရ သင်္ချာ သတ္တ တွင်ဝင်၏။

ဣန္ဒြိယ ၌– သဟတိ , ဝတ်ပုတိ , ရူပတိ ဟု ၃–မျိုးရှိရာ သဟတိ သတ္တ တွင် ကြွင်း ၂–မျိုးဝင်၏။

ဝိပ္ပယုတ္တ ၌– ဝတ္ထာပုဝိပ်, သဟဝိပ်, ဝတ်ပုဝိပ်, ပစ္ဆာဝိပ်ဟု ၄–မျိုးရှိရာ ဝတ္ထာနှင့် ဝတ္ထု သင်္ချာတူ၏၊ သဟနှင့် ပစ္ဆာ သင်္ချာတူ၏၊ အားလုံးအတူပေါင်းလျှင် သင်္ချာ ပဉ္စ ဖြစ်၏။

အတ္တိ, အဝိဂတ ၌- အာပု, သဟ, ဝတ်ပု, ပစ္ဆာ, ရုပ်ဟာ, ရူပတိ, သဟပုရေမိဿက, ပစ္ဆာဟာရမိဿက, ပစ္ဆာဇာတိန္ဒြိယမိဿကဟု ၉-မျိုးရှိရာ အားလုံးအတူပေါင်းလျှင် တေရသ ဖြစ်၏၊ ဤကဲ့သို့ အပြန်အလှန် လေ့ကျင့်ပြီးသောအခါ ၂၄-ပစ္စည်း အစဉ်အတိုင်း ဟေတုယာ သတ္တ၊ အာရမ္မဏေ နဝ၊ အဓိပတိယာ ဒသ၊ အနန္တရေ သတ္တ၊ သမနန္တရေ သတ္တ၊ သဟဇာတေ နဝ၊ အညမညေ တိဏိ၊ နိဿယေ တေရသ၊ ဥပနိဿယေ နဝ၊ ပုရေဇာတေ တိဏိ၊ ဆ္ဆာ ၃၊ ဆေ ၃၊ ကံ ၇၊ ဝိပါ ၁၊ ဟာ ၇၊ ဣ ၇၊ ဝိပ် ၅၊ အတ္တိ ၁၃၊ နတ္ထိ ၇၊ ဝိဂ ၇၊ အဝိ ၁၃ ။

သချာတူပေါင်း၍ လေ့ကျင့်ပုံ

*ဧကံ ရသော ပစ္စည်းကား:	ဝိပါက၊
*တိဏိ ရသော ပစ္စည်းများကား:	အည, ပုရေ, ပစ္ဆာ, အာသေ,သမ္ပယုတ္တ ဟု ၅-ပစ္စည်း၊
*ပဉ္စ ရသော ပစ္စည်းကား:	ဝိပ္ပယုတ္တ၊
*သတ္တ ရသော ပစ္စည်းများကား:	ဟေ, နန်, သနန်, ကမ္မ, ဟာ, ဣန်, ဈာ, မဂ္ဂ, နတ္ထိ, ဝိဂတအားဖြင့် ၁၀-ပစ္စည်း၊
*နဝ ရသော ပစ္စည်းများကား:	အာ, သဟ, ဥပ အားဖြင့် ၃-ပစ္စည်း၊
*ဒသ ရသော ပစ္စည်းကား:	အဓိပတိ၊
*တေရသ ရသောပစ္စည်းများကား:	နိ, အတ္တိ, အဝိအားဖြင့် ၃-ပစ္စည်း၊

ဧကံ, တိဏိ, ပဉ္စ, သတ္တ, နဝ, ဒသ, တေရသ ဟု ၇-မျိုးဖြစ်၏။

မျိုးအားဖြင့် သချာလေ့ကျင့်ပုံ

"အာ-သ-ဥ-ရေ၊ ဆ္ဆာ-ကမ္မေ၊ ဟာရေ-ဣန္ဒြေ" ဟူသော ၈-မျိုးနှင့် မိဿက ၃-မျိုးအားဖြင့် ၁၁-မျိုး အစဉ်ကိုမှတ်ပြီး အားလုံးကို မတူတာပေါင်းလျှင် **"ပန္နရသ"** ဖြစ်၏၊ အာရမ္မဏမျိုး၌ သချာ နဝကား မည်သည့်သချာများ၊ သဟမျိုး၌ သချာ နဝကား မည်သည့် သချာများဟု သချာကို သွက်သွက် မြင်အောင် လေ့ကျင့်ပြီးသောအခါ အာရမ္မဏကို မူတည်၍ သဟဇာတ စသည်တို့ကို တစ်ပစ္စည်းစီ မူလီသွတ်ကာ မတူတာရေလျက် သချာမည်မျှဟု သိပါစေ။

ထိုနည်းတူစွာ သဟဇာတ စသည်ကို မူတည်၍ ကြွင်းမျိုးတို့ကို တစ်ပစ္စည်းစီ နှစ်ပစ္စည်းစီ စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးစက်လှည့်ကာ အမြင်သန်အောင် ရောပေါင်းကြည့်ပါ၊ အာရမ္မဏမျိုး လျော့

သွားလျှင် မည်သည့်သချ်ာမျှသာ ကျန်သည်၊ အာရမ္မဏမျိုး သဟဇာတမျိုး လျော့သွားလျှင် မည်သည့် သချ်ာမျှသာ ကျန်သည် စသည်ဖြင့် လေ့ကျင့်ပါလျှင် ပဋ္ဌာန်းတွင် အခက်ဆုံး ပစ္စနိက် သုဒ္ဓသချ်ာ အတွက် အလွယ်ဆုံး ဖြစ်လာပါလိမ့်မည်။

ပဋိစ္စ ပုစ္ဆာဝါရ ကျမ်းတက်

နိဒ္ဒေသဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ပုစ္ဆာဝါရကို ဟောတော်မူ၏။ ထို--၌ တုံသော်လည်း–

ဓမ္မအနုလုံ, ဓမ္မပစ္စနိက်, ဓမ္မအနုလောမပစ္စနိက်, ဓမ္မပစ္စနိယာနုလောမအားဖြင့်	၄
တိကပဋ္ဌာန်း, ဒုက, ဒုကတိက, တိကဒုက, တိကတိက, ဒုကဒုက	၆
ကုသလတိက်, ဝေဒနာတိက် အစရှိသောအားဖြင့်	၂၂
ပဋိစ္စဝါရ, သဟဇာတဝါရ, ပစ္စယဝါရ, နိဿယဝါရ, သံသဋ္ဌဝါရ, သမ္ပယုတ္တဝါရ, ပဥှာဝါရ	၇
ပစ္စည်းအနုလုံ, ပစ္စည်းပစ္စနိက်, ပစ္စည်းအနုလောမပစ္စနိက်, ပစ္စည်းပစ္စနိယာနုလောမ	၄
သုဒ္ဓ, ဒုကာဒိ	၂
ဟေတုပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓ, အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓအစရှိသောအားဖြင့်	၂၄
ကုသလပဒ,အကုသလ,အဗျာကတ,ကုဗျာ,အကုဗျာ,ကုသလာကုသလ, ကုသလာကုသလာဗျာကတပဒ	၇

ပဋိစ္စ ဝိသဇ္ဇ နာဝါရ ကျမ်းတက်

ပုစ္ဆာဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ဝိသဇ္ဇနာဝါရကို ဟောတော်မူ၏။ ထို၌ တုံသော်လည်း–

ဓမ္မအနုလုံ---- ဓမ္မပစ္စနိယာနုလောမ အားဖြင့်	၄
။ ပ ။	
ပစ္စည်းအနုလုံ ---- ပစ္စည်းပစ္စနိယာနုလောမ	၄
ဝိဘင်္ဂဝါရ, သဘ်ာဝါရ	၂
ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ, အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ အစရှိသောအားဖြင့်	၂၄
ကုသလပဒ, အကု, ဗျာ, ကုဗျာ, အကုဗျာ	၅

သုဒ္ဓသဘ်ာဝါရ ကျမ်းတက်

ဝိဘင်္ဂဝါရကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ သဘ်ာဝါရကို ဟောတော်မူ၏။ ထို--၌ တုံသော်လည်း-

သုဒ္ဓသဘ်ာဝါရ, ဒုကာဒိသဘ်ာဝါရ	၂
ဟေတုပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓသဘ်ာဝါရ, အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓသဘ်ာဝါရ အစရှိသောအားဖြင့်	၂၄

ဟေတုပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓသဘ်ာဝါရ၌ သဟိတ်စိတ်-၇၁၊ မောဟမူဋ္ဌွေး၌ မောဟကြဉ်သော စေ-၅၂၊ သဟိတ် ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၊ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ဤတရားတို့သည် ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော တရားတို့မည်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကို ဤအနုလုံ၌ နယသို့လိုက်၍လည်းကောင်း၊ ဝါရသို့လိုက်၍လည်းကောင်း တိက်ပုဒ်၏ အရသို့ လိုက်၍လည်းကောင်း၊ ကံ, ကတ္တား, နေဟန်သို့ လိုက်၍လည်းကောင်း "*ဟေတုယာ နဝ*" ဟု သဘ်ာတပ်၍ ဟောအပ်ကုန်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ပဋိစ္စ ဝိသဇ္ဇနာဝါရကျမ်းတက်ကို နည်းမှီ၍ ကျန်သော သဟဇာတ, ပစ္စယ, နိဿယ, သံသဋ္ဌ, သမ္ပယုတ္တ, ပဉှာဝါရတို့ကိုလည်း ကျမ်းတက်ပါလေ။

ပဉ္စာဝါရ ထူးခြားချက်

ထိုဝိဘင်္ဂဝါရ၌ တုံသော်လည်း ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရ အစရှိသောအားဖြင့် ၂၄–ပါး အပြားရှိ၏၊ ထို––တွင် ဟေတုပစ္စည်း၏ ဝိဘင်္ဂဝါရကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူ၏၊ ထို––၌ တုံသော်လည်း ကုသလပဒ, အကုသလပဒ, အဗျာကတပဒအားဖြင့် ၃–ပါး။

ပဉ္စာ သချ်ာဝါရ ကျမ်းတက်

ဝိဘင်္ဂဝါရကို–၌ သင်္ချာဝါရကို–၏ ထို၌ တုံ–သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရ , မိဿကသင်္ချာဝါရ ၂–ပါး၊ ထိုတွင် သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရကို ရှေးဦးစွာ – ၏၊ ထို၌ တုံ– ဟေတုပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရ, အာရမ္မဏ ပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရ အစရှိသောအားဖြင့် ၂၄–ပါး။

မိဿကသင်္ချာဝါရ ကျမ်းတက်

သုဒ္ဓသင်္ချာဝါရကို –၌ မိဿကသင်္ချာဝါရကို –၏၊ ထို၌ တုံ– ဟေတုပစ္စည်း၏ မိဿက သင်္ချာဝါရအစရှိ ၂၄–ပါး၊ ထိုတွင် ဟေတုပစ္စည်း၏ မိဿက သင်္ချာဝါရကို ရှေးဦးစွာ–၏၊ ထို၌ တုံ– သဘာဂ, ဃဋနာ ၂–ပါး၊ ထိုတွင် သဘာဂကို ရှေးဦးစွာ–၏၊ ထို၌တုံ– ဟေတုမူ , အဓိပတိ သဘာဂ ။ ၉ ။ ၁၁–ပါး–

သဘာဂပစ္စည်းထုတ်ပုံ

မျိုးကွဲမရှိသော ပစ္စည်းများတွင်–

၁။ သဟမျိုးသက်သက်ဖြစ်သော

ဟေတု၌ လတ်–ကြီး ၈ နှင့် ဓိ–ဣန်–မဂ် ပေါင်း–၁၁

ဈာန၌ လတ်–ကြီး ၈ နှင့် ဣန်–မဂ်–၁၀

မဂ္ဂ၌ လတ်–ကြီး ၈ နှင့် ဟေ–ဓိ–ဣန်–ဈာ–၁၂

သဟ–အည–ဝိပါ တို့၌ မိမိကြဉ် သဟမျိုး ၁၄

သမ္ပ၌ မိမိနှင့် ဝိပ္ပ ကြဉ် သဟမျိုး ၁၃

၂။ အာရမ္မဏမျိုး သက်သက်ဖြစ်သော အာရမ္မဏ၌ မိမိကြဉ် အာရမ္မဏမျိုး ၇

၃။ အနန္တရမျိုး သက်သက်ဖြစ်သော အနန်–သနန်–နတ္ထိ–ဝိဂတတို့၌ မိမိကြဉ်
အနန္တရမျိုး – ၆
အာသေဝနၓ္၌ မိမိနှင့် ကမ္မကြဉ် အနန္တရမျိုး– ၅။
၄။ ပစ္ဆာဇာတ၌ မိမိကြဉ် ပစ္ဆာမျိုး – ၃။

မျိုးကွဲရှိသောပစ္စည်းတို့တွင်–

၁။ **အဓိပတိ**၌ အာဓိ, သဟာဓိ ၂ မျိုးရှိရာ
သဟာဓိအတွက် လတ်–ကြီး – ၈ နှင့် ဟေ–ဟာ–ဣန်–မဂ်–၁၂
အာဓိအတွက် မိမိကြဉ် အာ မျိုး– ၇
သို့သော် အာဓိမှ အာ–ဉ–ပု ၃ ပစ္စည်းသာ ပိုသဖြင့် နှစ်ရပ်ပေါင်း ၁၅။
၂။ **နိဿယ**၌ ဝတ္ထာပုနိ, သဟနိ, ဝတ်ပုနိ, သဟပုရေမိဿကနိ–ဟု ၄–မျိုးရှိရာ–
သဟကြီးဖြစ်သော သဟနိအတွက် မိမိကြဉ် သဟမျိုး ၁၄
ဝတ္ထာအတွက် အာမျိုး ၇ တွင် အာ–ဉ–ပု သာပိုသဖြင့် နှစ်ရပ်ပေါင်း ၁၇။
၃။ **ဥပနိဿယ**၌ အာရမ္မဏူ, အနန္တရူ, ပကတူဟု ၃–မျိုးရှိရာ–
အာရမ္မဏူအတွက် အာ မျိုး – ၇။
အနန္တရူအတွက် အနန္တရမျိုး ၆ နှစ်ရပ်ပေါင်း ၁၃။
၄။ **ပုရေဇာတ**၌ အာပု, ဝတ်ပု ၂–မျိုးရှိရာ–
အာပုအတွက် အာ မျိုး – ၇။
ဝတ်ပုအတွက် ဝတ္ထုမျိုး ၅ မှ ဣန် သာပိုသဖြင့် ပေါင်း – ၈။
၅။ **ကမ္မ**၌ သဟကမ္မ, အနန်ကမ္မ, နာနာကမ္မ ၃ မျိုးရှိရာ–
သဟကမ္မအတွက် လတ်–ကြီး ၈ နှင့် ဟာ ပေါင်း – ၉။
အနန်ကမ္မအတွက် မိမိနှင့် အာသေ ကြဉ် အနန္တရမျိုး ၅ နှစ်ရပ်ပေါင်း – ၁၄။
၆။ **အာဟာရ**၌ နာမ်ဟာ, ရုပ်ဟာ ၂–မျိုးရှိရာ–
နာမ်ဟာအတွက် လတ်–ကြီး ၈ နှင့် မိ–ကံ–ဣန် ပေါင်း ၁၁၊ ရုပ်ဟာအတွက်အပိုမရှိ
သဖြင့် စုစုပေါင်း – ၁၁။

၇။ **ကမ္မနိယာမ၌** သဟတိ၊ ဝတ်ပုတိ၊ ရူပတိ ၃–မျိုးရှိရာ–
သဟတိ အတွက် လတ်–ကြီး ၈ နှင့် ဟေ–ဓိ–ဟာ–ဈာ–မဂ် ပေါင်း ၁၃။
ဝတ်ပုတိ အတွက် ဝတ္ထုမျိုး ၅–မှ ပိုသော ပုရေကိုထည့်လျှင် – ၁၄ ဖြစ်၏။

၈။ **ဝိပ္ပယုတ္တ၌** ၄–မျိုးရှိရာ– သဟဝိပ်အတွက် မိမိနှင့် သမ္ပ ကြဉ် သဟမျိုး – ၁၃။
ဝတ္ထာပုဝိပ်မှ အာ–ဥ–ပု နှင့် ပစ္ဆာဝိပ်မှ ပစ္ဆာထည့်လျှင် – ၁၇ ဖြစ်၏။
ဝတ်ပုဝိပ်အတွက် အပိုမရှိ။

၉။ **အတ္ထိ အဝိဂတ၌**– သဟဇာတတ္ထိအတွက် မိမိကြဉ် သဟမျိုး – ၁၄၊
အာပု အတွက် အာ မျိုးမှ ပိုသော အာ–ဥ–ပု နှင့် ပစ္ဆာ မျိုးမှပိုသော ပစ္ဆာကို ထည့်လျှင် ၁၈ ဖြစ်၏။

သဘာဂ ၊ ဃဋနာ လေ့ကျင့်နည်း

ပစ္စည်းတစ်ခုနှင့်တစ်ခု ပစ္စည်း၊ ပစ္စယုပ္ပန် အချင်းချင်း နှစ်ဘက်ရ အတူရှာတတ်လျှင် ပဉ္စာဝါရ သင်္ချာခန်း၌ သဘာဂ ကိစ္စပြီး၏။

သုဒ္ဓသင်္ချာတွင်ပါသော ပစ္စည်းရေတို့ကို ဣတိ သဒ္ဒါထည့်၍ လှည့်လည်ကာ သင်္ချာနှင့် တကွဆိုလျှင် ဃဋနာ ဖြစ်၏။

ပဥ္စာဝါရ၊ အနုလုံ၊ သဘာဂ ဇယား

ပစ္စည်းမျိုး	ဟေတု	အာရမ္မဏ	အဓိပတိ	အနန္တရ	သမနန္တရ	သဟဇာတ	အညမည	နိဿယ	ဥပနိဿယ	ပုရေဇာတ	ပစ္ဆာဇာတ	အာသေဝန	ကမ္မ	ဝိပါက	အာဟာရ	ဣန္ဒြိယ	ဈာန	မဂ္ဂ	သမ္ပယုတ္တ	ဝိပ္ပယုတ္တ	အတ္ထိ	နတ္ထိ	ဝိဂတ	အဝိဂတ
အာရမ္မဏ ၈		။	။					။	။	။										။	။			။
သဟ ၁၅	။		။			။	။	။					။	။	။	။	။	။	။	။	။			။
အနန္တရ ၇				။	။				။			။	။									။	။	
ဝတ္ထုပုရေ ၆								။		။						။				။	။			။
ပစ္ဆာ ၄											။									။	။			။
ရုပ် ဟာ ၃															။						။			။
ရူပ တိ ၃																။					။			။
ပကတူပ ၂									။				။											
နာနာက် ၁													။											

* အာရမ္မဏမျိုးလာ နိဿယနှင့် ဝိပ္ပယုတ္တတို့သည် ဝတ္ထာရမ္မဏနိဿယ၊ ဝတ္ထာရမ္မဏ ဝိပ္ပယုတ္တ ဖြစ်ကြသည်။

ပဋ္ဌာန်းအဋ္ဌကထာလာ သိမှတ်ဘွယ်ရာများ

* ။ သဟ, အညာ၊ နိဿယ ထည့်၊ အတ် အဝိမှာ၊ ဗဟိဒ္ဓါ၊ သဗ္ဗာ အဇ္ဈတ္တာ။ (သန္တာန)
* ။ သဟ, အညာ၊ နိဿယနှင့်၊ ကမ္မ, ဣန္ဒြိ၊ အတ်, အဝိ၊ ရဘိ အသညာ။ (ဘူမိ)
* ။ ပု, ပစ်, ဝိပ္ပ၊ မရ အရူ၊ ပဋ္ဌ–မူ၊ မှတ်ယူအားလုံးသာ။

ကာလ

* ။ အနန် ဒွယေ၊ နတ်, ဝိ, သေ–ငါး၊ တီတေ ထား၍၊ ကမ်ကား ပွန် တီ၊ တလီမှတ်ရူ၊
  အာ, ဓိ, ဥ–မှာ၊ သုံးကာလာ၊ တစ်ဖြာ ဝိမုတ္တာ။
* ။ ကြွင်းကျန် ဆယ့်ငါး၊ ပစ္စည်းများ၊ မှတ်သား ပစ္စုပ္ပန်။

ယုဂဠ

* ။ နန်, သမနန်၊ နှစ်တန် အတ္ထာ၊ နိ, ဥ ဒွမှာ၊ သဒ္ဒသာ၊ မှတ်ပါသရိက္ခ။
* ။ ပု, ပစ်ကာလ၊ သမ်, ဝိပ္ပနှင့်၊ ဝိဂ, အဝိ၊ အတ်, နတ္ထိမှာ၊ အညောညာ၊ မှတ်ပါ ငိုပက္ခ။
* ။ ကမ်, ဝိပါ–ဟု၊ ဤနှစ်ခု၊ ဟေတု ဖလ သာ။

ဇနကာဇနက

* ။ ကမ်ကြဉ် နန်ဆ၊ နာကမ္မနှင့်၊ မှတ်ကြ ပကတူ၊ ဤရှစ်ဆူ၊ မှတ်ယူဇနက။
* ။ ပစ္ဆာဇာတ၊ တစ်ခုမျှ၊ ဥပထမ္ဘကာ။
* ။ ကြွင်း ဆယ့်ငါးဖြာ၊ ထမ္ဘကာ၊ ဇနကာဇနက။

သဗ္ဗဋ္ဌာနိကာ သဗ္ဗဋ္ဌာနိက

* ။ သဟဇာတ၊ ကြီးလေးဝ၊ သဗ္ဗဋ္ဌာနိကာ။
* ။ ကမ်ကြဉ် နန်ဆ၊ သမ္ပ, ပု, ပစ်၊ နောက်ဖြစ် ပကတူ၊ အာ, အဓိ ဟူ၊ မှတ်ယူ အသဗ္ဗဋ္ဌာနိကာ။
* ။ ကြွင်းကျန်သမျှ၊ ပစ္စယ၊ မှတ်ကြ န သဗ္ဗာ။

ပဋိသန္ဓေ ပဝတ္တိ

* ။ ခ, ပု, ပစ်, သေ၊ သန္ဓေ မရှိ၊ ပဝတ္တိ၊ ရဘိ အားလုံးသာ။

လေ့လာရန် အစီအစဉ်

၁။ ပဋ္ဌာဝါရ

၂။ ပစ္စယနိဒ္ဒေသ

၃။ ဆဝါရ

ပဉ္စာဝါရ လေ့လာပုံ

၁။ ပစ္စယုဒ္ဒေသဝါရဇယားဖြင့် ခေါင်းဆောင် ၈–ပစ္စည်းနှင့် ပစ္စည်းမျိုး ၉–မျိုးကို မှတ်မိရုံ လေ့လာပါ။
၂။ သဟဇာတ် သုဒ္ဓသင်္ချာနှင့် ပါဠိတော် (အရကောက် မလိုသေး)
၃။ သဟကြီး သုဒ္ဓသင်္ချာနှင့် ပါဠိတော်
၄။ သဟလတ် သုဒ္ဓသင်္ချာနှင့် ပါဠိတော် (အစဉ်အတိုင်း)
၅။ သဟဇာတ် ဃဋနာ အသုံးချပုံအကျဉ်း
၆။ သဟဇာတ်, ကြီး, လတ် အရကောက်
၇။ ပစ္ဆာဇာတ, ရုပ်အာဟာရ, ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ, မိဿကများ (သုဒ္ဓသင်္ချာ, ပါဠိ, အရကောက်)
၈။ ဝတ္ထုမျိုး (သုဒ္ဓသင်္ချာ, ပါဠိ, အရကောက်)
၉။ အနန္တရမျိုး (ဝီထိ, အနန္တရပါဠိ, အရကောက်၊ အာသေဝန, အနန္တရကမ္မ, သုဒ္ဓ, သင်္ချာ, ပါဠိ, အရကောက်)
၁၀။ ပကတူမျိုး သုဒ္ဓသင်္ချာ, အရကောက် (ပါဠိတော် မလိုသေး)
၁၁။ နာနာက္ခဏိကကမ္မ (သုဒ္ဓသင်္ချာ, အရကောက်)
၁၂။ အာရမ္မဏမျိုး (အာရုံပြဇယား, သုဒ္ဓသင်္ချာ, အာရမ္မဏ အရကောက်, အာပု အရကောက်, ဝတ္ထာရမ္မဏ အရကောက်, အာဓိ သရုပ်ခွဲနှင့် အရကောက်)
၁၃။ အာရမ္မဏပါဠိတော်
၁၄။ ပကတူပနိဿယ ပါဠိတော်
၁၅။ သဘာဂ လေ့လာပုံ

ပစ္စယနိဒ္ဒေသ အတွက် ဤစာအုပ်ပါ အစီအစဉ်အတိုင်း လေ့လာရန်ဖြစ်သည်။

ဆဝါရ လေ့လာပုံ အစီအစဉ်

၁။ ပုစ္ဆာဝါရပါဠိ
၂။ ဆဝါရ အနုလုံ သုဒ္ဓသင်္ချာ
၃။ သဟဇာတ ပါဠိတော်နှင့် ကတ္တားကောက်
၄ ကြွင်းပါဠိတော်များနှင့် (သုဒ္ဓသင်္ချာ အားလျော်စွာ) ကတ္တားကောက်
၅။ ဟိတ်ပါဌ်ကောက်များ (စာအုပ်ပါ အစီအစဉ်အတိုင်း)
၆။ ပစ္စနိက် သုဒ္ဓသင်္ချာ
၇။ ပစ္စနိက် ပါဠိတော်နှင့် ကတ္တားကောက်
၈။ ဝတ္ထုကဲ ပါဠိတော်နှင့် ပစ္စယဝါရ ပါဠိ အရကောက်
၉။ ခန္ဓာဝါရ လေ့လာပုံ

ပဋ္ဌာဝါရ ပစ္စယုဒ္ဒါရဇယား

← သုဒ္ဓသင်္ချာ →

← ပစ္စယုဒ္ဒါရ →

			ကု ပဒ-၄				အကု ပဒ-၄				ဗျာပဒ-၃			ကုဗျာ-၂		အကုဗျာ-၂		
			ကု	အဂ	ဗျာ	ကုဗျာ	အကု	ကု	ဗျာ	အကုဗျာ	ဗျာ	ကု	အကု	ကု	ဗျာ	အကု	ဗျာ	
မျိုးပစ္စည်းများ		ပစ္စယုဒ္ဒါရ	ကု	။	။	။	အကု	။	။	။	ဗျာ	။	။	ကုဗျာ	။	အကုဗျာ	။	သင်္ချာ
အာရမ္မဏ	၁	အာရမ္မဏ	။	။	။		။	။	။		။	။	။					၉
အာဓိ, အာရမ္မဏူ	၂		။	။	။		။				။	။	။					၇
အာပု, ဝတ္ထု	၅										။	။	။					၃
*အာပုဓိ, ဝတ္ထုဓိ													*။					၁
သဟဇာယ်	၇	သဟဇာတ	။		။	။	။		။	။	။							၇
သဟကြီး	၄		။		။	။	။		။	။	။				။		။	၉
အညာ, သမ္ပယုတ္တ	၂		။				။				။							၃
ဝိပါက	၁										။							၁
သဟဝိပ်	၁				။				။		။							၃
အနန္တရ	၅	အနန္တရူပ } ဥပနိဿယ	။		။		။		။		။	။	။					၇
အာသေဝန	၁		။				။				။							၃
အနန္တရကမ္မ	၁				။													၁
ပကတူပနိဿယ	၁	ပကတူ	။	။	။		။	။	။		။	။	။					၉
ဗလဝနာနာက္ခဏိကကမ္မ	၁				။				။									၂
ဝတ္ထုပုရေဇာတ	၅	ပုရေဇာတ									။	။	။					၃
ဝတ္ထုပုရေဇာတိန္ဒြိယ	၁										။							၁
ပစ္ဆာဇာတ	၄	ပစ္ဆာဇာတ			။				။		။							၃
ဗလဝဒုဗ္ဗလ နာနာကမ္မ	၁	ကမ္မ			။				။									၂
ရုပ်အာဟာရ	၃	အာဟာရ											။					၁
ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ	၃	ဣန္ဒြိယ											။					၁
သဟပုရေမိဿက	၃	သဟဇာတ် ပုရေဇာတ်												။		။		၂
ပစ္ဆာဟာရမိဿက	၂	ပစ္ဆာဇာတ် အာဟာရ်													။		။	၂
ပစ္ဆာဇာကိန္ဒြိယမိဿက	၂	ပစ္ဆာဇာတ် ဣန္ဒြိယ်													။		။	၂
		ပစ္စယုဒ္ဒါရပစ္စည်းပေါင်း	၃	၂	၅	၁	၃	၂	၅	၁	၇	၃	၃	၂	၄	၂	၄	
		၂၄-ပစ္စည်းရေပေါင်း	၂၀	၃	၁၉	၁၁	၂၀	၂	၁၉	၁၁	၂၄	၁၂	၁၂	၃	၄	၃	၄	
		မျိုးပစ္စည်းပေါင်း	၂၃	၄	၂၈	၁၁	၂၃	၂	၂၅	၁၄	၆	၁၉	၁၉	၃	၆	၃	၆	

ရှစ်ပစ္စည်း – *အာ သ ဥ ရေ၊ စ္ဆာ–ကမ္မေ၊ ဟာရေ ဣန္ဒြိ၊ ရှစ်ပါးသိ။*

ကိုးမျိုး – *ဆယ့်ငါးသဟာ၊ ရှစ်ဝ အာနင့်၊ ခုနစ်ဖြာ နန်၊ ခြောက်တန် ဝတ္ထု၊ လေးခု ပစ္ဆာ၊ သုံးဖြာ ဟာရေ၊ တယော ဣန္ဒြိ၊ ဒွိ ပကတူ၊ တစ်ခုမူ ကမ်၊ မျိုးကိုးတန်၊ ဆောင်ရန် နှုတ်တက် အာဂုံတည်း။*

၄၉၇၇

အာရမ္မဏမျိုးဆိုင်ရာ အာရုံပြဇယား

စဉ်	ပစ္စည်း (အာရုံ)	အာရုံ	ပစ္စယုပ္ပန် (အာရမ္မဏိက)
၁	ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံ။ ပ ။ ပစ္စုပ္ပန်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ		စက္ခုဝိညာဉ် ၂။ ပ ။ ကာယဝိညာဉ်-၂
၂	ပစ္စုပ္ပန် ပဉ္စာရုံ		မနောဓာတ် ၃
၃	ကာမစိတ်– ၅၄၊ စေ– ၅၂၊ ရုပ်–၂၈	၆	တဒါရုံ–၁၁၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်
၄	လောကီစိတ်–၈၁၊ စေ–၅၂၊ ရုပ်–၂၈၊ ပညတ်	၆	အကု–၁၂၊ မဟာကု–ကြိ–ဝိပ်–၈
၅	(အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်) စိတ်–၈၇၊ စေ–၅၂၊ ရုပ်–၂၈၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပညတ်	၆	မဟာကု–သံ–၄
၆	စိတ်–၈၉၊ စေ–၅၂၊ ရုပ်–၂၈၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပညတ်	၆	မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကြိ–သံ–၄
၇	ဒူရ ပဋိစ္ဆန္န သဏှ သုခုမဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံ/ – –သဒ္ဒါရုံ		ဒိဗ္ဗစက္ခု ကု–ကြိ ဘိဉ်/ဒိဗ္ဗသောတ–
၈	ပါဒကဖြစ်သော ရူပကု (ကြိ) ပဉ္စမဈာန်၊ သတ္တ သဟာဿစသော နိမိတ္တရုပ်	၆	ဣဒ္ဓိဝိဓ ကု (ကြိ) အဘိညာဉ်
၉	လွန်လေပြီးသော ၇–ရက်မှစ၍ လာလတ္တံ့သော ၇–ရက်တိုင်အောင် ကာလသုံးပါး၌တည်သော သူတစ်ပါးတို့၏ စိတ်–၈၉၊ စေ–၅၂ဟု ဆိုအပ်သော	၈ မ္မာရုံ	စေတောပရိယ ကု–ကြိ အဘိညာဉ်
၁၀	ပုဗ္ဗေနိဝုတ္ထဖြစ်သော စိတ်–၈၉၊ စေ–၅၂၊ ရုပ် –၂၈ ဟုဆိုအပ်သော ခန္ဓာ၅–ပါး၊ ထိုခန္ဓာ ၅–ပါးမှ အစဉ်လျှောက်၍ သိအပ်သော နိဗ္ဗာန်၊ အမည်အမျိုး စသော ပညတ်ဟု ဆိုအပ်သော	၆	ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိ ကု–ကြိ အဘိညာဉ်
၁၁	အတိတ်ဖြစ်သော လောကီကုသိုလ်, အကုသိုလ်ကံ ဟု ဆိုအပ်သော	ဓမ္မာရုံ	ယထာကမ္မုပဂ ကု–ကြိ အဘိညာဉ်
၁၂	အနာဂတ်ဖြစ်သော စိတ်–၈၉ (ပုဗ္ဗေနိဝါသ နည်းတူ)	၆	အနာဂတံသ ကု–ကြိ အဘိညာဉ်
၁၃	ကသိုဏ်း ၁၀–ပါး၊ အသုဘ ၁၀–ပါး၊ ကာယဂတာသတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ဆံအစရှိသော ကာယအစုပညတ် အာနာပါနဿတိ၏ အာရုံဖြစ်သော ထွက်သက် ဝင်သက် ပညတ်၊ မေတ္တာ ကရုဏာ မုဒိတာဟူသော ဗြဟ္မဝိဟာရ တရား ၃–ပါး၏ အာရုံဖြစ်သော အတိုင်းမသိသော သတ္တဝါပညတ်၊ ဤ ၂၅–ပါးသော ပညတ်ဟု ဆိုအပ်သော	ဓမ္မာရုံ	ရူပါဝစရ ပထမဈာန် ၃–ခု

၁၄	ကသိုဏ်း ၁၀–ပါး၊ အာနာပါနသတိ ––၊ မေတ္တာ, ကရုဏာ, မုဒိတာ –– (၁၄)	။	ရူပ ဒုတိယ–တတိယ–စတုတ္ထဈာန်–၃
၁၅	။ ။ ဥပေက္ခာ (၁၂)	။	ရူပ ပဉ္စမဈာန်–၃
၁၆	အာကာသသည် ကြွင်းအပ်သော ကသိုဏ်း ၉–ပါး တို့တွင် တစ်ပါးပါးကို ခွာ၍ ရအပ်သော ကောင်းကင်ပညတ်ဟု ဆိုအပ်သော	။	အာကာသာနဉ္စာယတနစိတ် ၃–ခု
၁၇	ဤဘဝ, ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာ–ကုဟု ဆိုအပ်သော	။	ဝိညာ–ကု
၁၈	ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော ။	။	ဝိညာ–ဝိ
၁၉	ဤဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာ–ကြိယာ၊ ဤဘဝ ရှေးဘဝ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်ဘူးသော အာကာ–ကု ဟုဆိုအပ်သော	။	ဝိညာ–ကြိ
၂၀	အာကာ–ကု–ကြိ၏ မရှိခြင်း နတ္ထိဘောပညတ်ဟု ဆိုအပ်သော	။	အာကိဉ္စညာယတနစိတ် ၃–ခု
၂၁	ဝိညာ နည်းတူ (အာကာ အစား အာကိဉ် ဟု ဆို)	။	နေဝ––––ကု / ဝိ / ကြိ
၂၂	နိဗ္ဗာန်	။	လောကုတ်–၈

ကုသိုလ်အဘိညာဉ်အတွက် အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ပါလျှင် ကြဉ်၍ဆိုပါ။

	ရူပဈာန် အာရုံ		ဈာန်				
			ပ	ဒု	တ	စ	မ
၁	တတ္တာပိ ဒသ ကသိဏာနိ အာနာပါနဉ္စ ပဉ္စကဇ္ဈာနိကာနိ	(၁၁)	။	။	။	။	။
၂	ဒသ အသုဘာ ကာယဂတာသတိ စ ပဌမဇ္ဈာနိကာ	(၁၁)	။				
၃	မေတ္တာဒယော တယော စတုက္ကဇ္ဈာနိကာ	(၃)	။	။	။	။	
၄	ဥပေက္ခာ ပဉ္စမဇ္ဈာနိကာ	(၁)					။
		ပညတ်ပေါင်း	၂၅	၁၄	၁၄	၁၄	၁၂

ကသိုဏ်း အာနာ၊ ဈာန် ငါးဖြာတည်း၊ ကာယာ, အသု၊ ပ ဈာန် ပြု၍၊ သုံးခု မေတ် စ၊ ဈာန် လေးဝနှင့်၊ ပဉ္စမ ဥ၊ အရူစုမှာ၊ သူ့ဆိုင်ရာ၊ ဆယ်ဖြာ ဈာန်မရ။

အာရမ္မဏာမျိုး ၈–ပစ္စည်း

အာ–အဓိ–နိဿ၊ ဥ–ပု–ဝိပ်၊ နောက်ပိတ် အတ်–အဝိ။

အာရမ္မဏာမျိုး သုဒ္ဓသချာဇယား

ပစ္စည်း	ပစ္စည်းတရား	ပစ္စယုပ္ပန်တရား	သချာ	ပစ္စည်းရေ
အာရမ္မဏ	စိတ်–၈၉၊ စေ–၅၂၊ ရုပ်–၂၈၊ နိဗ္ဗာန်	ကာမစိတ်–၅၄၊ ဝိညာ–၃၊ နေဝ–၃၊ အဘိညာဉ်ဒွေ၊ လောကုတ်–၈	၉	၁
အာဓိ. * အာရမ္မဏူ	အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော ဣဋ္ဌ ဖြစ်သော နိပ္ဖန္နရုပ်–၁၈၊ (ဒေါသဒွေ– မောဒွေ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်ကြဉ်) စိတ် ၈၄၊ (ဒေါသတုက်–ဝိစိကြဉ်) စေ–၄၇၊နိဗ္ဗာန်	အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူ–၈၊ မဟာကု–၈၊ မဟာကြိ သမ်–၄၊ လောကုတ်–၈	၇	၃
အာပု, * အတ်,အဝိ	ပစ္စုပ္ပန် နိပ္ဖန္နရုပ်–၁၈	ကာမစိတ်–၅၄၊ ဒိဗ္ဗစက္ခု, ဒိဗ္ဗသောတ ဘိဉ်	၃	၄
ဝတ္ထာ ပု နိ, * ဝတ္ထာ ပု,ဝိပ် အတ်, အဝိ	စုတိစိတ်မှ ပြန်၍ရေသော် ၁၇–ချက် မြောက်သောစိတ်နှင့် အကျုဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု	မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မရဏာသန္နဇော ၅–ချက်၊ တဒါရုံ	၃	၆
အာပုဓိ	အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော ဣဋ္ဌဖြစ်သော ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ဖန္နရုပ်–၁၈	အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော လောဘမူ–၈	၁	၆
ဝတ္ထာဓိ	အလေး––အပ်––စုတိစိတ်မှ– –ဟဒယဝတ္ထု	အလေး–––လောဘမူမရဏာသန္နဇော ၅–ချက်	၁	၈

အာရမ္မဏာမျိုး ကရိုဏ်းပါဠိ ကောက်ပုံ

အာရမ္မဏ (ခေါင်းဆောင်ဖြစ်၍ အားလုံးနှင့်ဆိုင်။)

၁။ အာဓိအုပ်စု– အဓိပတိ, ဥပနိဿယ, (အလေးအမြတ်အာရုံ အကု+ကု, အကု+ဗျာ ကိုမှလွဲ၍ သချာ သတ္တနှင့်ဆိုင်သည်။)

၂။ အာပုအုပ်စု– ပုရေဇာတ, အတ္ထိ, အဝိဂတ (ပစ္စည်း နိပ္ဖန္နရုပ် ဖြစ်၍ အဗျာကတ ၃–ချက်နှင့်သာ ဆိုင်သည်။)

၃။ ဝတ္ထာအုပ်စု– နိဿယ, ဝိပ္ပယုတ္တ (ပစ္စည်း ဟဒယဝတ္ထုဖြစ်၍ ဗျာ ၃–ချက်နှင့်သာ ဆိုင်သည်။)

အာဓိ သင်္ဂြိုဟ်	၁ အလေးအမြတ်ပြုအပ်	ဣဋ္ဌဖြစ်သော နိပ္ဖန္နရုပ်–၁၈၊ (ဒေါသဒွေ၊ မောဒွေ၊ ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိညာဉ်ကြဉ်) လောကီစိတ်–၇၆၊ (ဒေါသတုက် ဝိစိကြဉ်) စေ–၄၇	အလေးအမြတ်ပြုတတ်	လောဘမူ–၈
		လောကီကု–၁၇		မဟာကု ဝိပ်–၄
		(အရဟတ္တမဂ်ကြဉ်) ကု–၂၀၊ အောက်ဖိုလ်–၃၊ နိဗ္ဗာန်		မဟာကု သံ–၄
		အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန်		မဟာကြိ သံ–၄
		နိဗ္ဗာန်		လောကုတ်–၈

အာရမ္မဏ အရကောက်ဇယား

ပဒ	ပဒါ ဝသာန	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	ကရိုဏ်း
ကု	ကု	(အရ–မဂ်ကြဉ်) ကု–၂၀၊စေ–၃၈	မဟာကု–၈၊ ဝိညာကု၊ နေဝ ကု၊ ဣဒ်–စေ–ပုဗ်–ယ–အ–ကုသိုလ်အဘိညာဉ်၊ (တီအပ္ပ–ကြဉ်) စေ–၃၃	၃
။	အကု	လောကီကု–၁၇၊ စေ–၃၈	အကု–၁၂၊ စေ–၂၇	၃
။	ဗျာ	ကု–၂၁၊ စေ–၃၈	ရုံ–၁၁၊ (ပဉ္စဒွါကြဉ်) ကာမကြိ–၁၀၊ဝိညာ ဝိ–ကြိ နေဝ ဝိ–ကြိ၊ စေ–ပုဗ်–ယ–အ–ကြိဘိဉ်၊ (တီ–အပ္ပ–ကြဉ်) စေ–၃၃	၃
အကု	အကု	အကု–၁၂၊ စေ–၂၇	အကု–၁၂၊ စေ–၂၇	၃
။	ကု	။	မဟာကု–၈၊ စေ–ပုဗ်–ယ–အ–ကုဘိဉ်၊ (အပ္ပ–ကြဉ်) စေ–၃၆	၁
။	ဗျာ	။	ရုံ–၁၁၊ (ပဉ္စဒွါ–ကြဉ်) ကာမကြိ–၁၀၊ စေ–ပုဗ်–ယ–အ–ကြိ ဘိဉ်၊ (တီ–အပ္ပ–ကြဉ်) စေ–၃၃	၁
ဗျာ	။	ဝိ–၃၆၊ ကြိ–၂၀၊ စေ–၃၈၊ ရုပ်–၂၈ နိဗ္ဗာန်	ကာမဝိ–၂၃၊ ကာမကြိ–၁၁၊ ဝိညာ–နေဝ–ကြိ၊ စ သော–ဣဒ်–စေ–ပုဗ်–အ–ကြိ ဘိဉ်၊ ဖိုလ်–၄၊ စေ–၃၆	၈
။	ကု	(အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်) ဝိ–၃၅ ကြိ–၂၀၊ စေ–၃၈၊ ရုပ်–၂၈၊ နိဗ္ဗာန်	မဟာကု–၈၊ စ–သော–ဣဒ်–စေ–ပုဗ်–အ–ကု ဘိဉ်၊ မဂ်–၄၊ စေ–၃၆	၈
။	အကု	ကီဝိ–၃၂၊ ကြိ–၂၀၊ စေ–၃၅၊ ရုပ်–၂၈	အကု–၁၂၊ စေ–၂၇	၈

အာဓိ အရကောက်ဇယား

ပဒ	န		အာရုံ (ပစ္စည်း)		အာရမ္မဏိက (ပစ္စယုပ္ပန်)	ကရိုဏ်း	
ကု	ကု	အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော	(အရ မဂ်ကြဉ်) ကု ၂၀၊ စေ ၃၈	အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော	မဟာကု–၈၊ (တိ–အပ္ပ–ကြဉ်) စေ–၃၃	၃	ဉာဏ်
။	အကု		လောကီကု–၁၇၊ စေ–၃၈		လော–၈၊ စေ–၂၂	၃	
။	ဗျာ		အရဟတ္တမဂ်၊ စေ–၃၆		မဟာကြိ–သမ္ပ–၄၊ စေ–၃၃	၃	
အကု	အကု		လော–၈၊ စေ–၂၂		လော–၈၊ စေ–၂၂	၃	
ဗျာ	ဗျာ		အရဟတ္တဖိုလ် နိဗ္ဗာန် / နိဗ္ဗာန်		မဟာကြိ–သံ–၄/ ဖိုလ်–၄၊ စေ–၃၆	၃	
။	ကု		အောက်ဖိုလ်–၃ နိဗ္ဗာန်/ နိဗ္ဗာန်		မဟာကု–သံ–၄/ မဂ်–၄၊ စေ- ၃၆	၃	
။	အကု		ဣဋ္ဌဖြစ်သော နိပ္ဖန္နရုပ်–၁၈၊ (ဒုက္ခ သဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်ကြဉ်) ကီ ဝိ–၃၁၊ ကြိ–၂၀၊ စေ–၃၅		လော–၈၊ စေ–၂၂	၈	ဉာဏ်–ဝိပ္ပ

အာပု အရကောက် ဇယား

ပဒ	နံ	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	ကရိုဏ်း
ဗျာ	ဗျာ	ပစ္စုပ္ပန် ရူပါရုံ/--ပစ္စုပ္ပန်ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ	စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေး/ -ပ- ကာယဝိညာဉ်ဒွေး	၆
		ပစ္စုပ္ပန်ပဉ္စာရုံ	မနောဓာတ်-၃ စေ-၃၃	
		ပစ္စုပ္ပန်နိပ္ဖန္နရုပ်-၁၈	မနောဒွါ၊ ကာမကြို ဇော-၉၊ ရုံ-၁၁	
		ဒူရ--ရူပါရုံ/ဒူရ--သဒ္ဒါရုံ	ဒိဗ္ဗစက္ခုကြို ဘိဉ်/ ဒိဗ္ဗသောတ ကြို ဘိဉ်	
။	ကု	ပစ္စုပ္ပန် နိပ္ဖန္နရုပ်-၁၈	မဟာကု-၈ စေ-၃၆	၆
		ဒူရ--ရူပါရုံ/ ဒူရ--သဒ္ဒါရုံ	ဒိဗ္ဗစက္ခု ကု ဘိဉ်/ ဒိဗ္ဗသောတ ကု ဘိဉ်	
။	အကု	ပစ္စုပ္ပန် နိပ္ဖန္နရုပ်-၁၈	အကု-၁၂၊ စေ-၂၇	၈

မှတ်ချက်။ အာပုပစ္စည်း ကတ္တားကောက်ရာ၌ ပစ္စယုပ္ပန်က စ၍ အစိတ်စိတ် ခွဲ၍ဆိုပါ။

သမ္ဗန္ဓါန်ကောက်ရာ၌ ပေါင်း၍ ဆိုပါ၊ (ဗျာ+ဗျာ၌ "ကာမဝိ ၂၃၊ ကာကြို ၁၁၊ စ-သော ကြိုဘိဉ်၊ စေ -၃၃"ဟု လည်းကောင်း၊ ဗျာ+ကု၌ "မဟာကု-၈၊ စ-သော ကုဘိဉ်၊ စေ ၃၆"ဟု လည်းကောင်း ဆိုပါ၊) ကရိုဏ်း "ဗျာ+ဗျာ, ဗျာ+ကု" တို့၌ အာပု, ဝတ္ထာ ၂-အုပ်စုသာ ရ၏။ (ရုပ်ကို လောဘမူကသာ အလေးအမြတ် ပြုသည်။)

ဝတ္ထာ အရကောက် ဇယား

ပဒ	နံ	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	ကရိုဏ်း
ဗျာ	ဗျာ	စုတိစိတ်မှ-ဟဒယဝတ္ထု	မနောဒွါ၊ မရဏာသန္န ကြိယာဇော-၅-ချက်၊ တဒါရုံ	၆
။	ကု	။ ။	မရဏာသန္နကုသိုလ်ဇော-၅-ချက်	၆
။	အကု	။ ။	မရဏာသန္န အကုသိုလ်ဇော-၅-ချက်	၈

အာရမ္မဏ ပါဠိတော်ဟောပုံ

၁။ ပစ္စည်းဘက်၌- (က) ကာမကုသိုလ်ဖြစ်လျှင် "*ဒါနံ, သီလံ, ဥပေါသထ ကမ္မံ, ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ, ဂေါတြဘုံ, ဝေါဒါနံ, ကုသလံ*"ဟု ဟော၏။ (ခ) မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ဖြစ်လျှင် "*ဈာနံ, ဈာနေ, ပရိဟီနေ*"ဟု ဟော၏။ (ဂ) ဝိပဿနာ၏ အာရုံ တေဘူမက တရားများကို "*ကုသလံ, အကုသလံ, ဝိပါကာဗျာကတေ, ကြိယာဗျာကတေ ခန္ဓေ*"ဟု ဟော၏။ (အကြွင်းထင်ရှားပြီ) (ဃ) အကုသိုလ်ဖြစ်လျှင် "*ရာဂံ, အကုသလံ, ပဟီနေ*"စသည်ကို ဟော၏။

၂။ ပစ္စယုပ္ပန်ဘက်၌- (က) ကာမကု ကြို ဖြစ်လျှင် "*ပစ္စဝေက္ခတိ, ဝိပဿတိ, ဇာနာတိ, ဂေါတြဘုဿ, ဝေါဒါနဿ*"ဟု ဟော၏။ (ခ) အကုဖြစ်လျှင် "*အဿာဒေတိ*"စသည်ဖြင့် ဟော၏။ (ဂ) တဒါရုံ ဖြစ်လျှင် "*ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ*"ဟု လည်းကောင်း၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းဖြစ်လျှင် "*အာဝဇ္ဇနာယ*"ဟု လည်းကောင်း ဟော၏။

ပါဠိတော်မှထုတ်ရာ အနက်များ

ဒါနံ ဒတွာ တံ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ဒါနံ+ဒေယျဓမ္မံ– လှူအပ်သော ဒါန ဝတ္ထုကို၊ **ဒတွာ–စဇိ တွာ–** စွန့်၍၊ (တစ်နည်း) **ဒါနံ–** လှူကြောင်းဖြစ်သော ဒါနစေတနာကို၊ **ဒတွာ–** ပရိယောဒါပေတွာ ဝိသုဒ္ဓံ ကတွာ– စင်ကြယ်ခြင်းကိုပြု၍၊ **တံ–** ထိုပရိစ္စာဂစေတနာ ဝိသောဓနစေတနာ ပြဌာန်း**သော** ကာမကုသိုလ်ကို၊ **ပစ္စဝေက္ခတိ–**ဆင်ခြင်၏၊ (ဒါတဗ္ဗန္တိ ဒါနံ၊ ဒေယျဓမ္မ ဒါတဗ္ဗဝတ္ထုရ၏၊ **ဒီယတိ ဧတာယာတိ ဒါနံ၊ ဒါနစေတနာရ၏၊**)

သီလံ သမာဒိယိတွာ တံ ပစ္စဝေက္ခတိ။ သီလံ–ပဉ္စင်္ဂဒသင်္ဂါဒိ ဝသေန နိစ္စ သီလံ– ပဉ္စင်္ဂ သီလ ဒသင်္ဂသီလ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော နိစ္စသီလကို၊ **သမာဒိယိတွာ–ဂဏှိ တွာ–** ကောင်းစွာယူဦး ဆောက်တည်ဦး၍၊ **တံ–** ထိုပဉ္စင်္ဂသီလ, ဒသင်္ဂသီလ အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်း အားဖြင့် ဖြစ်သော နိစ္စသီလကို၊ **ပစ္စဝေက္ခတိ–** ဆင်ခြင်၏။

ဥပေါသထကမ္မံ ကတွာ တံ ပစ္စဝေက္ခတိ။ ဥပေါသထကမ္မံ– ဥပုသ်နေ့၌ သုံးအပ်သော အင်္ဂါ ဥပုသ်ကို၊ **ကတွာ–** ဆောက်တည်ပြီး၍၊ **တံ–** ထိုအင်္ဂါ ဥပေါသထ စေတနာပြဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်ကို၊ **ပစ္စဝေက္ခတိ–** ဆင်ခြင်၏။

သေက္ခာ ပဟီနေ ကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခန္တိ

ပဟီနေ ကိလေသေ	သေက္ခာ ပစ္စဝေက္ခန္တိ
၁။ ဒိဋ္ဌိ, ဝိစိကိစ္ဆာ	သောတာပန်
၂။ ရုန့်ရင်းသော ရာဂ, ဒေါသ, မောဟ	သကဒါဂါမ်
၃။ ကာမရာဂဟု ဆိုအပ်သော လောဘတစိတ်, ဗျာပါဒ	အနာဂါမ်

သေက္ခာ ဝိက္ခမ္ဘိတေ ကိလေသေ ပစ္စဝေက္ခန္တိ

၁။ **သောတာပန်ဖြစ်အံ့–** ဝိက္ခမ္ဘိတေကိလေသေ အရ သောတာပတ္တိမဂ်သည် မပယ်အပ်သော လော, ဒေါ, မော, မာန, ထိန, ဥဒ္ဓစ္စ, အဟိရိက, အနောတ္တပ္ပ ၈–ပါးသည် သေက္ခာ ပစ္စဝေက္ခန္တိအရ သောတာပန်သန္တာန်၌ ဖြစ်သော ဆင်ခြင်သော ကာမကုသိုလ် ပစ္စယုပ္ပန်တရား အား အာရမ္မဏသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

၂။ **သကဒါဂါမ် ဖြစ်အံ့–** ဝိက္ခမ္ဘိတေ ကိလေသေ အရ သကဒါဂါမိမဂ်သည် မခေါင်းပါး စေအပ်သော သိမ်မွေ့သော လော, ဒေါ––အနောတ္တပ္ပ ၈–ပါးသည် သေက္ခာ ပစ္စဝေက္ခန္တိအရ သကဒါဂါမ်သန္တာန်၌ဖြစ်သော–––

၃။ **အနာဂါမ်ဖြစ်အံ့–** ဝိက္ခမ္ဘိတေ ကိလေသေအရ အနာဂါမိမဂ်သည် မပယ်အပ်သော ရူပရာဂ အရူပရာဂဟု ဆိုအပ်သော လောဘတစိတ်, မောဟ,–– အနောတ္တပ္ပ ၇–ပါးသည် သေက္ခာ ပစ္စဝေက္ခန္တိ အရ အနာဂါမ်သန္တာန်၌ ဖြစ်သော–––

ပဉှာဝါရ အာရမ္မဏပါဠိတော်ဇယား

ပဒ	န	ပစ္စည်း (အာရုံ)	ပစ္စယုပ္ပန် (အာရမ္မဏိက)
		(ဒါနံ ဒတွာ သီလံ သမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံ ကတွာ တံ	ပစ္စဝေက္ခတိ
		ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ/ ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဈာနံ	ပစ္စဝေက္ခတိ [၂]
		သေက္ခာ ဂေါတြဘုံ/ ဝေါဒါနံ/ သေက္ခာ မဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာ မဂ္ဂံ)	ပစ္စဝေက္ခန္တိ [၃]
		သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ ကုသလံ	အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ
ကု	ကု	ကုသလစိတ္တသမင်္ဂီဿ စိတ္တံ	* စေတောပရိယဉာဏေန ဇာနန္တိ
		အာကာသာနဉ္စာယတနကုသလံ/ အာကိဉ္စညာယတနကုသလံ	ဝိညာဏဉ္စာယတနကုသလဿ/နေဝသညာ-ကုသလဿ
		ကုသလာ ခန္ဓာ	ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ, စေတောပရိယဉာဏဿ, ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ, ယထာကမ္မူပဂဉာဏဿ, အနာဂတံသဉာဏဿ
။	အကု	(ဒါနံ ဒတွာ သီလံ သမာဒိယိတွာ ဥပေါသထကမ္မံ ကတွာ တံ/ ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ	အဿာဒေတိ အဘိနန္ဒတိ တံ အာရဗ္ဘ ရာဂေါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဒိဋ္ဌိ ဥပ္ပဇ္ဇတိ) ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ[၂]
		ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ ဈာနံ)	အဿာဒေတိ-- ဥဒ္ဓစ္စံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ
		ဈာနေ ပရိဟီနေ	ဝိပ္ပဋိသာရိဿ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ
		(အရဟာ မဂ္ဂါ ဝုဋ္ဌဟိတွာ မဂ္ဂံ)/ပုဗ္ဗေ သုစိဏ္ဏာနိ/ကုသလံ	ပစ္စဝေက္ခတိ)၂/အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿတိ
		ကုသလစိတ္တသမင်္ဂီဿ စိတ္တံ	* စေတောပရိယဉာဏေန ဇာနာတိ
။	ဗျာ	သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ ကုသလံ	အနိစ္စ-ဝိပဿန္တိ၊ ကုသလေ နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ
		ကုသလံ	အဿာဒေတိ-ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အကုသလေ နိရုဒ္ဓေ--ဥပ္ပဇ္ဇတိ
		အာကာသာ-ကုသလံ/ အာကိဉ္စညာ-ကုသလံ	ဝိညာ--ဝိပါကဿ စ ကြိယဿစ/နေဝ-ဝိပါကဿ စကြိယဿစ
		ကုသလာ ခန္ဓာ	စေတော, ပုဗ္ဗေ, ယထာ, အနာဂတံသဉာဏဿ အာဝဇ္ဇနာယ
အကု	အကု	(ရာဂံ/ဒိဋ္ဌိံ)	အဿာဒေတိ --) ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ [၂]
		ဝိစိကိစ္ဆံ အာရဗ္ဘ/ ဥဒ္ဓစ္စံ အာရဗ္ဘ/ ဒေါမနဿံ အာရဗ္ဘ	ဝိစိကိစ္ဆာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဥဒ္ဓစ္စံ၊ ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ [၃]

အမှာ – အာရမ္မဏာဓိပတိပါဠိတော်ကား (–) လက်သည်းကွင်းအတွင်းသာ၊
“ ဂရုံ ကတွာ ” ထည့်၍ ဆိုရမည်။

အက	ကု	သေက္ခာ ပဟီနေ ကိလေသေ/ ဝိက္ခ မ္ဘိ တေ ကိလေသေ	ပစ္စဝေက္ခန္တိ ၂
		ပုဗ္ဗေ သမုဒါစိဏ္ဏေ ကိလေသေ	ဇာနန္တိ
		သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ အကုသလံ	အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ
		အကုသလစိတ္တသမင်္ဂီဿ စိတ္တံ	* စေတောပရိယဉာဏေန ဇာနန္တိ
		အကုသလာ ခန္ဓာ	စေတော--ပုဗ္ဗေ--ယထာ--အနာဂတံသဉာဏဿ
။	ဗျာ	အရဟာ ပဟီနေ ကိလေသေ/ပုဗ္ဗေသမုဒါစိဏ္ဏေ ကိလေသေ	ပစ္စဝေက္ခတိ/ဇာနာတိ
		အကုသလံ	အနိစ္စတော--ဝိပဿတိ
		အကုသလစိတ္တသမင်္ဂီဿ စိတ္တံ	* စေတောပရိယဉာဏေန ဇာနာတိ
		သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ အကုသလံ	အနိစ္စတော-ဝိပဿန္တိ, ကုသလေ နိရုဒ္ဓေ ဝိပါကော တဒါရမ္မဏတာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ
		အကုသလံ	အဿာဒေတိ-ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ အကုသလေ နိရုဒ္ဓေ-ဥပ္ပဇ္ဇတိ
		အကုသလာ ခန္ဓာ	စေတော-ပုဗ္ဗေ-ယထာ-အနာဂတံသဉာဏဿ အာဝဇ္ဇနာယ
ဗျာ	ဗျာ	(အရဟာ ဖလံ/နိဗ္ဗာနံ/နိဗ္ဗာနံ ၂)	(ပစ္စဝေက္ခတိ ၂/ ဖလဿ) အာဝဇ္ဇနာယ
		အရဟာ စက္ခုံ/သောတံ၊ ဃာနံ၊ဇိဝှံ၊ကာယံ၊ရူပေ--ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ	အနိစ္စတော- ဝိပဿတိ ၂
		ဝတ္ထုံ ဝိပါကာဗျာကတေ ကြိယာဗျာကတေ ခန္ဓေ	
		ရူပံ/ သဒ္ဒံ	* ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ပဿတိ/ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ သုဏာတိ
		ဝိပါကာဗျာကတကြိယာဗျာကတစိတ္တသမင်္ဂီဿ စိတ္တံ	* စေတောပရိယဉာဏေန ဇာနာတိ
		အာကာသာ--ကြိယံ/ အာကိဉ္စညာ--ကြိယံ	ဝိညာ--ကြိယဿ/နေဝသညာ--ကြိယဿ
		ရူပါယတနံ/--ပ--ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ	စက္ခုဝိညာဏဿ/--ပ--ကာယဝိညာဏဿ
		အဗျာကတာ ခန္ဓာ	ဣဒ္ဓိ--,စေတော,ပုဗ္ဗေ,အနာဂတံသဉာဏဿ , အာဝဇ္ဇနာယ
။	ကု	(သေက္ခာ ဖလံ/နိဗ္ဗာနံ/နိဗ္ဗာနံ ၃)	ပစ္စဝေက္ခန္တိ ၂ /ဂေါတြဘုဿ/ဝေါဒါနဿ/မဂ္ဂဿ
		သေက္ခာ ဝါ ပုထုဇ္ဇနာ ဝါ စက္ခုံ/ --ပ-- ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ	အနိစ္စတော--ဝိပဿန္တိ ၂
		ဝတ္ထုံ ဝိပါကာဗျာကတေ ကြိယာဗျာကတေ ခန္ဓေ	
		ရူပံ/သဒ္ဒံ	* ဒိဗ္ဗေန စက္ခုနာ ပဿန္တိ/ ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ သုဏန္တိ
		ဝိပါကာဗျာကတကြိယာဗျာကတစိတ္တသမင်္ဂီဿ စိတ္တံ	* စေတောပရိယဉာဏေန ဇာနန္တိ
		အဗျာကတာ ခန္ဓာ	ဣဒ္ဓိ , စေတော-- , ပုဗ္ဗေ--, အနာဂတံသဉာဏဿ
	အကု	(စက္ခုံ/--ပ--ဖောဋ္ဌဗ္ဗေ၊ ဝတ္ထုံ ဝိပါကာဗျာကတေ ကြိယာဗျာကတေ ခန္ဓေ	အဿာဒေတိ--) ဒေါမနဿံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ၂

ကမ္မဇသာဖြစ်သော စက္ခုံ စသည်ကို ကေဝုစ်၊ ဒွိဇဖြစ်သော သဒ္ဒေနှင့် စတုဇဖြစ်သော ရူပေ-စသည်ကို ဗဟုဝုစ် ထားသည်။

သဟဇာတမျိုး ၁၅–ပစ္စည်း

ဆောင်။ ဟေ–ဓိ–သဟ၊ အဉ်–နိ–ကမ်၊ ဝိပ်–ဟာ–ဣန်–ဈာန်။
မဂ်–သမ်–ဝိပ်–အတ်၊ အဝိ မုတ်၊ သဟတ် ဆယ့်ငါးတန်။

သဟငယ် ၇–ပစ္စည်း သုဒ္ဓသချာဇယား

ပစ္စည်း	ပစ္စည်းတရား	ပစ္စယုပ္ပန်တရား	သချာ	သဘာဂ		ပေါင်း ပစ္စည်းရေ
ဟေ	ဟိတ် ၆–ပါး	သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ် ပဋိ–ကမ္မဇရုပ်	၇	ယထာရဟပစ္စည်းရေလတ်,ကြီး ၈–နှင့်	ဓိ–ဣန်–မဂ်	၁၂
သဟာဓိ	အဓိပတိတရားကိုယ် ၃–ပါး၊ ၄–ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါး		၇		ဟေ–ဟာ ဣန်–မဂ်	၁၃
သဟကမ္မ	စိတ်–ဂဇ္ဇဉ်ရှိသော စေတနာ		၇		ဟာ	၁၀
နာမ်ဟာ	ဖဿ–စေတနာ–ဝိညာဉ်ဟုဆိုအပ်သော နာမ်အာဟာရတရားကိုယ် ၃–ပါး		၇		ဓိ–ကံ–ဣန်	၁၂
သဟတိ	ဇီဝိတ–စိတ်–ဝေဒနာ–သဒ္ဓါ–ဝီရိယ–သတိ–ဧကဂ္ဂတာ–ပညာဟုဆိုအပ်သော နာမ်ဣန္ဒြေ ၈–ပါး		၇		ဟေ–ဓိ–ဟာ ဈာ–မဂ်	၁၄
ဈာ	တက်–စာ–ပီ–ဝေ–ဧကဂ္ဂတာဟုဆိုအပ်သော ဈာနင်တရားကိုယ် ၅–ပါး		၇		ဣန်–မဂ်	၁၁
မဂ္ဂ	ပညာ–ဝိတက်–ဝိရတီ ၃–ဝီရိယ–သတိ–ဧကဂ္ဂတာ ဒိဋ္ဌိဟုဆိုအပ်သော မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ၉–ပါး		၇		ဟေ–ဓိ ဣန်–ဈာ	၁၃

ပဥ္စဝါရ သဟငယ် ပါဠိဇယား

(ဟေ–ဓိ–ကံ–ဟာ–ဣန်–ဈာ–မဂ်)

ဝိဓိ		အနုဝါဒ			
ပဒ	ပဒါဝသာန	ပစ္စည်း (ကတ္တား)	ပစ္စယုပ္ပန် (သမ္ပဒါန်)	ကရိုဏ်း	လတ်
ကု	ကု	ကုသလာ (ဟေတု)	သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ	--- ပစ္စယေန ပစ္စယော	ည–သံ
။	ဗျာ	။ ။	စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ		ဝိပ်
။	ကုဗျာ	။ ။	သမ္ပယုတ္တ–– နဉ္စ ရူပါနံ		
(အကုသလပဒ ၃–ချက်နည်းတူ)					
ဗျာ ဗျာ	ပဝတ္တိ	ဝိပါကာဗျာကတာ ကြိယာဗျာကတာ ။	သမ္ပယုတ္တ–– နဉ္စ ရူပါနံ		၄
	ပဋိ	ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတာ"ဓိ"× ။	။ ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ		၄
		* (ကမ္မ) စေတနာ	ဝတ္ထုသြ		

သချိုနှင့် ပါဠိထုတ်ပုံ

ကုသိုလ်		သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ် ပဋိ- ကမ္မဇရုပ်
အကုသိုလ်		
ပဝတ္တိဝိ-ကြိ ပဋိသန္ဓေဝိ	ဗျာ	

သုဒ္ဓသချိုမှတ်ချက်။ ဟေတု, မဂ္ဂတို့၌ *"သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ သဟိတ် စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်အား တပ်သော"*ဟုဆို။ အဓိပတိ၌ *"သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ်အား တပ်သော"* ဟုဆို။

ပါဠိတော်ဆိုပုံ

ဟေတု၌ *"ကုသလာ ဟေတူ၊ အကုသလာ ဟေတူ၊ ဝိပါကာဗျာကတာ ကြိယာဗျာကတာ ဟေတူ၊ ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတာ ဟေတူ"* ဟုဆိုပါ။

ကြွင်းသော ပစ္စည်းတို့၌လည်း *"ကုသလာဓိပတိ၊ ကုသလာစေတနာ၊ အာဟာရာ၊ ဣန္ဒြိယာ"* စသည်ဖြင့်ဆိုပါ။

ဈာန မဂ္ဂတို့၌ကား နပုံလိင်ဖြစ်၍ *"ကုသလာနိ ဈာနင်္ဂါနိ ။ ပ ။ ဝိပါကာဗျာကတာနိ ကြိယာဗျာကတာနိ ဈာနင်္ဂါနိ/ မဂ္ဂင်္ဂါနိ"* စသည်ဖြင့်ဆိုပါ။

အထူးမှတ်ရန်မှာ– အဓိပတိမှာ ဇောများသာဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓေမရ၊ ထို့ကြောင့် *"ဓိ×"*ဟု ပြထားသည်။

စေတနာ ဝတ္ထုဿ–ဟု အပိုဟောရကြောင်း

ကမ္မ၌ စေတနာသည် မိမိမှီရာ ဟဒယဝတ္ထုအားလည်း သဟဇာတ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်–ဟု သိစေလိုသောကြောင့် *"စေတနာဝတ္ထုဿ"*ဟု အဆုံးဝယ် အပိုဟောထားသည်။ (ယင်းစေတနာဝတ္ထုဿ–အတွက် အရကောက်စရာမလို)

ပဥ္စာဝါရ သဟဇယ် အရကောက်ဇယား

ပဒ	ပဒါဝသာန်		ပစ္စည်း (ကတ္တား)	ပစ္စယုပ္ပန် (သမ္ပဒါန်)	ပစ္စယသတ္တိ ကြီး	လတ်	ငယ်
ကု	ကု		ကု-၂၁၊ စေ-၃၈ စိတ္တက္ခဏတစ်ခုတစ်ခု၌	(ကု-၂၁၊ စေ-၃၈)သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ	၄	ည	သံ
။	ဗျာ		(ပဥ္စဝေါ) ကု-၂၁၊ စေ-၃၈----	(ကုသိုလ်ပြုအပ်သော)စိတ္တဇရုပ်	။	ဝိပ်	
။	ကုဗျာ		။	(ကု-၂၁၊ စေ-၃၈)သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ (ကုသိုလ်ပြုအပ်သော)စိတ္တဇရုပ်	။		
အကု	အကု		အကု-၁၂၊ စေ-၂၇----	(အကု-၁၂၊ စေ-၂၇)သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ	။	ညသံ	
။	ဗျာ		(ပဥ္စဝေါ) အကု-၁၂၊ စေ-၂၇--	(အကုသိုလ်ပြုအပ်သော)စိတ္တဇရုပ်	။	ဝိပ်	
။	အကုဗျာ		။	(အကု-၁၂၊စေ-၂၇)သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ (အကုသိုလ်ပြုအပ်သော) စိတ္တဇရုပ်	။		
ဗျာ	ဗျာ	ဝိဘင်္ဂ	ဝိ-၃၆၊ကြိ-၂၀၊စေ-၃၈----	(ဝိ-၃၆၊ကြိ-၂၀၊စေ-၃၈)သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားငှင်း, သမ္ပယုတ္တ--(ဝိကြိပြုအပ်)စိတ္တဇရုပ်အားငှင်း	။	၄	
		ဝပ္ပ	ပဋိသန္ဓေ-၁၉၊ စေ-၃၅----	(ပဋိ-၁၉၊ စေ-၃၅)သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားငှင်း သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ,ကဋတ္တာရုပ်အားငှင်း	။	။	

သဟာငယ်အာရကောက်ဆိုဂျီး

နာမ်အာဟာရ

ကုသလော ကုသလဿ–၌ ကုသလော ဓမ္မောဟူသော ကတ္တားပုဒ်၏အရကား– သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအား‌တပ်သော ကုသိုလ်စိတ် ၈ဝီသ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ စိတ္တက္ခဏတစ်ခုတစ်ခု၌ ရှိသော ဖဿ, စေတနာ, ဝိညာဉ်ဟု ဆိုအပ်သော နာမ်အာဟာရတရားကိုယ်၃–ပါး ပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုသလဿ ဓမ္မဿ–ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်၏အရကား– ကုသိုလ်စိတ် ၈ဝီသ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

အာဟာရပစ္စယေန–ဟူသော ကရိုဏ်းပါဋ္ဌ်၏အရကား– တစ်ပြိုင်နက်, ယထာရဟတပ်ကောင်းသော အာဟာရ, အဓိပတိ, သဟဇာတ, အညမည, နိဿယ, ကမ္မ, ဣန္ဒြိယ, သမ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤ ၁ဝ–ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာဟာရသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။ (အာဟာရ၊ ကြီး ၄၊ ည၊ သမ်၊ ဓိ၊ ကံ၊ ဣ ပေါင်း ၁ဝ။)

ကု ဗျာ–၌ ကု ကတ္တားအရ– စိတ္တဇရုပ်အား တပ်သော ပဥ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်စိတ် ၈ဝီသ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ– – – နာမ်အာဟာရတရားကိုယ်၃–ပါး ပစ္စည်းတရားရ၏။

ဗျာ–သမ္ပဒါန်အရ– ကုသိုလ်ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန် တရား ရ၏။

အာဟာ ရ– ကရိုဏ်းအရ– တစ်ပြိုင်နက်, ယထာရဟတပ်ကောင်းသော အာဟာရ, အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, ကမ္မ, ဣန္ဒြိယ, ဝိပ္ပယုတ္တ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤ ၉– ပစ္စယ သတ္တိတို့တွင် အာဟာရသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။ (အာဟာရ၊ ကြီး ၄၊ ဝိပ်၊ ဓိ၊ ကံ၊ ဣ ပေါင်း ၉။)

ကု–ကုဗျာ–၌ ကု ကတ္တားအရ– သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ, စိတ္တဇရုပ်အား တပ်သော ပဥ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ ကုသိုလ်စိတ် ၈ဝီသ– – – နာမ်အာဟာရ တရားကိုယ်၃–ပါး ပစ္စည်းတရားရ၏။

ကုဗျာ– သမ္ပဒါန်အရ– ကုသိုလ်စိတ် ၈ဝီသ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ၊ ကုသိုလ်ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

အာဟာရ– ကရိုဏ်းအရ– တစ်ပြိုင်နက်, ယထာရဟတပ်ကောင်းသော အာဟာရ, အဓိပတိ, သဟဇာတ, နိဿယ, ကမ္မ, ဣန္ဒြိယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဤ ၈– ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အာဟာရသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသရ၏။ (အာဟာရ၊ ကြီး ၄၊ ဓိ၊ ကံ၊ ဣ ပေါင်း ၈။)

အကု ၃–ချက်လည်း နည်းတူ။

ဗျာ–ဗျာ–၌ ပဝတ္တိအခါ ဗျာ–ကတ္တားအရ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားလည်းကောင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ, စိတ္တဇရုပ်အားလည်းကောင်း တပ်သော ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိံသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတ္တိံသ၊ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု, တစ်ခု၌ရှိသော ဖဿ, စေတနာ, ဝိညာဉ်ဟု ဆိုအပ်သော နာမ်အာဟာရတရားကိုယ်၃–ပါး ပစ္စည်းတရားရ၏။

ဗျာ– သမ္ပဒါန်အရ ဝိပါက်စိတ် ဆတ္တိံသ၊ ကြိယာစိတ် ဝီသ၊ စေတသိက် အဋ္ဌတိံသ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ၊ ဝိပါက် ကြိယာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

အာဟာရ– ကရိုဏ်း အရ တစ်ပြိုင်နက်, ယထာရဟတပ်ကောင်းသော ဟာ, ဓိ, သဟ, ည, နိ, ကမ္မ, ဝိပါ, ဣန်, သမ္ပ, ဝိပ္ပ, အတ်, အဝိ၊ ဤ ၁၂–ပစ္စယသတ္တိတို့တွင်– – – အာဟာရ သတ္တိ ဟု– – သတ္တိဝိသေသ။

သဟဇာတိန္ဒြိယ + ဟေတု + မဂ္ဂ

ကုသိုလ် ဣန္ဒြေ – ကု ၂၁၊ စေ ၃၈၊ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု တစ်ခု၌ ရှိသော ဇီဝိတ, စိတ်, ဝေဒနာ, သဒ္ဓါ, ဝီရိယ, သတိ, ဧကဂ္ဂတာ, ပညာ – ဟု ဆိုအပ်သော နာမ်ဣန္ဒြေတရားကိုယ် ၈–ပါး။

အကုသိုလ် ဣန္ဒြေ – အကု ၁၂၊ စေ ၂၇၊ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု တစ်ခု၌ ရှိသော ဇီဝိတ, စိတ်, ဝေဒနာ, ဝီရိယ, ဧကဂ္ဂတာ–ဟု ဆိုအပ်သော နာမ်ဣန္ဒြေတရားကိုယ် ၅–ပါး။

ပဝတ္တိ ဗျာ ဣန္ဒြေ – ဝိ ၃၆၊ ကြိ ၂၀၊ စေ ၃၈၊ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု တစ်ခု၌ ရှိသော ဇီဝိတ, စိတ်, ဝေဒနာ, သဒ္ဓါ, ဝီရိယ, သတိ, ဧကဂ္ဂတာ, ပညာ – ဟု ဆိုအပ်သော နာမ်ဣန္ဒြေတရားကိုယ် ၈–ပါး။

ပဋိသန္ဓေ ဣန္ဒြေ – ပဋိ ၁၉၊ စေ ၃၅၊ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု တစ်ခု၌ ရှိသော ဇီဝိတ, စိတ်, ဝေဒနာ, သဒ္ဓါ, ဝီရိယ, သတိ, ဧကဂ္ဂတာ, ပညာ – ဟု ဆိုအပ်သော နာမ်ဣန္ဒြေတရားကိုယ် ၈–ပါး။

ကုသိုလ် ဟိတ် – ကု ၂၁၊ စေ ၃၈၊ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု – – ဒွိဟိတ် ဖြစ်အံ့ – အလောဘ, အဒေါသ၊ တိဟိတ် ဖြစ်အံ့ – အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ၊ ဤဟိတ် ၂–ပါး, ၃–ပါး ပစ္စည်းတရား။

အကုသိုလ် ဟိတ် – အကု ၁၂၊ စေ ၂၇၊ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု – – လောဘမူဖြစ်အံ့ – လောဘ, မောဟ၊ ဒေါသမူဖြစ်အံ့ – ဒေါသ, မောဟ၊ မောဟမူဖြစ်အံ့ – မောဟ၊ ဤဟိတ် ၁–ပါး, ၂–ပါး ပစ္စည်းတရား။

ပဝတ္တိ ဗျာ ဟိတ် – သဟိတ် ဝိ ၂၁၊ သဟိတ် ကြိ ၁၇၊ စေ ၃၈၊ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု – – ဒွိဟိတ် ဖြစ်အံ့ – အလောဘ, အဒေါသ၊ တိဟိတ် ဖြစ်အံ့ – အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ၊ ဤဟိတ် ၂–ပါး, ၃–ပါး ပစ္စည်းတရား။

ပဋိသန္ဓေ ဟိတ် – သဟိတ် ပဋိ ၁၇၊ စေ ၃၅၊ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု – – ဒွိဟိတ် ဖြစ်အံ့– အလောဘ, အဒေါသ၊ တိဟိတ် ဖြစ်အံ့ – အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ၊ ဤဟိတ် ၂–ပါး, ၃–ပါး ပစ္စည်းတရား။

ကု + ဗျာ မဂ္ဂင် –ပညာ, ဝိတက်, ဝိရတီ ၃–ခု, ဝီရိယ, သတိ, ဧကဂ္ဂတာဟု– – မဂ္ဂင်တရားကိုယ် ၈–ပါး။
အကုသိုလ် မဂ္ဂင်– ဝိတက်, ဝီရိယ, ဧကဂ္ဂတာ, ဒိဋ္ဌိ ဟု –– မဂ္ဂင် တရားကိုယ် ၄–ပါး။
ပဋိသန္ဓေ မဂ္ဂင်– ပညာ, ဝိတက်, ဝီရိယ, သတိ, ဧကဂ္ဂတာ ဟု –– ၅–ပါး။

သဟဇာတ ကတ္တား သမ္ပဒါန်ကောက်ပုံ

ဟေတု ကုသိုလ် အဗျာကတတို့၌ *"စိတ္တက္ခဏ တစ်ခုတစ်ခု၌ရှိသော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့ အလောဘ အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့ အလောဘ အဒေါသ အမောဟ၊ ဤဟိတ်နှစ်ပါး သုံးပါးပစ္စည်းတရားရ၏"*ဟုဆို၊ အကုသိုလ်၌ *"လောဘမူ ဖြစ်အံ့ လောဘ မောဟ၊ ဒေါသမူဖြစ်အံ့ ဒေါသ မောဟ၊ မောဟမူဖြစ်အံ့ မောဟ၊ ဤဟိတ်တစ်ပါး နှစ်ပါး ပစ္စည်းတရားရ၏"*ဟုဆို။

အဗျာကတ၌- သဟိတ်ဝိပါက် သဟိတ်ကြိယာ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ သဟိတ်စိတ္တဇ သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇ တို့ကို သတိပြု၍ ဆိုပါ။

အကုသလပဒ ပစ္စယုပ္ပန် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာတွင် မောဟမူဒွေ၌ မောဟကို ကြဉ်၍ ကောက်ပါ။

မဂ္ဂ၌လည်း- ကုသိုလ်မဂ္ဂင်-၈၊ အကုသိုလ်မဂ္ဂင်-၄၊ ဗျာ ပဝတ္တိမဂ္ဂင်-၈၊ ပဋိသန္ဓေမဂ္ဂင်-၅ (ဝိရတီ-၃၊ ဒိဋ္ဌိမရ)၊ အကု၌ မောဟမူဒွေ၌ မောဟကို မကြဉ်ရ။ (အကြွင်း ဟေတုနှင့် တူ၏)

ဈာန၌- ကု, အကု, ဗျာ အားလုံး ဈာနင် တရားကိုယ် ၅-ပါးချည်းတည်း၊ *"ပဉ္စဝိညာဏေသု ဈာနင်္ဂါနိ နလဗ္ဘန္တိ"*ကို သတိပြု၍ ဝိပါက်၌ *"ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်-၁၀ကြဉ် ဝိပါက် ဆဗ္ဗီသ"*ဟု ဆိုပါ။

ဣန္ဒြိယ ကု-ဗျာတို့၌ နာမ်ဣန္ဒြေ ၈-ပါးစီ၊ အကု၌ (သဒ္ဓါ, သတိ, ပညာမရ၍) ဣန္ဒြေ ၅-ပါး၊ အာဟာရ၌ နာမ်အာဟာရ တရားကိုယ် ၃-ပါး ပဒတိုင်းရ၏၊ ကမ္မ၌ စိတ္တက္ခဏတစ်ခုတစ်ခု၌ရှိသော စေတနာ ပစ္စည်းတရားရ၏၊ ပဒတိုင်း၏ ပစ္စယုပ္ပန် သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာတွင် စေတနာကြဉ်သည်သာ ထူး၏။

သဟဇာ သဘာဂထုတ်ပုံ

အမည်	တရားကိုယ်	သဘာဂ
ဟေ	လောဘ, ဒေါသ, မောဟ, အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ	ဓိ, ဣန်, မဂ်
ဓိ	ဆန္ဒ, ဝီရိယ, စိတ္တ, ဝီမံသ	ဟေ, ဟာ, ဣန်, မဂ်
ကံ	စေတနာ	ဟာ
ဟာ	ဖဿ, စေတနာ, ဝိညာဉ်	ဓိ, ကံ, ဣန်
ဣန်	ဇီဝိတ, စိတ်, ဝေဒနာ, သဒ္ဓါ, ဝီရိယ, သတိ, ဧကဂ္ဂတာ, ပညာ	ဟေ, ဓိ, ဟာ, ဈာ, မဂ်
ဈာ	ဝိတက်, ဝိစာရ, ပီတိ, ဝေဒနာ, ဧကဂ္ဂတာ	ဣန်, မဂ်
မဂ်	ပညာ, ဝိတက်, ဝိရတီ-၃, ဝီရိယ, သတိ, ဧကဂ္ဂတာ, ဒိဋ္ဌိ	ဟေ, ဓိ, ဣန်, ဈာ

သဟဇာတာဓိပတိ အရကောက်ဇယား

ဟေ–ဟာ–ဣန်–မဂ် (အကုဋ္ဌ ဟေ–မရ)

ပဒ	ပဒါဝသာန		ပစ္စည်း (ကတ္တား)	ပစ္စယုပ္ပန် (သမ္ပဒါန်)	ပစ္စယသတ္တိ ကြီး	လတ်	ငယ်
က	က		အဓိကို ရသောအခါ မဟာကု–၈၊ ကေန်ရသော မဟဂ်ကု–၉၊မဂ်–၄၊ စေ–၃၈ စိတ္တက္ခဏ––အဓိတရား ကိုယ် ၃–ပါး ၄–ပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါး	(အဓိ–ကို ရသောအခါ အဓိ–တရား ကိုယ်ကြဉ် မဟာကု–၈၊ ကေန်ရ မဟဂ်ကု–၉၊ မဂ်–၄၊ စေ–၃၈၊) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ	၄	ည–သံ	
။	ဗျာ		ပဋ္ဌဝေါ–၌ အဓိကို ရသောအခါ–––	(ကု–ပြုအပ်သော) သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်	။	ဝိပ်	
။	ကုဗျာ		။	(အဓိကိုရ–အဓိကြဉ်–မဟာကု–၈၊ကေန် မ ဟဂ် ကု–၉၊ မဂ်–၄၊ စေ–၃၈)သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ (ကု–ပြုအပ်–)သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်	။		
အကု	အကု		အဓိ ခါလော–၈၊ ဒေါ–၂၊ ဝိစိကြဉ် စေ–၂၆ စိတ္တက္ခဏ–အဓိတရားကိုယ် ၃–ပါး	(အဓိကိုရ အဓိကြဉ် လော–၈၊ ဒေါ–၂၊ ဝိစိကြဉ် စေ–၂၆)သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ	။	ည–သံ	
။	ဗျာ		ပဋ္ဌဝေါ–၌ အဓိကို ရသောအခါ––	(အကု–ပြုအပ်) သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်	။	ဝိပ်	
။	အကုဗျာ			(အဓိကိုရ အဓိကြဉ် လော–၈၊ဒေါ–၂ ဝိစိကြဉ်စေ–၂၆)သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ၊ (အကုပြုအပ်) သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်	။		
ဗျာ	ဗျာ	ဝိဘင်္ဂ	အဓိ–ကို ရသောအခါ မဟာကြိ–၈ ကေန်ရ မဟဂ်ကြိ–၉၊ ဖိုလ်–၄၊ စေ–၃၈၊ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု အဓိတရားကိုယ် ၃–ပါး ၄–ပါး တို့တွင် တစ်ပါးပါး	(အဓိကိုရ အဓိကြဉ် မဟာကြိ–၈၊ ကေန်ရ မဟဂ်ကြိ–၉၊ ဖိုလ်–၄၊စေ–၃၈) သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ၊ သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်	၄	၄	၄
		[illegible]	×	×			

"ဒ္ဂိဟေတုက တိဟေတုက ဇဝနေသွေဝ ယထာသမ္ဘဝံ အဓိပတိ ဧကောဝ လဗ္ဘတိ။"

သာဓိပတိကုသိုလ်–အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကု–၈၊ ကေန်ရသော မဟဂ်ကု–၉, မဂ်–၄၊ စေ–၃၈၊

သာဓိပတိအကုသိုလ်–အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ လော–၈, ဒေါ–၂၊ ဝိစိကြဉ် စေ–၂၆၊

သာဓိပတိဗျာ–အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ မဟာကြိ–၈၊ ကေန်ရသော မဟဂ်ကြိ–၉, ဖိုလ်–၄ စေ–၃၈၊ ကာမဇောများအတွက် (အနေကန် ဖြစ်၍) *"အဓိပတိပစ္စည်းကို ရသောအခါ"*ဟု ဝိသေသန မ–ရမည်၊ အပ္ပနာဇောများအတွက် *"ကေန်ရသော"* ဟု ဝိသေသန မ–ရမည်၊ အကုသိုလ်၌ (ဝိမံသာဓိပတိ မရ၍) တရားကိုယ် ၃–ပါးသာ။

အမှာ– အကုဋ္ဌ မောဟမူမရ၍ ဝိစိကိစ္ဆာကြဉ် စေ–၂၆ပါသာရမည်။

သဟာကြီးပါဠိထုတ်ပုံ

သဟာကြီး သုဒ္ဓသချ်ာဇယား၌ ၃–ချက်ရှိရာတွင် ပထမအချက်၌ *"(၁) အချင်းချင်း အားတပ်သော ကုသိုလ် နာမက္ခန္ဓာ၊ (၂) စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာ၊ (၃) အချင်းချင်း နာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ် အားတပ်သော ကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာ"*ဟု ၃–မျိုးခွဲ၍ ကု–ပဒအတွက် ၃–ချက် ပါဠိထုတ်ပါ။ (အကုပဒ နည်းတူ)

အဗျာကတဍ္ဍကား ပစ္စည်း, ပစ္စယုပ္ပန် နာမ်, ရုပ်မှန်သမျှ အဗျာကတချည်းဖြစ်၍ တစ်ချက်တည်း ပေါင်းကာ ပဝတ္တိ၌လည်းကောင်း ပဋိသန္ဓေ၌လည်းကောင်း ပါဠိထုတ်ပါ။

သုဒ္ဓသချ်ာလာ တတိယအချက်သည် ပဋိသန္ဓေနှင့်ဆိုင်၍ ပဋိသန္ဓေအဆုံးတွင် *"ခန္ဓာ ဝတ္ထုဿ၊ ဝတ္ထု ခန္ဓာနံ"*ဟု ထုတ်လေ။

သုဒ္ဓသချ်ာ ဒုတိယအချက် မဟာဘုတ်သည် ၇–မျိုးပြား၍ စိတ္တဇ, ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇမဟာဘုတ် အတွက် ပထမဆုံး *"ဧကံ မဟာဘူတံ"*စသည်ကိုဟော၏။ ထို့နောက် ဗာဟိရ, အာဟာရဇ, ဥတုဇ မဟာ ဘုတ်တို့အတွက် *"ဗာဟိရံ"*စသည်ကို ဟော၏။ အသညသတ်ကမ္မဇ, ပဝတ္တိကမ္မဇ ၂–ပါးကို ပေါင်း၍ *"အသည သတ္တာနံ"* စသည် ကို ဟော၏။ ထိုမဟာဘုတ် ၇–မျိုးလုံးတွင် အချင်းချင်းအားတပ်သော မဟာဘုတ်အတွက် *"ဧကံ မဟာဘူတံ"* စသည်ကိုလည်းကောင်း၊ ဥပါဒါရုပ်အားတပ်သော မဟာဘုတ်အတွက် *"မဟာဘူတာ ဥပါဒါ ရူပါနံ"*ကိုလည်းကောင်း ဟောသည်။

ထိုသို့ မဟာဘုတ်က ဥပါဒါရုပ်အား ကျေးဇူးပြုပုံ ၅–ချက်ဟောရာတွင် ပထမအချက်၌ စိတ္တဇ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ ထင်ရှားစေရန် *"စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ, ကဋတ္တာ ရူပါနံ"*ဟုလည်းကောင်း နောက်ဆုံးအချက်၌ ကမ္မဇထင်ရှားစေရန် *"ကဋတ္တာရူပါနံ"*ဟုလည်းကောင်း၊ ဥပါဒါ ရူပါနံ၏ ဝိသေသနကို ထည့်သည်၊ သုဒ္ဓ သချ်ာ၌သာ ပါဠိရအောင်ထုတ်ပါ၊ ပါဠိတော်အားလျော်စွာ အရကောက်ပါ။ (သို့မှသာ ရှင်းလင်းလွယ်ကူမည်)

သဟာကြီးသုဒ္ဓသချ်ာ (သဟဇာတ–နိဿယ–အတ္ထိ–အဝိဂတ)

ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်		သချ်ာ	ပစ္စည်းရေ
အလုံးစုံသော ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး	အချင်းချင်းအားငှင်း	အချင်းချင်းနာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇ ရုပ်, ပဋိ–ကမ္မရုပ်အားငှင်း	၉	၄
အလုံးစုံသော မဟာဘုတ် ၄–ပါး	။	ဥပါဒါရုပ်အားငှင်း		
ပဉ္စဝေါ– ပဋိ, နာမက္ခန္ဓာ(ဟဒယဝတ္ထု)	အချင်းချင်းအား			

အသညသတ္တသုဒ္ဓသချ်ာ

ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	သချ်ာ	ပစ္စည်းရေ
အလုံးစုံသော ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး	အချင်းချင်း	၃	၆
(စိတ္တဇ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ, ဗာဟိရ, အာဟာရဇ, ဥတုဇ အသညသတ်ကမ္မဇ, ပဝတ္တိကမ္မဇ) မဟာဘုတ် ၄–ပါး	။		၅
ပဉ္စဝေါ– ပဋိ–နာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထု	။		

သဟဇာတကြီးပါဠိဇယား

ပဒ	ပဒါဝသာန		ပစ္စည်း (ကတ္တား)								ပစ္စယုပ္ပန် (သမ္ပဒါန်)	ကရိုဏ်း ပေါင်း	ကရိုဏ်း လတ်
ကု	ကု		ကုသလော	၁	၃	၂		၃	၁	၂		၆	ည+သံ
။	ဗျာ		ကုသလာ ခန္ဓာ								စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ	၅	ဝိပ်
။	ကုဗျာ		ကုသလော	၁	၃	၂		၃	၁	၂	စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ	၄	
(အကုသိုလ် ၃-ချက် နည်းတူ)													
ဗျာ	ဗျာ	ပဝတ္တိ	ဝိပါကာ-ကြိယာဗျာကတော	၁	၃	၂		၃	၁	၂	။	၈	၄
		ပဋိသန္ဓေ	ပဋိသန္ဓိက္ခဏေဝိပါကာဗျာကတော	၁	၃	၂		၃	၁	၂	ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ	၈	၄
			ခန္ဓာ / ဝတ္ထု								ဝတ္ထုဿ / ခန္ဓာနံ	၈	၄
		ရုပ်ပဋိသန္ဓေ		၁	၃	၂	မဟာဘူတာ	၃	၁	၂	စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ,ကဋတ္တာ,ဥပါဒါရူပါနံ		
			ဗာဟိရံ အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ ဥတုသမုဋ္ဌာနံ	၁	၃	၂	။	၃	၁	၂	ဥပါဒါရူပါနံ	၅	ည
			အသညသတ္တာနံ	၁	၃	၂	။	၃	၁	၂	ကဋတ္တာရူပါနံ, ဥပါဒါရူပါနံ		
ကုဗျာ	ဗျာ		ကုသလာ ခန္ဓာ စ မဟာဘူတာ စ								စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ	၄	
အကုဗျာ	။		အကုသလာ ခန္ဓာ စ မဟာဘူတာ စ								။	၄	

အညမည ပါဠိ အရကောက် ဇယား

ပဒ	ပဒါဝသာန		ပစ္စည်း (ကတ္တား)							ပစ္စယုပ္ပန် (သမ္ပဒါန်)	ကရိုဏ်း ပေါင်း	ကရိုဏ်း လတ်
ကု	ကု		ကုသလော	၁	၃	၂	၃	၁	၂		၆	ည+သံ
အကု	အကု		အကုသလော	၁	၃	၂	၃	၁	၂		။	။
ဗျာ	ဗျာ	ပဝတ္တိ	ဝိပါကာ-ကြိယာဗျာကတော	၁	၃	၂	၃	၁	၂		၇	ည+သံ+ဝိ
		ပဋိသန္ဓေ	ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတော	၁	၃	၂	၃	၁	၂	ဝတ္ထုဿ စ	၈	၄
			ခန္ဓာ / ဝတ္ထု							ဝတ္ထုဿ / ခန္ဓာနံ		
		ရုပ်ပဋိသန္ဓေ		၁	၃	၂	၃	၁	၂			
			ဗာဟိရံ အာဟာရ-ဥတု-အသည-	၁	၃	၂	၃	၁	၂		၅	ည

ကုသလော ဧကော ခန္ဓော တိဏ္ဏန္နံ ခန္ဓာနံ၊ တယော ခန္ဓာ ဧကဿ ခန္ဓဿ၊ ဒွေ ခန္ဓာ ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ။
ကု ဗျာ - ကုသလာ ခန္ဓာ စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ။

သဟလတ် ဝိပါက သုတ္တသချိုနှင့် အရကောက်ဇယား

သုတ္တသချို	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်		သချို	သဘာဂ
	အလုံးစုံသော ဝိပါက် ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး	အချင်းချင်း	အချင်းချင်းနာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇ, ပဋိ-ကမ္မဇရုပ်	၁	၅
	ပဉ္စဝေါ-ပဋိ-နာမက္ခန္ဓာ	ဟဒယဝတ္ထု			

ပါဠိအရေအတွက်	ပဒ	ပဒါဝသာန		ပစ္စည်း(ကတ္တား)				ပစ္စယုပ္ပန္န (သမ္ပဒါန်)				ကရိဏ်း
	ဗျာ	ဗျာ	ပဝတ္တိ	ဝိပါကဗျာကတော	၁	၃	၂	၃	၁	၂	စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနဥ္စ ရူပါနံ	၈
			ပဋိ	ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိ-ဗျာကတော	၁	၃	၂	၃	၁	၂	ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ	
					ခန္ဓာ			ဝတ္ထုဿ				

သမ္ပယုတ္တ

သုတ္တသချို	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	သချို	သဘာဂ
	အလုံးစုံသော ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး	အချင်းချင်း	၃	၆

ပါဠိအရေအတွက်	ပဒ	ပဒါဝသာန		ပစ္စည်း(ကတ္တား)				ပစ္စယုပ္ပန် (သမ္ပဒါန်)				ပေါင်း	လတ်
	ကု	ကု		ကုသလော	၁	၃	၂	၃	၁	၂		၆	ည + သံ
	အကု	အကု		အကုသလော	၁	၃	၂	၃	၁	၂		॥	॥
			ပဝတ္တိ	ဝိပါကာဗျာကတောကြိယာဗျာကတော	၁	၃	၂	၃	၁	၂		၇	ည+သံ+ဝိ
	ဗျာ	ဗျာ	ပဋိ	ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတော	၁	၃	၂	၃	၁	၂		॥	॥

သဟဇာတဝိပ္ပယုတ္တ

သုတ္တသချို	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	သချို	သဘာဂ
	(ပဉ္စဝေါ-၌ ခါ အရူဝိ-၄၊ ဒွေပဉ္စ-၁၀၊ ရဟန္တာတို့စုတိကြဉ်) ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ-၄	စိတ္တဇ, ပဋိ-ကမ္မဇရုပ်	၃	၅
	ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ, ဟဒယဝတ္ထု	အချင်းချင်း		

ပါဠိအရေအတွက်	ပဒ	ပဒါဝသာန		ပစ္စည်း(ကတ္တား)	ပစ္စယုပ္ပန် (သမ္ပဒါန်)	ပေါင်း	လတ်
	ကု	ဗျာ		ကုသလာ ခန္ဓာ	စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ	၅	ဝိပ်
	အကု	॥		အကုသလာ ခန္ဓာ	॥	॥	॥
			ပဝတ္တိ	ဝိပါကာဗျာကတာ ကြိယာဗျာကတာ ခန္ဓာ	॥	၆	ဝိ-ဝိပ်
	ဗျာ	ဗျာ		ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတာ ခန္ဓာ	ကဋတ္တာရူပါနံ		
				ခန္ဓာ	ဝတ္ထုဿ	၇	ည-ဝိ
				ဝတ္ထု	ခန္ဓာနံ		ဝိပ်

ပစ္စယုပ္ပန်တရားအတွက် ပါဝင်နိုင်သော လတ်+ကြီး သတ္တိ

ပစ္စည်းတရား ဖြစ်အံ့	ပစ္စယုပ္ပန်တရား		ပစ္စယသတ္တိ		
	သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ	စိတ္တဇ, ပဋိ–ကမ္မဇရုပ်	ကြီး	လတ်	ပေါင်း
။	။		၄	ည–သံ	၆
။		။	၄	ဝိပ်	၅
။	။	။	၄		၄

ဆိုရိုး

- * သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားတပ်သော ပစ္စည်းတရားဖြစ်အံ့ ကြီး–၄, ည, သံ–၆ ပစ္စည်း။
- * စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော ပစ္စည်းတရားဖြစ်အံ့ ကြီး–၄, ဝိပ်–၅ ပစ္စည်း။
- * သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ, စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော ပစ္စည်းတရား ဖြစ်အံ့ ကြီး–၄။

ပဋ္ဌာ အနုလုံ သဘာဂဃ် ဃဋနာ ၂၅၅–ချက်

စဉ်	ပစ္စည်းတရား	ဟေ	ဃဋနာအမည်						အချက်	သင်္ချာ
			ဓိ	ကံ	ဟာ	ဣန်	ဈာ	မဂ်		
၁	သာမည	။ *			။ *	။ *	။ *	။ *	၉–စီ	
၂	ဝိရိ–သတိ–ဧကဂ္ဂ–ပညာ					။		။	။	
၃	ဝေဒနာ–ဧကဂ္ဂတာ					။	။		။	
၄	ဝိတက်, ဧကဂ္ဂတာ						။	။	။	၇
၅	ဧကဂ္ဂတာ					။	။	။	။	၃
၆	စေတနာ			။	။				။	၃
၇	ဝိညာဉ်				။	။			။	၃
၈	ဆန္ဒာဓိပတိ		။						၆–စီ	
၉	စိတ္တာဓိပတိ		။		။	။			။	
၁၀	ဝီရိယာဓိပတိ		။			။		။	။	
၁၁	အမောဟ	။				။		။	၉–စီ	၄
၁၂	ဝိမံသာဓိပတိ	။	။			။		။	၆–စီ	၂ ၂ ၂
		၂၄	၂၄	၉	၃၃	၇၂	၃၆	၅၇	၂၅၅	

မှတ်ချက်။ အဓိပတိတရားကိုယ်မှတစ်ပါး အားလုံးသောတရားတို့၌ ၉–ချက်စီရ၏။ (အဝိပါက–၄, သဝိပါက–၅) အဓိပတိတရားကိုယ်၌ ၆–ချက်စီသာရ၏။

အနန္တရမျိုး ၇-ပစ္စည်း

ဆောင်။ နန်-နန်-ဥပ၊ အာသေဝ နှင့် ကမ္မ-နတ္ထိ၊ ဝိ-ကိုထည့်၊ ခွန်ရှိ အနန်မျိုး။

အနန္တရပစ္စည်းဆိုင်ရာ ဝီထိများ

ကာမ ဇောဝါရ	ပဋ္ဌဒွါရ	ပဋိ ဘဝင် ၁၅/၁၆။ပ။ တီ-န-ဒ-ပဋ္ဌဒွါ-ပဋ္ဌဝိဉ်-သံ-ဏ-ဝု-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ရုံ-ရုံ-ဘွင်
	မနောဒွါရ	န-ဒ-မ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ဇ-ရုံ-ရုံ-ဘွင်
အပ္ပနာဇော ဝါရ	ဈာန	န-ဒ-မ-ပ-ဥ-နု-ဂေါ-ဈာန်ဇော တစ်ကြိမ်-ဘွင် / များစွာ
	မဂ္ဂ	န-ဒ-မ-ပ-ဥ-နု- ဂေါ / ဝေါဒါန် -မဂ်-ဖိုလ်ဇော ၂ ကြိမ် (၃ ကြိမ်) - ဘွင်
	ဖလ သမာပတ္တိ	န-ဒ-မ-နု-နု-နု-နု-ဖိုလ်ဇောများစွာ-ဘွင်
	နိရောဓ သမာပတ္တိ	န-ဒ-မ-ပ-ဥ-နု-ဂေါ-နေဝ ကု / ကြိ ဈာန်ဇော ၂-(ထိုနောင် နိရောဓ) အနာဂါမိ / အရဟတ္တ ဖိုလ်ဇော-ဘွင်
	မရဏာ သန္န	တဒါရုံ, ဇော, ဘဝင် } စုတိ-ပဋိသန္ဓေ-ဘွင်

အနန္တရ ပါဠိဇယား

ပဒ	န	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	ကရိုဏ်း
ကု	ကု	ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာ ခန္ဓာ	ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ	အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော
		အနုလောမံ ၂	ဂေါတြဘုဿ/ဝေါဒါနဿ	
		ဂေါတြဘု/ဝေါဒါနံ	မဂ္ဂဿ ၂	
॥	ဗျာ	ကုသလံ	ဝုဋ္ဌာနဿ	
		မဂ္ဂေါ	ဖလဿ	
		အနုလောမံ	သေက္ခာယ ဖလသမာပတ္တိယာ	
		နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ နေဝသညာ-ကုသလံ	ဖလသမာပတ္တိယာ	
အကု	အကု	ပုရိမာ ပုရိမာ အကုသလာ ခန္ဓာ	ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ အကုသလာနံ ခန္ဓာနံ	
॥	ဗျာ	အကုသလံ	ဝုဋ္ဌာနဿ	
ဗျာ	॥	ပုရိမာ၂ ဝိပါကာ-ကြိယာဗျာကတာ ခန္ဓာ	ပစ္ဆိမာနံ၂ ဝိပါကာ-ကြိယာဗျာကတာနံ ခန္ဓာနံ	
		ဘဝင်္ဂ /ကြိယံ	အာဝဇ္ဇနာယ/ဝုဋ္ဌာနဿ	
		အနုလောမံ	*အရဟတော ဖလသမာပတ္တိယာ	
		နိရောဓာ ဝုဋ္ဌဟန္တဿ နေဝသညာ-ကြိယံ	ဖလသမာပတ္တိယာ	
॥	ကု	အာဝဇ္ဇနာ	ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ	
॥	အကု	॥	အကုသလာ ခန္ဓာနံ	

ဝုဋ္ဌာနအမည်များ။ ॥ ပဋ္ဌဝိညာဉ်,ဘဝင်,တဒါရုံ,စုတိ ဤ ၄-မျိုးကို ဝုဋ္ဌာန အမည်ဖြင့် ဟောၜ၏။

ဆောင်။ ॥ ပဋ္ဌဝိညာ၊ ဘဝင်္ဂနှင့်၊ တဒါ-စုတိ၊ လေးပါးရှိ၊ မှတ်သိ ဝုဋ္ဌာန။

ဝီထိဇယားတွင် မျဉ်းပြထားသော နေရာများ၌ အထူးပြု၍ ပါဠိတော်ဟောသည်၊ အကြွင်းကိုကား "ပုရိမာ ပုရိမာ" စသည်ဖြင့် သိမ်းကြုံးဟောသည်။

အနန္တရသုဒ္ဓသချ်ာနှင့် အရကောက်ဇယား

(နန်–နန်–ဉပ–နတ္ထိ–ဝိဂတ)

သုဒ္ဓသချ်ာ	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	သချ်ာ	သဘာဂ
	(ရဟန္တာတို့စုတိကြဉ်) အလုံးစုံသောစိတ်၈၉၊ စေ–၅၂၊ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး	ရဟန္တာတို့စုတိနှင့်တကွနောက် နောက်သော နာမက္ခန္ဓာ	၇	၅

အရကောက်					
ကု	ကု	(အဆုံးဇောကြဉ်) ရှေးရှေးကီကု– ၁၇ နာမက္ခန္ဓာ	(ပထမဇောကြဉ်)နောက်နောက်–ကု–၂၁ နာမက္ခန္ဓာ	၆	သေ
။	ဗျာ	ကီကု–၁၇ အဆုံးဇော၊ မဂ်–၄	သန္တီ–၃၊ မဟာဝိ–၈၊ မဟဂ်ဝိ–၉၊ ဖိုလ်–၄	၆	ကံ
အကု	အကု	(အဆုံးဇောကြဉ်) ရှေးရှေး–အကု– ၁၂ နာမက္ခန္ဓာ	(ပထမဇောကြဉ်)နောက်နောက်–အကု–၁၂ နာမက္ခန္ဓာ	၆	သေ
။	ဗျာ	အကု–၁၂ အဆုံးဇော	သန္တီ–၃၊ မဟာဝိ–၈၊ မဟဂ်ဝိ–၉	၅	
ဗျာ	။	(ရဟန္တာတို့၏ စုတိကြဉ်သော) ရှေးရှေးသောဝိ–၃၆၊ ကြိ–၂၀ နာမက္ခန္ဓာ	ရဟန္တာတို့စုတိနှင့်တကွ နောက်နောက်သော ဝိ–၃၆၊ ကြိ–၂၀ နာမက္ခန္ဓာ	၆	သေ
။	ကု	ဝုဋ္ဌော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း	မဟာကုသိုလ် ပထမဇော	၅	
။	အကု	။	အကုသိုလ်ဒွါဒသ ပထမဇော	၅	

အာသေဝန သုဒ္ဓသချ်ာ သရုပ်ခွဲနှင့် ပါဠိတော်ဇယား

သုဒ္ဓသချ်ာ	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	သချ်ာ	သဘာဂ
	(အဆုံးဇောကြဉ်) ရှေးရှေးကီဇော–၄၇	(ပ–ဇော–ဖိုလ်ဇောကြဉ်)နောက်နောက်ဇော–၅၁	၃	၆

သရုပ်ခွဲ		
	ကီကု–၁၇	ကု–၂၁
	အကု–၁၂	အကု–၁၂
	ကြိ–၁၈	ကြိ–၁၈

ပါဠိတော်				
ကု	ကု	ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာခန္ဓာ အနုလောမံ၂/ ဂေါတြဘု/ဝေါဒါနံ	ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ ဂေါတြဘုဿ/ဝေါဒါနဿ/မဂ္ဂဿ၂	၆
အကု	အကု	။ ။ အကုသလာခန္ဓာ	ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ အကုသလာနံ ။	၆
ဗျာ	ဗျာ	။ ။ ကြိယာဗျာကတာခန္ဓာ	။ ။ ကြိယာဗျာကတာနံ ။	၆

အနန္တရကမ္မ သုဒ္ဓသချ်ာနှင့် အရကောက်ဇယား

သုဒ္ဓသချ်ာ			ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	သချ်ာ	သဘာဂ
			မဂ်လေးခုစေတနာ	မဂ္ဂါနန္တရဖိုလ်လေးခု	၁	၆
ပါဠိ	ကု	ဗျာ	မဂ္ဂေါ	ဖလဿ	ကရိုက်း–၆	

အနန္တရမျိုး ၇–ပစ္စည်းတွင်–

၁။ ပစ္စည်း+ပစ္စယုပ္ပန် ဇာတ်တူ ဇောဖြစ်က အာသေဝန ရသည်။

၂။ မဂ္ဂါနန္တရဖိုလ်အား တပ်သော မဂ်ဖြစ်လျှင် အနန္တရကမ္မ ရသည်။

၃။ အကြွင်း၌ ၅–ပစ္စည်းသာ ရသည်။

ပကတူပ သုဒ္ဓသချာနှင့် အရကောက်ဇယား

သုဒ္ဓသချာ	ပစ္စည်း		ပစ္စယုပ္ပန်	သချာ	သဘာဂ
	ဗလဝဖြစ်သော စိတ်–၈၉၊ စေ–၅၂၊ ရုပ်–၂၈		စိတ်–၈၉၊ စေ–၅၂	၉	၁

အရကောက်	ကု	ကု	ဗလဝဖြစ်သော	(အရဟတ္တမဂ်ကြဉ်) ကု–၂၀၊ စေ–၃၈	ကု–၂၁၊ စေ–၃၈	၁
	။	အကု		လောကီကု–၁၇၊ စေ–၃၈	အကု–၁၂၊ စေ–၂၇	၁
	။	ဗျာ		ကု–၂၁၊ စေ–၃၈	ဝိ–၃၆၊ ကြိ–၂၀၊ စေ–၃၈	၆
	အကု	အကု		အကု–၁၂၊ စေ–၂၇	အကု–၁၂၊ စေ–၂၇	၁
	။	ကု		။	ကု–၂၁၊ စေ–၃၈	၁
	။	ဗျာ		။	ဝိ–၃၆၊ ကြိ–၂၀၊ စေ–၃၈	၂
	ဗျာ	။		ဝိ–၃၆၊ ကြိ–၂၀၊ စေ–၃၈၊ ရုပ်–၂၈	။	၁
	။	ကု		(အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်) ဝိ–၃၅၊ ကြိ–၂၀၊ စေ–၃၈၊ ရုပ်–၂၈	ကု–၂၁၊ စေ–၃၈	၁
	။	အကု		လောကီဝိ–၃၂၊ ကြိ–၂၀၊ စေ–၃၅၊ ရုပ်–၂၈	အကု–၁၂၊ စေ–၂၇	၁

မှတ်ချက်။ ။ ပကတူပ ပစ္စည်းဘက်၌ စိတ် စေတသိက် ရုပ် အကုန်၊ ပစ္စယုပ္ပန်ဘက်၌ စိတ် စေတသိက် အကုန်ရ ၏၊ ပစ္စယုပ္ပန်ကောက်ရာ၌ ဆိုင်ရာ– ကု, အကု, ဗျာ အကုန်ရ၏။ ပစ္စည်းဘက်၌ကား– ပစ္စယုပ္ပန်က ကုသိုလ်နေလျှင် ပစ္စည်း ကု–၌ အရဟတ္တမဂ်ကြဉ်၊ ပစ္စည်း ဗျာ–၌ အရဟတ္တဖိုလ်ကြဉ်၊ ပစ္စယုပ္ပန်က အကုနေလျှင် ပစ္စည်း ကု–၌ လောကီ ကု ကိုလည်း ကောင်း၊ ပစ္စည်း ဗျာ ၌ လောကီ ဝိပါက်ကိုလည်းကောင်း ကောက်သည်။

လိုရင်းကား– ပစ္စယုပ္ပန် ကု–နေလျှင် ပစ္စည်းဘက်၌ အရဟတ္တမဂ်, ဖိုလ် ရသင့်ရာ ကြဉ်ပါ၊ ပစ္စယုပ္ပန် အကု နေလျှင် ပစ္စည်းဘက်၌ လောကီ ကိုသာ ကောက်ပါ။

* ပစ္စယုပ္ပန်၊ ကုသိုလ်မှန်က၊ ကြဉ်ရန် အရဟတ်၊ မဂ်,ဖိုလ် မှတ်၍၊ တစ်ရပ် အကု၊ ကီသာ ရှု၊ ကောက်မှု ပကတူ။

ဝတ္ထုမျိုး ၆–ပစ္စည်း၊ ဝတ္ထုပုရေဇာတ သုဒ္ဓသချာနှင့် ပါဠိဇယား

* *နိ–ပု–ဣန္ဒြိ၊ ဝိပ်–အတ္ထိ၊ အဝိ ဝတ္ထု ခြောက်။*

သုဒ္ဓသချာ	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	သချာ	သဘာဂ
	ဆဝတ္ထု	ပဥ္စဝေါ–(အရူပဝိပါက် ၄–ကြဉ်) သတ္တဝိညာဏဓာတ်	၃	၅

ပါဠိဖြတ်	ဗျာ	ဗျာ	စက္ခာယတနံ /။ပ။ကာယာယတနံ	စက္ခုဝိညာဏဿ / ။ပ။ကာယဝိညာဏဿ
			ဝတ္ထု	ဝိပါကာဗျာကတာနံ ကြိယာဗျာကတာနံ ခန္ဓာနံ
	။	ကု	။	ကုသလာနံ ခန္ဓာနံ
	။	အကု	။	အကုသလာနံ ခန္ဓာနံ

အရကောက်လမ်းညွှန်ဝီထိ

ပကတိအခါ–ပဋိ–ဘဝင် ၁၅/၁၆ ။ပ။တီ–န–ဒ–ပ ပဥ္စဝိညာဉ်. သံ.ဏ.ဝု ဇ.ဇ.ဇ.ဇ.ဇ.ဇ.ဇ ရုံ.ရုံ ဘ။

န–ဒ–မ–ဇ.ဇ.ဇ.ဇ.ဇ.ဇ.ဇ ရုံ.ရုံ ဘ။

နိရောဓသမာပတ်–န–ဒ–မ–ပ–ဥ–နု–ဂေါ. နေဝ, ဇော–နေဝ ဇော–(နိရောဓ) $\frac{\text{အနာဂါမိ}}{\text{အရဟတ္တ}}$ ဖိုလ်–ဘ။

မရဏာသန္နအခါ– ဘ.ဘ.ဘ. တီ.န.ဒ.ပ.ပဥ္စဝိဉ်. သံ.ဏ. ဝု. ဇ.ဇ.ဇ.ဇ.ဇ ရုံ.ရုံ စုတိ ပဋိ။

န–ဒ–မ–ဇ.ဇ.ဇ.ဇ.ဇ ရုံ.ရုံ–စုတိ–ပဋိ။

ဝတ္ထုပုရေဇာတ အရကောက်ဇယား

ပဒ	န	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	ကရိုဏ်း
		မဇ္ဈိမာယုက–စက္ခုဝတ္ထု။ပ။ကာယဝတ္ထု	စက္ခုဝိညာဉ်ဒွေ။ပ။ကာယဝိညာဉ်ဒွေ	၇ (ဝတ္ထု ၆–နှင့် အာရုမ္မဏ)
ဗျာ	ဗျာ	စုတိစိတ်မှပြန်၍ ။ ။	မရဏာသန္နအခါ စက္ခု–ဒွေ။ပ။ကာယ–ဒွေ	
		ပဋိသန္ဓေအစရှိသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု	ပဥ္စဝေါဒ္ဓြဖြစ်သောအခါ (အရူပ–၄၊ ဒွေပဥ္စ ၁၀ကြဉ်) ပ–ဘွင်အစရှိ–နောက်နောက်သော ဝိ–၂၂၊ ကြိ–၂၀	
		ရှေးစိတ္တက္ခဏတစ်ချက်ခန့်ကာလ၌ ဖြစ်သော ဟဒယဝတ္ထု	နိရောဓသမာပတ်မှထသောအခါ အနာဂါမိဖိုလ်, အရဟတ္တဖိုလ်	
		စုတိစိတ်မှ ဟဒယ–––ဝတ္ထု	မရဏာသန္နအခါ ပဥ္စဝေါဘွင် ၁၅၊ ဒွန်း ၂၊ ဆိုင်း ၂၊ သန္တီ ၃၊ ဝုဋ္ဌော၊ မရဏာသန္နကြိဇော ၅–ချက်၊ ရုံ၊ စုတိ	
။	ကု	ဝုဋ္ဌောမနောဒွါ အစရှိ–ရှေးရှေးသော ဟဒယဝတ္ထု	ပဥ္စဝေါ–ခါ နောက်နောက်သော ကု ၂၁	၆ (အာ)
		စုတိစိတ်မှ ဟဒယ–––ဝတ္ထု	မရဏာသန္နကုသိုလ်ဇော ၅–ချက်	
။	အကု	ဝုဋ္ဌောမနောဒွါ အစရှိ–ရှေးရှေးသော ဟဒယဝတ္ထု	ပဥ္စဝေါ–ခါ နောက်နောက်သော အကု ၁၂	၈ (အာ–မျိုး)
		စုတိစိတ်မှ–––ဟဒယဝတ္ထု	မရဏာသန္န အကုသိုလ်ဇော ၅–ချက်	

ဝတ္ထုပုရေဇာတိန္ဒြိယ သုဒ္ဓသချာ

ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	သချာ	သဘာဂ
မန္ဒာယုက အမန္ဒာယုက မဇ္ဈိမာယုကအားဖြင့် ၃–ပါးတို့တွင် မဇ္ဈိမာယုကဖြစ်၍ အတီတဘဝင်နှင့် ဥပါဒ်ပြိုင်သော ပဥ္စဝတ္ထု	ဒွေပဥ္စဝိညာဉ်–၁၀	၁	၆

မှတ်ချက်။ ပုရေဇာတိန္ဒြိယသည် ပဥ္စဝတ္ထု ပဥ္စဝိညာဉ်ဖြစ်၍ ဝတ္ထုပုရေဇာတ၌ဆိုခဲ့ပြီး နည်းအတိုင်း ဣန္ဒြိယသံ ပါအောင် "*စက္ခုန္ဒြိယံ စက္ခုဝိညာဏဿ*" စသည်ဖြင့် ပါဠိထုတ်၍ အရကောက်ပါ။ ပုရေဇာတိန္ဒြိယ အတွက် မရဏာသန္နအခါ ကောက်ရန်မလို။

ပစ္ဆာဇာတ သုဒ္ဓသချာနှင့် ပါဠိဇယား

ပစ္ဆာ–ဝိပ်–အတ်၊ အဝိ မှတ်၊ လေးရုပ် ပစ္ဆာမျိုး။

	ပဒ	န	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	သချာ	သဘာဂ
သုဒ္ဓ သချာ	ပစ္ဆာဝေါ–ဒ္ဒြ–ခါ (အရူပ ၄–ကြဉ်) ပဋ္ဌမဘဝင်အစ ရှိသော နောက်ဖြစ်သော နာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး			ပဋိ–အစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ ဌီသို့ရောက်သော ဧကဇ–ဒွိဇ–တိဇ စတုဇကာယ	၃	၄

ပဝတ္တိ	ကု	ဗျာ	ပစ္ဆာဇာတာ ကုသလာ ခန္ဓာ	ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ	၄
	အကု	။	။ အကုသလာ ခန္ဓာ	။	၄
	ဗျာ	။	။ ဝိပါကာ–ကြိယာဗျာကတာ ခန္ဓာ	။	၄

ရုပ်အာဟာရ–ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ သုဒ္ဓသချာနှင့် အရကောက် (အတ္ထိ အဝိဂတ)

	ပဒ	န	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	
ရုပ်–ဟာ	သုဒ္ဓသချာ		စတုသမုဋ္ဌာနိကသြဇာ	(ကလာပ်တူသြဇာကြဉ်) ကလာပ်တူကလာပ်ပြား–စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်	
	ဗျာ	ဗျာ	ကဗဠီကာရော အာဟာရော	ဣမဿ ကာယဿ	၃
ရူပ–ဇီ	သုဒ္ဓသချာ		ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ	(ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်) ကလာပ်တူကမ္မဇရုပ် ၉–ခု	၁–၃
	ဗျာ	ဗျာ	ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ	ကဋတ္တာရူပါနံ	၃

နာနက္ခဏိက ကမ္မ

သုဒ္ဓသချာ			အတိတ်ဖြစ်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်စေတနာ	ဝိပါက်ဆတ္တိံသ နာမက္ခန္ဓာ, ကဋတ္တာရုပ်	၂–၂
ပဝတ္တိ	ကု	ဗျာ	ကုသလာ စေတနာ	ဝိပါကာနံ ခန္ဓာနံ ကဋတ္တာစရူပါနံ	၆
	အကု	။	·အကုသလာ စေတနာ	။ ။	၂

မိဿက ဇယားများ

			ပဒ	န	ပစ္စည်း					ပစ္စယုပ္ပန်			
နံ–အတ်–အဝိ	သဟပုရေမိဿက	သုဒ္ဓသချာ	ပဉ္စဝေါ–ဒ္ဒြ ဖြစ်သောအခါ အကု–၁၂၊ ကု–၂၁၊ စေ–၅၂ အစိတ်၂ နာမက္ခန္ဓာ၊ ဝုဋ္ဌော မနောဒွါ–အစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့် အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု							အချင်းချင်း			၂–၃
		ပဝတ္တိ	ကုဗျာ	ကု	ကုသလော	၁	၃	၂	စ ဝတ္ထုစ	၃	၁	၂	၃
			အကုဗျာ	အကု	အကုသလော	၁	၃	၂	စ ။	၃	၁	၂	၃

အတ်–အဝိ	ပစ္ဆာဟာရမိဿက	သုဒ္ဓသချာ	ပဉ္စဝေါ–ဒ္ဒြဖြစ်သောအခါ အကု–၁၂၊ ကု–၂၁၊ စေ ၅၂ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ၊ ဝုဋ္ဌောမနောဒွါ အစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့် အတူ ဥပါဒ်၍ရုပ်၏ ဌီသို့ရောက်သော သြဇာ		ဝုဋ္ဌော မနောဒွါ အစရှိသော ရှေးရှေး ဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဌီသို့ ရောက်သော တိဇကာယ စတုဇ ကာယအား (ကာလတူ တစ်ပြိုင်နက်တပ် ကောင်းသော)	၂–၂
		ပဝတ္တိ	ကုဗျာ	ဗျာ	ပစ္ဆာဇာတာ ကုသလာ ခန္ဓာ စ ကဗဠီကာရော အာဟာရော စ	ဣမဿ ကာယဿ	၂
			အကုဗျာ	။	ပစ္ဆာဇာတာ အကုသလာ ---	။	၂

အက်-အဝိ

ပစ္စာဇာတ်မြွယ်မိဿက	သုဒ္ဓသချာ	ပဉ္စဝေါဒ္ဒ ဖြစ်သောအခါ အကု-၁၂၊ ကု-၂၁၊ စေ-၅၂ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ၊ ဝုဋ္ဌော မနောဒွါ-အစရှိသော ရှေးရှေးသောစိတ်နှင့်အတူ-ဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဋ္ဌီသို့ ရောက်သော ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ			ဝုဋ္ဌောမနောဒွါရာဝဇ္ဇန်းအစရှိသော ရှေးရှေး-ရုပ်၏ဋ္ဌီသို့ ရောက်သော ကမ္မဇကာယအား ကာလတူတစ်ပြိုင်နက် တပ်ကောင်းသော	၂-၂
	ပါဠိ	ကုဗျာ	ဗျာ	ပစ္စာဇာတ ကုသလာ ခန္ဓာစ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယဉ္စ	ကငတ္တာရူပါနံ	၂
		အကုဗျာ	။	။ အကုသလာ ခန္ဓာစ ။	။	၂

ပကတူပနိဿယ ဆိုင်ရာမေးခွန်းများ

(၁၉၆၇) ကြက်ကိုသတ်ပြီးမှ ထိုအကုသိုလ်ကို ပယ်ဖျောက်ရန် ကြက်သားဟင်း လှူသူအား အကုသိုလ်ကြောင့် ကုသိုလ်ဖြစ်ပုံကို ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်း တပ်ပြပါ။

ဖြေ။ ပါဏံ ဟန္တွာ တဿ ပဋိဃာတတ္ထာယ ဒါနံ ဒေတိ။

(၁၉၆၈) ဥပနိဿယပစ္စည်း ကုသလော ကုသလဿဉ္ "မဂ္ဂေါ သေဝန္တာနံ" စသော ပါဠိများအနက်ကို ရေး၍ အောက်ပါပုဂ္ဂိုလ် ၂ယောက်၌ ရသင့်သော ပစ္စယုပ္ပန်တရားများကို ခွဲခြားကောက်ပြပါ။

(က) လူစည်းစိမ်ကို ဆုတောင်း၍ အလှူပေးသူ၊

(ခ) ကိုယ်၏ ချမ်းသာမှုကို ငဲ့၍ အလှူပေးသူ၊

ဖြေ။ (က) ပတ္ထနံ ဥပနိဿာယ ဒါနံ ဒေတိ၊

(ခ) ကာယိကံ သုခံ ဥပနိဿာယ ဒါနံ ဒေတိ။

(၁၉၆၉) (က) ငါသာလျှင် ပညာရှိဟု ထောင်လွှားသူအား ရနိုင်သော ပစ္စယုပ္ပန်၊

(ခ) ဆင်းရဲကင်းစေရန် သီလဆောက်တည်သူအား ရနိုင်သော ပစ္စည်းတရားတို့ကိုကောက်ပြပါ။

ဖြေ။ (က) ပညံ ဥပနိဿာယ မာနံ ဇပ္ပေတိ၊

(ခ) ကာယိကံ ဒုက္ခံ ဥပနိဿာယ သီလံ သမာဒိယတိ။

(၁၉၇၁) ရာဂပြဋ္ဌာန်းသော လောဘမူစိတ္တုပ္ပါဒ်က ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်အား ကျေးဇူးပြုပုံပြ အနုဝါဒပါဠိ၏ အနက်ကို ဆရာနည်းကျရေးပါ။

ဖြေ။ ရာဂံ ဥပနိဿာယ အတ္တာနံ အာတာပေတိ ပရိတာပေတိ၊
ပရိယိဋ္ဌိမူလကံ ဒုက္ခံ ပစ္စနုဘောတိ၊ ရာဂေါ ကာယိကဿ ဒုက္ခဿ။

(၁၉၇၂) ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ် ဟူသည် အဘယ်ပညာကို ခေါ်သည်ဟု ဖော်ပြပါ။

ဖြေ။ မဟာကုသိုလ်, ကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ် ၈-ခုဌ် ရှိသော ပညာကို ခေါ်ပါသည်။

(၁၉၇၃) ကိုယ်တိုင်ကြက်သတ်၍ ဆွမ်းကျွေးသူအတွက် ကြောင်း-ကျိုးသတ္တိများကို ဖော်ပြပါ။

ဖြေ။ ပါဏာတိပါတစေတနာ အကုသိုလ်အကြောင်းကြောင့် ဒါနစေတနာ ကာမကုသိုလ်အကျိုးသည် ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ဖြစ်၏။

ပဍာ ဝိဘင်္ဂဝါရ ပကတူပနိဿယ ပါဠိတော်

ပဒ	န	ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်
		သဒ္ဓံ ဥပနိဿာယ	ဒါနံဒေတိ၊ သီလံ သမာဒိယတိ၊ ဥပေါသထကမ္မံကရောတိ၊ ဈာနံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ ဝိပဿနံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ မဂ္ဂံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ အဘိညံ ဥပ္ပါဒေတိ သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ
		သီလံ, သုတံ, စာဂံ, ပညံ ဥပနိဿာယ	ဒါနံ ဒေတိ--- သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ
		သဒ္ဓါ, သီလံ, သုတံ, စာဂေါ, ပညာ	သဒ္ဓါယ, သီလဿ, သုတဿ, စာဂဿ, ပညာယ
		ပဌမဿ ဈာနဿ ပရိကမ္မံ/ဒု/တ/စ	ပဌမဿ ဈာနဿ/ဒု/တ/စ
		အာကာသာနဉ္စာယတနဿ ပရိကမ္မံ	အာကာသာနဉ္စာယတနဿ
		ဝိညာ--/အာကိဉ္စ---/နေဝ---	ဝိညာ/--/အာကိဉ္စညာ--/နေဝ--
		ပဌမံ ဈာနံ/ဒု/တ/စ/,အာကာသာနဉ္စာယတနံ/ဝိညာ/အာကိဉ္စညာ	ဒုတိယဿ ဈာနဿ တ/စ/အာကာသာနဉ္စာယတနဿ/ဝိညာ/အာကိဉ္စညာ/ နေဝ--
ကု	ကု	ဒိဗ္ဗဿ စက္ခုဿ ပရိကမ္မံ/ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ/ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ-/စေတောပရိယဉာဏဿ--/ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ--/ယာထကမ္မုပဂ ဉာဏဿ--/အနာဂတံသဉာဏဿ ပရိကမ္မံ	ဒိဗ္ဗဿ စက္ခုဿ/ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ/ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ/စေတောပရိယဉာဏဿ/ပုဗ္ဗေနိဝါသာနုဿတိဉာဏဿ/ယထာကမ္မုပဂဉာဏဿ/အနာဂတံသဉာဏဿ
		ဒိဗ္ဗစက္ခု/ဒိဗ္ဗသောတဓာတု/ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏံ/စေတော--/ပုဗ္ဗေ--/ယထာကမ္မုပဂဉာဏံ	ဒိဗ္ဗာယ သောတဓာတုယာ/ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ/စေတော--ဉာဏဿ/ပုဗ္ဗေ-ဉာဏဿ/ယထာ-ဉာဏဿ/အနာဂတံသဉာဏဿ
		ပဌမဿ မဂ္ဂဿ ပရိကမ္မံ/ဒု/တ/စ	ပဌမဿ မဂ္ဂဿ/ဒု/တ/စ
		ပဌမော မဂ္ဂေါ/ဒု/တ	ဒုတိယဿ မဂ္ဂဿ/တ/စ
		သေက္ခာ မဂ္ဂံ ဥပနိဿာယ	အနုပ္ပန္နံ သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေန္တိ၊ ဥပ္ပန္နံ သမာပဇ္ဇန္တိ၊ သင်္ခါရေ အနိစ္စတော ဒုက္ခတော အနတ္တတော ဝိပဿန္တိ။
		မဂ္ဂေါ	သေက္ခာနံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါယ ဓမ္မ---နိရုတ္တိ--ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါယ ဌာနာဋ္ဌာနကောသလ္လဿ

		သဒ္ဓံ ဥပနိဿာယ/သီလံ---ပညံ---	မာနံ ဇပ္ပေတိ ဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ[၂]
ကု	အကု	သဒ္ဓါ သီလံ သုတံ စာဂေါ ပညာ	ရာဂဿ ဒေါသဿ မောဟဿ မာနဿ ဒိဋ္ဌိယာ ပတ္ထနာယ
		သဒ္ဓံ ဥပနိဿာယ/သီလံ--ပညံ	အတ္တာနံ အာတာပေတိ ပရိတာပေတိ၊ ပရိယိဋ္ဌိမူလကံ ဒုက္ခံ ပစ္စနု ဘောတိ[၂]
		သဒ္ဓါ-----ပညာ	ကာယိကဿ သုခဿ ကာယိကဿ ဒုက္ခဿ ဖလသမာပတ္တိယာ
။	ဗျာ	ကုသလံ ကမ္မံ	ဝိပါကဿ
		အရဟာ မဂ္ဂံ ဥပနိဿာယ	အနုပ္ပန္နံ ကြိယသမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ ဥပ္ပန္နံ။ပ။ဝိပဿတိ
		မဂ္ဂေါ	အရဟတော အတ္တပဋိသမ္ဘိဒါယ ဓမ္မ။ပ။ဌာနာဌာနကောသလ္လဿ
		မဂ္ဂေါ	ဖလသမာပတ္တိယာ
		ရာဂံ ဥပနိဿာယ	ပါဏံ ဟနတိ၊ အဒိန္နံ အာဒိယတိ၊ မုသာ ဘဏတိ၊ ပိသုဏံ--၊ ဖရုသံ--၊ သမ္ဖံ ပလပတိ၊ သန္ဓိံ ဆိန္ဒတိ၊ နိလ္လောပံ ဟရတိ၊ ဧကာဂါရိကံ ကရောတိ၊ ပရိပန္ထေ တိဋ္ဌတိ၊ ပရဒါရံ ဂစ္ဆတိ၊ ဂါမဃာတံ ကရောတိ၊ နိဂမဃာတံ ကရောတိ၊ မာတရံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေတိ၊ ပိတရံ---၊ အရဟန္တံ--၊ ဒုဋ္ဌေန စိတ္တေန တထာဂတဿ လောဟိတံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ သံဃံ ဘိန္ဒတိ။
အကု	အကု	ဒေါသံ မောဟံ မာနံ ဒိဋ္ဌိံ ပတ္ထနံ ဥပနိဿာယ	ပါဏံ ဟနတိ---သံဃံ ဘိန္ဒတိ
		ရာဂေါ ဒေါသော မောဟော မာနော ဒိဋ္ဌိ ပတ္ထနာ	ရာဂဿ--- ပတ္ထနာယ
		* ပါဏာတိပါတော/အဒိန္နာဒါနံ/ကာမေသုမိစ္ဆာစာရော/မုသာဝါဒေါ/ပိသုဏာဝါစာ/ဖရုသဝါစာ/သမ္ဖပ္ပလာပေါ/အဘိဇ္ဈာ/ဗျာပါဒေါ/မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ	ပါဏာတိပါတဿ/အဒိန္နာဒါနဿ/ကာမေသု မိစ္ဆာစာရဿ/မုသာဝါဒဿ/ပိသုဏာယ ဝါစာယ/ဖရုသာယ ဝါစာယ/သမ္ဖပ္ပလာပဿ/အဘိဇ္ဈာယ/ဗျာပါဒဿ/မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ[၁၀]
		* မာတုဃာတိကမ္မံ/ပိတုဃာတိကမ္မံ/အရဟန္တဃာတိကမ္မံ/ ရုဟိရုပ္ပါဒကမ္မံ/သံဃဘေဒကကမ္မံ/နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ	မာတုဃာတိကမ္မဿ/ပိတုဃာတိကမ္မဿ/အရဟန္တဃာတိကမ္မဿ/ ရုဟိရုပ္ပါဒကမ္မဿ/သံဃဘေဒကမ္မဿ/နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယာ[၆]

* ဤအမှတ်ပြတို့ကို မူလ, မူလီစက်လှည့်၍ ပါဠိတော်ဟောပါ။

အကု	ကု	ရာဂံ ဥပနိဿာယ/ဒေါသံ--ပတ္ထနံ ဥပနိဿာယ	ဒါနံ ဒေတိ---သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ[၂]
		ရာဂေါ----ပတ္ထနာ	သဒ္ဓါယ----ပညာယ
		ပါဏံ ဟန္တွာ တဿ/အဒိန္နံ အာဒိယိတွာ မုသာ ဘဏိတွာ ပိသုဏံ ဘဏိတွာ ဖရုသံ ဘဏိတွာ သမ္ဖံ ပလပိတွာ သန္ဓိံ ဆိန္ဒိတွာ နိလ္လောပံ ဟရိတွာ ဧကာဂါရိကံ ကရိတွာ ပရိပန္ထေ ဌတွာ ပရဒါရံ ဂန္တွာ ဂါမဃာတံ ကရိတွာ နိဂမဃာတံ ကရိတွာ တဿ	ပဋိဃာတတ္ထာယ ဒါနံဒေတိ-- သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ[၂]
		မာတရံ ဇီဝိတာ ဝေါရောပေတွာ တဿ/ပိတရံ, အရဟန္တံ,ဒုဋ္ဌေန စိတ္တေန တထာဂတဿ လောဟိတံ ဥပ္ပါဒေတွာ သံဃံ ဘိန္ဒိတွာ တဿ	ပဋိဃာတတ္ထာယ ဒါနံ ဒေတိ၊ သီလံ သမာဒိယတိ၊ ဥပေါသထကမ္မံ ကရောတိ[၂]
။	ဗျာ	ရာဂံ ဥပနိဿာယ/ ဒေါသံ--ပတ္ထနံ ဥပနိဿာယ	အတ္တာနံ အာတာပေတိ---ဒုက္ခံ ပစ္စနုဘောတိ[၂]
		ရာဂေါ--ပတ္ထနာ	ကာယိကဿ သုခဿ---ဖလသမာပတ္တိယာ
		အကုသလံ ကမ္မံ	ဝိပါကဿ
ဗျာ	။	ကာယိကံ သုခံ/ကာယိကံ ဒုက္ခံ/ဥတု/ ဘောဇနံ/ သေနာသနံ	ကာယိကဿ သုခဿ/---ဒုက္ခဿ/ ဖလသမာပတ္တိယာ[၃]
		ကာယိကံ သုခံ --- သေနာသနံ	ကာယိကဿ သုခဿ---ဖလသမာပတ္တိယာ
		ဖလသမာပတ္တိ	ကာယိကဿ သုခဿ
		အရဟာ ကာယိကံ သုခံ ဥပနိဿာယ/ ကာယိကံ ဒုက္ခံ--သေနာသနံ ဥပနိဿာယ	အနုပ္ပန္နံ ကြိယသမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ၊ ဥပ္ပန္နံ သမာပဇ္ဇတိ၊ သင်္ခါရေ အနိစ္စတော---ဝိပဿတိ[၂]
။	ကု	ကာယိကံ သုခံ ဥပနိဿာယ/---သေနာသနံ ဥပနိဿာယ	ဒါနံ ဒေတိ---သမာပတ္တိံ ဥပ္ပါဒေတိ[၂]
		ကာယိကံ သုခံ ---- သေနာသနံ	သဒ္ဓါယ---ပညာယ
။	အကု	ကာယိကံ သုခံ ဥပနိဿာယ/---သေနာသနံ ဥပနိဿာယ	ပါဏံ ဟနတိ----သံဃံ ဘိန္ဒတိ[၂]
		ကာယိကံ သုခံ----သေနာသနံ	ရာဂဿ---ပတ္ထနာယ

ပကတူပ သဘော

ဤပကတူပသည် အကြောင်းအကျိုးနှင့်စပ်၍ ကျေးဇူးပြုရာ၌ ဝေးသောအကြောင်း, နီးသောအကြောင်း, အလွန်နီးသောအကြောင်းဟု ၃–မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ရေးကပြုဘူးသော ကုသိုလ်ကြောင့် ဈာန် မဂ် တရားတို့ကို ရခြင်းသည် ဝေးသောအကြောင်း၊ သဒ္ဓါ စသည်ကြောင့် ဒါနစသည်ကို ပြုခြင်းသည် နီးသောအကြောင်း၊ မဂ္ဂေါ ဖလဿ အရ မဂ်စေတနာက ဖိုလ်ကို ကျေးဇူးပြုရာ၌ အလွန်နီးသောအကြောင်းမည်၏။

ပကတ။ ။ ဧကန်မုချ အကျိုးတရားဖြစ်စေအောင် ကောင်းစွာပြုအပ်, ဖြစ်စေအပ်, မှီဝဲအပ်သော အားကြီးသော အကြောင်းသည် *"ပကတ"* မည်၏။ ဤ ပကတ သည်----

၁။ မိမိ အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်စေအပ်သည့် သဒ္ဓါစသော ဥပ္ပါဒိတ တစ်မျိုး၊

၂။ ဗဟိဒ္ဓ၌ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံ စားသောက် တွေ့ထိခြင်းတို့ဖြင့် မှီဝဲအပ်သည့် ဥတု, ဘောဇန, သေနာသန စသော ဥပသေဝိတ တစ်မျိုးအားဖြင့် ၂–မျိုးရှိ၏။

ရုပ်ပစ္စယုပ္ပန်မရကြောင်း

ရုပ်တရားတို့မှာ တစ်စုံတစ်ရာ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက် စေ့ဆော်မှု မရှိသော အစေတန, အဗျာပါရ သဘောများသာဖြစ်၍ ပကတသဘောမျိုးမရှိသောကြောင့် ပစ္စယုပ္ပန်တွင် မပါဝင်ပါ။

နိဗ္ဗာန်မရကြောင်း

နာမ်တရားတို့သည် နိပ္ပါဒိတ, ဥပသေဝန အကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံကြ၍ ပစ္စည်းဘက်က ရကြသော်လည်း နိဗ္ဗာန်မှာ ထိုအကြောင်း ၂–ပါးမရှိ၍ ပစ္စည်းပင် မရ။

အနုဝါဒ အရကောက်

သဒ္ဓံ အရ– ကံ ကံ၏ အကျိုး ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ တမလွန်ဘဝစသည်တို့၌ ယုံကြည်သော သဒ္ဓါပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ရ၏။ သီလံ အရ– ပဉ္စင်္ဂ, ဒသင်္ဂသီလ စေတနာ ပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်၊ သုတံ အရ– သုတမယဉာဏ်ပြဋ္ဌာန်းသော မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ စာဂံ အရ– အလောဘ ပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ်၊ ပညံ အရ– ပညာပြဋ္ဌာန်းသော ကာမကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ပဌမဿ ဈာနဿ ပရိကမ္မံ အရ– ပထမဈာန်ကို ရစိမ့်သောငှါ *"ပထဝီ ပထဝီ"* စသည်ဖြင့် စီးဖြန်းသော ပရိကမ် ဓောကိစ္စ တပ်သော ကာမကုသိုလ်။ (မာနံ–မာန်ကို၊ ဇပ္ပေတိ–ဖြစ်စေ၏၊ မာနံ ဇပ္ပေတိ အရ– မိမိကိုယ်ကို ထောင်လွှားသော အခါ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပ္ပယုတ် ၄–ခု စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ ဒိဋ္ဌိံ ဂဏှာတိ အရ– ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်၊ အတ္တာနံ အာတာပေတိ ။ပ။ ဒုက္ခံ ပစ္စနုဘောတိ အရ– ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်၊ ကာယိကဿ သုခဿ အရ သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်၊ ကာယိကဿ ဒုက္ခဿ အရ– ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ် ရ၏။

ပစ္စယနိဒ္ဒေသ ကျမ်းတက်

ပစ္စယုဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူသည်၏ အခြားမဲ့၌ ပစ္စယနိဒ္ဒေသကို ဟောတော်မူ၏၊ ထို– ၌တုံသော်လည်း ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယနိဒ္ဒေသ, အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယနိဒ္ဒေသ အစရှိသောအားဖြင့် ၂၄–ပါး အပြားရှိ၏။

ဟေတူ ဟူသော ကတ္တားပါဌ်ဖြင့် ဟိတ် ၆–ပါး ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ဟေတု–– ရှုပါနံ ဟူသော သမ္ပဒါန်ပါဌ်ဖြင့် သဟိတ်စိတ် ၇၁၊ မောဟမူ ဒွေ၌ မောဟကြဉ်သော စေ ၅၂၊ သဟိတ် စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

ဟေတုပစ္စယေန ဟူသော ကရိုဏ်းပါဌ်ဖြင့် ပြိုင် , ယထာ – – ဟေ, ဓိ, သဟ, အည, နိ, ဝိပါ, ဣံ, မဂ္ဂ, သမ္ပ, ဝိပ္ပ, အတ္ထိ, အဝိ – ဤ ၁၂–ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် ဟေတုသတ္တိဟုဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

ထူးရာအနက်များ

(နတ္ထိပစ္စည်း) သမနန္တ ရနိရုဒ္ဓါ– မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ ကောင်းစွာချုပ်ကုန်ပြီးသော၊ (ဝိဂတ၌– သမနန္တရဝိဂတာ–မိမိ၏ အခြားမဲ့၌ ကောင်းစွာ ကင်းကုန်သော၊) စိတ္တ စေတသိကာ–ကုန်သော၊ ဓမ္မာ– ရဟန္တာတို့ စုတိကြဉ်စိတ်–၈၉၊ စေ–၅၂ နာမက္ခန္ဓာ တို့သည်၊ ပစ္စုပ္ပန္နာနံ– မိမိနှင့်အတူ ဖြစ်ကုန်သော၊

အာရမ္မဏ

ယံ ယံ ဓမ္မံ ဟူသော ပါဌ်ဖြင့် အနိယမအားဖြင့် အာရုံ ၆–ပါး ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ယေ ယေ ဓမ္မာ ဟူသော ပါဌ်ဖြင့် အနိယမအားဖြင့် အာရမ္မဏိက ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာဟူသော ပါဌ်ဖြင့် အာရမ္မဏိက ပစ္စယုပ္ပန် နာမက္ခန္ဓာ သရုပ်ကို ပြတော်မူ၏။

တေ တေ ဓမ္မာ ဟူသော ကတ္တားပါဌ်ဖြင့် နိယမအားဖြင့် ယံ ယံ ဓမ္မံ ဟူသော ပါဌ်ဖြင့် မှတ်အပ်ပြီးသော အာရုံ ၆–ပါး ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ ဟူသော သမ္ပဒါန်ပါဌ်ဖြင့် နိယမအားဖြင့် ယေ ယေ ဓမ္မာ ဟူသော ပါဌ်ဖြင့် မှတ်အပ်ပြီးသော အာရမ္မဏိက ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

ဥပနိဿယ

ဥတုပိ– လျောက်ပတ်သည် စသော အချမ်းအပူ ဟူသော ဥတုသည်လည်း၊ ဥပနိဿယ –– ပစ္စယော။

ဘောဇနမ္ပိ– လျောက်ပတ်သည် စသော ဘောဇဉ်သည်လည်း၊ ဥပနိဿယပစ္စယေန ပစ္စယော။

ပုဂ္ဂလောပိ– ကလျာဏမိတ္တ စသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော။

သေနာသနမ္ပိ– လျောက်ပတ်သည် စသော ကျောင်း စသော အိပ်ရာနေရာ သည်လည်း၊ ဥပနိဿယ ပစ္စယေန ပစ္စယော။

ပစ္စယနိဒ္ဒေသပါဠိတော်

နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗ		နိဒ္ဒေသနာကာရ		
ပစ္စယောတိ		ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	ကရိုဏ်း
ဟေတု		ဟေတူ	ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ	၁၂
ဈာန/မဂ္ဂ		ဈာနင်္ဂါနိ/ မဂ္ဂင်္ဂါနိ	ဈာန– –/ မဂ္ဂ – – –	၁၁/၁၃
နတ္ထိ/ဝိဂတ		သမနန္တရနိရုဒ္ဓါ (ဝိဂတာ) စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ	ပစ္စုပ္ပန္နာနံ စိတ္တစေတသိကာနံ ဓမ္မာနံ	၇
အာရမ္မဏ	ရူပါယတနံ/ ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ		စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ/ ။ပ။ ကာယ–	၄
	ရူပါယတနံ ။ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ		မနောဓာတုယာ ။	၄
	သဗ္ဗေ ဓမ္မာ		မနောဝိညာဏဓာတုယာ ။	၈
	ယံ ယံ ဓမ္မံ အာရဗ္ဘ		ယေ ယေ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ	၈
	တေ တေ ဓမ္မာ		တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ	
အဓိပတိ	သဟဇာတ	ဆန္ဒာဓိပတိ	ဆန္ဒသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ	၉
		ဝီရိယ/ စိတ္တ/ ဝီမံသာဓိပတိ	ဝီရိယ/ စိတ္တ/ ဝီမံသ – – –	၁၁ ၁၁ ၁၂
	အာရမ္မဏ	ယံ ယံ ဓမ္မံ ဂရုံ ကတွာ	ယေ ယေ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ	၈
		တေ တေ ဓမ္မာ	တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ	

တိ.နံ.ဒ.ပ.စ.သံ.ဏ.ဂု.ဓ.ဓ.ဓ.ဓ.ဓ.ဓ.ဓ.ရုံ.ရုံ.ဘ

အနန္တရ– သမနန္တရ	စက္ခုဝိညာဏဓာတု တံသမ္ပယုတ္တကာ စ ဓမ္မာ	မနောဓာတုယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ	၅
	မနောဓာတု ။	မနောဝိညာဏဓာတုယာ ။	၅
	– – – – ကာယ – –/ မနောဓာတု – – –	မနောဓာတုယာ– –/မနောဝိညာဏ – –	၅
	ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာ ဓမ္မာ[၂]	ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ/ အဗျာ – – နံ	၆/၆
	။ အကုသလာ ဓမ္မာ[၂]	။ အကုသလာနံ ။ ။	၆/၅
	။ အဗျာကတာ ဓမ္မာ[၃]	။ အဗျာကတာနံ ။/ ကု–/ အကု–	၆/၅/၅
	ယေသံ ယေသံ ဓမ္မာနံ အနန္တရာ (သမနန္တရာ)	ယေ ယေ ဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ	၇
	တေ တေ ဓမ္မာ	တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ	
အာသေ	ပုရိမာ ပုရိမာ ကု/အကု/ကြိယာ ဗျာ – – –	ပစ္ဆိမာနံ ပစ္ဆိမာနံ ကု/အကု/ကြိယာ ဗျာ နံ	၆
ဥပနိဿယ	။ ကုသလာ ဓမ္မာ[၃]	။ ကု/အကု–ကေသဉ္စိ/အဗျာ–နံ	၃/၆/၁ ၃/၁ ၃/၆/၆
	။ အကု ။ [၃]	။ အကု/ ကု–ကေသဉ္စိ/ ။	၃/၆/၁ ၁ ၅/၂
	။ အဗျာကတာ ။ [၃]	။ အဗျာ/ ကု/ အကု–နံ	၃/၆/၁ ၃/၅/၁ ၈/၅/၁
	ဥတုဘောဇနမ္ပိ ပုဂ္ဂလောပိ သေနာသနမ္ပိ		

ပစ္စယနိဒ္ဒေသ ပါဠိအရကောက် ညွှန်ကြားချက်

ဤပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ ပဥ္စာဝါရ သုဒ္ဓသချာ အားလျော်စွာ ပါဠိထုတ်အရ ကောက်ရသည်၊ အချို့ပစ္စည်းများ၌ သုဒ္ဓသချာအတိုင်းပင် ပါဠိထုတ်၍ အရကောက်ရသည်၊ အချို့ပစ္စည်းများမှာကား သုဒ္ဓသချာကို ထိုက်သင့်သလို ခွဲစိတ်၍ ပါဠိထုတ်ကာ အရကောက်ရသည်။

ဟေတု, ဈာန, မဂ္ဂ, နတ္ထိ, ဝိဂတတို့၌ သုဒ္ဓသချာအတိုင်း အရကောက်ရသည်၊ အာရမ္မဏ, အဓိပတိတို့၌ကား ပါဠိအားလျော်စွာ ကောက်လေ။

(သဟာဓိ) ဆန္ဒာဓိ, ဝီရိယာဓိတို့၌ *"သာဓိပတိဇော ၅၂-ခု၌ရှိသော"* ဟုဆို၊ ဝီမံသာဓိ၌ *"သာဓိပတိတိဟိတ်ဇော ၃၄-ခု၌ရှိသော ဝီမံသာဓိပတိ"*ဟုဆို၊ စိတ္တာဓိ၌ *"သာဓိပတိဇော ၅၂-ခုဟု ဆိုအပ်သော စိတ္တာဓိပတိ"*ဟုဆိုလေ၊ ပစ္စယုပ္ပန်ဘက်၌ ဝိစိကိစ္ဆာနှင့်ဆိုင်ရာ ဆန္ဒ, ဝီရိယ, ဝီမံသတို့ကို အသီးသီးကြဉ်၍ ကောက်လေ၊ ကရိုဏ်းများ၌ သဟာယေ် ဃဋနာ အားလျော်စွာ ကောက်လေ။

(အနန္တရ၌) စက္ခုဝိညာဉ်က သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းအား, သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းက သန္တီရဏအားကျေးဇူးပြုပုံကို ဝီထိအားလျော်စွာ ဟော၏၊ ထိုမှ အကြွင်းကို *"ပုရိမာ"*စသည်ဖြင့် သိမ်းကြုံးဟော၏၊ ပုရိမာ စသည်ကောက်ပုံမှာ ပဥ္စာ ဝါရ အတိုင်းဖြစ်၏။

ဆိုရိုး

ယေသံ ယေသံ ဓမ္မာနံဖြင့် အနိယမအားဖြင့် ရဟန္တာတို့၏ စုတိကြဉ် ရှေးရှေးသော စိတ်-၈၉၊ စေ-၅၂ ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

ယေ ယေ ဓမ္မာ-ဖြင့် အနိယမအားဖြင့် ရဟန္တာတို့၏ စုတိနှင့်တကွ နောက်နောက်သော စိတ်-၈၉၊ စေ-၅၂ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ-ဖြင့် အနန္တရ ပစ္စယုပ္ပန်နာမက္ခန္ဓာသရုပ်ကို ပြတော်မူ၏။

တေ တေ ဓမ္မာ-ဟူသော ကတ္တားပါဌ်ဖြင့် နိယမအားဖြင့် ယေသံ ယေသံ ဓမ္မာနံ-ဟူသော ပါဌ်ဖြင့် မှတ်အပ် ပြီးသော ရဟန္တာတို့ စုတိကြဉ် ရှေးရှေးသော စိတ်-၈၉၊ စေ-၅၂ ပစ္စည်းတရားကို ပြတော်မူ၏။

တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ-ဟူသော သမ္ပဒါန်ပါဌ်ဖြင့် နိယမအားဖြင့် ယေ ယေ ဓမ္မာ-ဟူသောပါဌ်ဖြင့် မှတ်အပ်ပြီးသော ရဟန္တာတို့ စုတိနှင့်တကွ နောက်နောက် သော---၏။

အနန္တရပစ္စယေန ဟူသော ကရိုဏ်းပါဌ်ဖြင့် တစ်ပြိုင်နက် ယထာရဟ တပ်ကောင်းသော အနန္တရမျိုး ၇-ပစ္စယသတ္တိတို့တွင် အနန္တရသတ္တိဟု ဆိုအပ်သော သတ္တိဝိသေသဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

နိဒ္ဒိသိတဗ္ဗ		နိဒ္ဒေသနာကာရ		
ပစ္စယောတိ		ပစ္စည်း	ပစ္စယုပ္ပန်	ကရိုဏ်း
ပဋ္ဌာဇာတ		ပဋ္ဌာဇာတာ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ	ပုရေဇာတဿ ဣမဿ ကာယဿ	၄
ဇနက	နာနာ	ကုသလာကုသလံ ကမ္မံ	ဝိပါကာနံ ခန္ဓာနံ, ကဋတ္တာ စ ရူပါနံ	၆
	သဟ	စေတနာ	သမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ, တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ	၁၀
အာဟာရ	ရုပ်	ကဗဠီကာရော အာဟာရော	ဣမဿ ကာယဿ	၃
	နာမ်	အရူပိနော အာဟာရော	သမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ, တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ	၁၂
ဥပတ္ထမ္ဘ	ပုတိ	စက္ခုန္ဒြိယံ/ ။ပ။ ကာယိန္ဒြိယံ	စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ, တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ ဓမ္မာနံ/ ။ပ။ ကာယဝိညာဏဓာတုယာ - -	၆
	ရူပတိ	ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ	ကဋတ္တာရူပါနံ	၃
	သဟတိ	အရူပိနော ဣန္ဒြိယာ	သမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ, တံသမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ	၁၄
ဝိပါက	ဝိပါက	ဝိပါကာ စတ္တာရော ခန္ဓာ အရူပိနော	အညမညံ	၇
ဝိပ္ပယုတ္တ		ရူပိနော ဓမ္မာ/ အရူပိနော ဓမ္မာ	အရူပိနံ ဓမ္မာနံ/ ရူပီနံ ဓမ္မာနံ	

နာနာကမ္မ- ကတ္တား-အကု ၁၂၊ ကု ၂၁ ၌ရှိသော နာနာက္ခဏိက စေတနာ၊ သမ္ပဒါန်-ဝိ ၃၆ နာမက္ခန္ဓာ, ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိ ကမ္မဇရုပ်, အသညသတ် ကမ္မဇရုပ်။

ဝိပ္ပယုတ္တအရကောက်

ရူပ် နာမဿ	သဟ	ပဋိသန္ဓေ-ပဋိ-နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု	ပဋိသန္ဓေကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ	၆
	ပုရေ	ဆဝတ္ထု	(အရူပဝိ ၄ ကြဉ်) သတ္တဝိညာဏဓာတ်	၉
နာမ် ရူပဿ	သဟ	ပဋိသန္ဓေ၌ (အရူပဝိ၊ ဒွေပဉ္စ ၁၀၊ ရဟန္တာစုတိကြဉ်) စိတ်-၇၅၊ စေ-၅၂ ပဝတ္တိ ပဋိ-နာမက္ခန္ဓာ	စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်	၇
	ပစ္ဆာ	ပဋိသန္ဓေ-ဘုံ၌ (အရူပဝိ ၄ ကြဉ်) ပဌမဘဝင်အစရှိ နောက်ဖြစ်သော စိတ် ၈၅၊ စေ-၅၂ နာမက္ခန္ဓာ	ပဋိသန္ဓေအစရှိ ရှေးဖြစ်သော စိတ်နှင့် အတူဥပါဒ်၍ ရုပ်၏ဌီသို့ရောက်သော ဧကဇ ဒွိဇ တိဇ စတုဇကာယ	၄

ကရိုဏ်းများ

ရုပ်သည် နာမ်အား-သဟဝိပ်၌ ကြိုး-၄၊ ည ဝိပ်။ ပုရေဝိပ်၌ အာရမ္မဏမျိုး ၈-ပစ္စည်းနှင့် ဣန္ဒြိယ။
နာမ်သည် ရုပ်အား- သဟဝိပ်၌ ကြိုး-၄၊ ည ဝိပ် ဝိပါက၊ ပစ္ဆာဝိပ်၌ ပစ္ဆာမျိုး ၄-ပစ္စည်း။

သဟဇာတ။ ။ စတ္တာရော ခန္ဓာ အရူပိနော–ဟူသော ကတ္တားပါဌ်ဖြင့် ၃–ပါး, ၃–ပါးသော နာမက္ခန္ဓာအား တပ်သော တစ်ပါးတစ်ပါး သော နာမက္ခန္ဓာ–စသည်ဖြင့် ကောက်လေ။

အညမည်–ဟူသော သမ္ပဒါန်ပါဌ်ဖြင့် ၃–ပါး ၃–ပါးသော နာမက္ခန္ဓာ၊ တစ်ပါး တစ်ပါးသော နာမက္ခန္ဓာ၊ ၂–ပါး ၂–ပါးသော နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

ကရိုဏ်းပါဌ်ဖြင့် အချင်းချင်းအားတပ်သော အလုံးစုံသော ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါးဖြစ်အံ့–ကြီး ၄ ည–သံ–၆ ပစ္စည်း။

အချင်းချင်းအားတပ်သော အလုံးစုံသော ဝိပါက် ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါးဖြစ်အံ့–ကြီး ၄–ည–သံ–ဝိပါက ၇–ပစ္စည်း။

စတ္တာရော မဟာဘူတာ ဖြင့် ၃–ပါး ၃–ပါးသော မဟာဘုတ်အား တပ်သော စသည်ဖြင့် ကောက်၊ ကရိုဏ်းပါဌ်ဖြင့် ကြီး ၄–ည ၅–ပစ္စည်း။

ဩက္ကန္တိက္ခဏေ နာမရူပံ ဖြင့် ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ, ဟဒယဝတ္ထု။

အညမည် ဖြင့် ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ, ဟဒယဝတ္ထု။

ကရိုဏ်းပါဌ်ဖြင့် အချင်းချင်းအားတပ်သော ပဉ္စဝေါ–ပဋိ–နာမက္ခန္ဓာ, ဟဒယဝတ္ထု ဖြစ်အံ့–ကြီး ၄–ည–ဝိပ် ၆–ပစ္စည်း၊ ဟဒယဝတ္ထုအားတပ်သော ပဉ္စဝေါ–ပဋိ–နာမက္ခန္ဓာ ဖြစ်အံ့–ကြီး ၄–ည–ဝိပ် ဝိပါက ၇–ပစ္စည်း။

စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ ပါဌ်ဖြင့် ပဉ္စဝေါ–ဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ (အရူပ ၄ ဒွေပဉ္စ ၁၀၊ ရဟန္တာစုတိကြဉ်) စိတ်–၇၅၊ စေ–၅၂ ပစ္စည်းတရား။

စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ ဖြင့် စိတ္တဇရုပ် (အဋ္ဌကထာနည်း)၊ တစ်နည်း စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် (ဆရာနည်း) ပစ္စယုပ္ပန်တရားကို ပြတော်မူ၏။

ကရိုဏ်းပါဌ် (ပဉ္စာဝါရ သဟဇိပ် သုဒ္ဓသင်္ချာ ပထမအချက်အတိုင်း) ဝိပါက်ကို သုံးသပ်မှု မသုံးသပ်မှု အားဖြင့် ၂–ချက်ခွဲ၍ဆို၊ မဟာဘူတာ–စသည် ထင်ရှားပြီ။

ရူပိနော ဓမ္မာ–ဟူသော ကတ္တားပါဌ်ဖြင့် ဟဒယဝတ္ထု။

အရူပီနံ ဓမ္မာနံ–ဟူသော သမ္ပဒါန်ပါဌ်ဖြင့် ပဉ္စဝေါ–ပဋိ–နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်။

ကိဉ္စိကာလေ သဟဇာတ ပစ္စယေန (ပစ္စယော) ဟူသော ကရိုဏ်းပါဌ်ဖြင့် ပဋိသန္ဓေကာလ၌ သဟဇာတသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

ကိဉ္စိကာလေ န သဟဇာတ ပစ္စယေန (ပစ္စယော) ဟူသော ကရိုဏ်းပါဌ်ဖြင့် ပဝတ္တိကာလ၌ သဟဇာတသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးမပြုဟန်ကို ပြတော်မူ၏။

အညမည။ ။ ပါဠိ၌ "အညမည်" ဟူသော သမ္ပဒါန်ပုဒ်ကျေသည်။

နိဿယ။ ။ သဟဇာတနိဿယ, ပုရေဇာတနိဿယ အားလျော်စွာ ကောက်လေ။

ဌ ဒ	ည ဏ	နိ	သံ	အတ် အဝိ	စတ္တာရော ခန္ဓာ အရူပိနော	အညမည်	၆
	။	။		။	စတ္တာရော မဟာဘူတာ/ ဩက္ကန္တိက္ခဏေ နာမရူပံ	အညမည် ၂	၅/ ၆
။		။		။	စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ/ မဟာဘူတာ	စိတ္တသမုဋ္ဌာနာနံ ရူပါနံ/ ဥပါဒါရူပါနံ	၅/ ၄
					ရူပိနော ဓမ္မာ	အရူပီနံ ဓမ္မာနံ ကိဍ္ဍိကာလေ သဟဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော၊ ကိဍ္ဍိကာလေ န သဟဇာတ--	
		။	ပု	။	စက္ခာယတနံ/ ။ပ။ ကာယာယတနံ	စက္ခုဝိညာဏဓာတုယာ တံသမ္ပ--/ကာယ--	၆
			။	။	ရူပါယတနံ/။ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ	။	၄
			။	။	ရူပါယတနံ။ပ။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာယတနံ	မနောဓာတုယာ တံသမ္ပ- - - ဓမ္မာနံ	၄
		။	။	။	ယံ ရူပံ နိဿာယ	မနောဓာတု စ မနောဝိညာဏဓာတု စ ဝတ္တန္တိ	
		။		။	ကံ ရူပံ	မနောဓာတုယာ စ မနောဝိညာဏဓာတုယာ စ တံသမ္ပ - - ဓမ္မာနံ	၈
			။		တံ ရူပံ	မနောဓာတုယာ တံသမ္ပ- - - - ဓမ္မာနံ	[illegible]
						မနောဝိညာဏဓာတုယာ တံသမ္ပယုတ္တကာနဥ္စ ဓမ္မာနံ ကိဍ္ဍိကာလေ ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော ကိဍ္ဍိကာလေ န ပုရေဇာတပစ္စယေန ပစ္စယော	၈

တံ ရူပံ အရ

(နိဿယပစ္စည်း) ပဋိသန္ဓေ အစရှိသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု။

(ပုရေဇာတပစ္စည်း) မနောဓာတ်အတွက်– ဘဝင်္ဂပစ္ဆေဒ အစရှိသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု။

မနောဝိညာဏဓာတ်အတွက်– ပဋိသန္ဓေအစရှိသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထု။

ပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ မဟောသော အတ္ထိနှင့် မဟောကြောင်း

အတ္ထိ ၅–မျိုးတွင် ဤပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ သဟဇာတတ္ထိ, ပုရေဇာတတ္ထိ ၂–မျိုးကိုသာ ဟောသည်။ ပစ္ဆာဇာတတ္ထိ, ရုပ်အာဟာရတ္ထိ, ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယတ္ထိ, ၃–မျိုးကို (သာဝသေသဒေသနာ ဖြစ်သောကြောင့်) ဟောတော်မမူ။

ဆဝါရအနုလုံ သုဒ္ဓသင်္ချာ ဇယား

ပစ္စည်းအမည်	ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မ		သင်္ချာ		
	နာမ်	ရုပ်	[illegible]	[illegible]	[illegible]
ဟေတု	သဟိတ်စိတ် ၇၁ (မောဒွေ၌ မောဟကြဉ်) သဟိတ်ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး	သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိ–ကမ္မဇရုပ်	၉	၁၇	၃
အာ,နန်,သနန်, ဥ,သံ,နတ်,ဝိ	စိတ်–၈၉၊ စေ–၅၂၊ ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး		၃	၇	၃
အဓိပတိ	(အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိပတိတရားကိုယ်ကြဉ်သော)သာဓိပတိဇော ၅၂–နာမက္ခန္ဓာ	သာဓိပတိစိတ္တဇရုပ်	၉	၁၇	၃
သဟဇာတ,နိဿယ,အတ္ထိ,အဝိ	အလုံးစုံသော ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး	စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ,ဗာဟိရ, အာဟာရဇ, ဥတုဇ, အသညသတ်ကမ္မဇ, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်	။	။	။
အညမည	။	ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာမှ ထောက်အပ်သော (ဟဒယဝတ္ထု) အချင်းချင်းမှ ထောက်အပ်သော စိတ္တဇမဟာဘုတ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ, ဗာဟိရ, အာဟာရဇ, ဥတုဇ, အသညသတ်ကမ္မဇ, ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်	၃	၇	၃
ပုရေဇာတ	(အရူပဝိပါက် ၄–ခုကြဉ်) ပဉ္စဝေါကာရပဝတ္တိနာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး		။	။	။
အာသေဝန	အကု–၁၂၊ ဟသိတုပ္ပါဒ်၊ မဟာကု–ကြိ–ဒုတိယာဒိဇော၊ မဟဂ္ဂုတ်ကု–ကြိမဂ် ၄–ခု နာမက္ခန္ဓာ		။	။	။
ကမ္မ	(ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ် ကြိယာစေတနာကြဉ်သော)အလုံးစုံသော ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး	စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်, အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်	၉	၁၇	၃
ဝိပါက	အလုံးစုံသော ဝိပါက်ပဝတ္တိ , ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး	ဝိပါက်ပြုအပ်သော စိတ္တဇ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်	၁	၁	၁
အာဟာရ	အလုံးစုံသော ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး	စိတ္တဇ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ, အာဟာရဇရုပ်	၉	၁၇	၃
ဣန္ဒြိယ	။	စိတ္တဇ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ, (ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်) အသညသတ်ကမ္မဇ, ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်	။	။	။
ဈာန	(ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် ၁၀ ကြဉ်) အလုံးစုံသော ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး	စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်	။	။	။
မဂ္ဂ	သဟိတ်စိတ်–၇၁၊ စေ–၅၂ ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး	သဟိတ် စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်	။	။	။

ဝိပ္ပယုတ္တ	(အရူပဝိပါက် ၄ ကြဉ်) ပဋိသန္ဓေဝါကာရ ပဝတ္တိ , ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး	စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်	။	။	။

သုဒ္ဓသချာ ဆိုရိုး

ဟေပစ္စည်း၏ သုဒ္ဓသချာဝါရ၌ သဟိတ်စိတ် ၇၁၊ မောဟမူဒွေ၌ မောဟကြဉ်သော စေ ၅၂-ခု၊ ပဝတ္တိ , ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၊ သဟိတ် စိတ္တဇရုပ် သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ် ၊ ဤတရားတို့သည် ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ (သချာ နဝ၊ သတ္တရသ၊ တီကာ - တည်း။)

(ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကို ဤအနုလုံ၌ နယသို့လိုက်၍လည်းကောင်း၊ ဝါရသို့ လိုက်၍ လည်းကောင်း၊ တိက်ပုဒ်၏ အရသို့ လိုက်၍လည်းကောင်း၊ ကံ, ကတ္တား နေဟန်သို့ လိုက်၍လည်းကောင်း ဟေတုယာ နဝ - ဟု သချာတပ်၍ ဟောအပ်ကုန်၏။)

ဆောင်။ * *ဓိ-ပု-အာသေ၊ ဤသုံးထွေ၊ သန္ဓေ မရှိမှတ်။*

* *အာ-နန်-သနန်၊ ဉ-သံ-နတ်-ဝိ၊ ပု-အာထည့်၊ ကိုးရှိ နာမ်သက်သက်။*

* *အာ-နန်-သနန်၊ ဉ-သံ-နတ်-ဝိ၊ အဉ်-ပု-ထည့်၍၊ နောက်ရှိ အာသေ၊ ဤဆယ်ထွေ၊ သချေ် တီကာ မှတ်။*

ဆဝါရနှင့် ဟောသောတရားများ

၁။ ပဋိစ္စဝါရ, သဟဇာတဝါရ တို့၌ သဟဇာတပစ္စည်း ရသောတရားကို ဟောသည်။

၂။ ပစ္စယဝါရ, နိဿယဝါရ တို့၌ သဟဇာတနိဿယ, ပုရေဇာတနိဿယ ပစ္စည်းရသော တရားကို ဟောသည်။

၃။ သံသဋ္ဌဝါရ, သမ္ပယုတ္တဝါရတို့၌ သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း ရသောတရားကို ဟောသည်။

ဆောင်။ ပဋိစ်, သဟ၊ ပစ္စယနှင့် ၊ နိဿယ, သံသဋ်၊ သမ္ပ-မှတ်၊ ခြောက်ရပ် ဝါရသာ။

ပစ္ဆာဝါရ ဟောပုံနည်းပြ

၁	သိယာ	ကုသလံ ဓမ္မံ	ပဋိစ္စ	ကုသလော ဓမ္မော	ဥပ္ပဇ္ဇေယျ	ဖဿဝါရ
၂	။	။	။	အကုသလော ဓမ္မော	။	
၃	။	။	။	အဗျာကတော ဓမ္မော	။	
၄	။	။	။	ကုသလော စ အဗျာကတော ဓမ္မာ	ဥပ္ပဇ္ဇေယျုံ	
၅	။	။	။	အကု--စ ဗျာ--စ	။	
၆	။	။	။	ကု--စ အကု--စ	။	
၇	။	။	။	ကု--စ အကု---စ ဗျာ--စ	။	

ဝိပ္ပယုတ္တအဖျားသတ် အနက်

(ကု + ဗျာ) *"ခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယာ"* ခန္ဓေ-ပဥ္စဝေါကာရ ကုသိုလ် နာမက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ- ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယတံ သာဓေန္တေဟိ- ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယသတ္တိကို ပြီးစေတတ်ကုန်သော၊ (ခန္ဓေဟိ- ပဥ္စဝေါကာရ အစိတ်အပေါင်း ကုသိုလ် နာမက္ခန္ဓာတို့ကြောင့်၊) စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ- စိတ်လျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိသော၊ ရူပံ- ရုပ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ဖြစ်၏။

(ကု + ကုဗျာ) *"ခန္ဓေဝတ္ထုံဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ ခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ"* ဝတ္ထုံ-ဟဒယ ဝတ္ထုကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ- ဝတ္ထုနာ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယတံ သာဓေန္တေန- ဟဒယဝတ္ထုဖြင့် ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယ သတ္တိကို ပြီးစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ခန္ဓာ ပဥ္စဝေါ ကုသိုလ်နာမက္ခန္ဓာတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။ ခန္ဓေ-တို့ကို၊ ပဋိစ္စ-၍၊ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ- ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယတံ သာဓေန္တေဟိ- ကုန်သော၊ (ခန္ဓေဟိ၊ ပဥ္စဝေါ- ကု နာမက္ခန္ဓာ တို့ကြောင့်၊) စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။

(ဗျာ + ဗျာ) ပဝတ္တိ ၌- ဆဝတ္ထု- ဟုလည်းကောင်း, ပဥ္စဝေါကာရ ဝိ-ကြိ နာမက္ခန္ဓာ ဟုလည်းကောင်း ပြောင်း၍ ဆိုပါ။

ပဋိသန္ဓေ၌လည်း ဟဒယဝတ္ထု-ဟုလည်းကောင်း ပဥ္စဝေါ ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ ဟုလည်းကောင်း ဆိုပါ။

ရုပ်သက်သက်။ ခန္ဓေ- ပဥ္စဝေါကာရ ကု-အကု-ဝိ-ကြိ နာမက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ပဋိစ္စ- ၍၊ ဝိပ္ပယုတ္တ ပစ္စယာ- ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယတံ သာဓေန္တေဟိ ခန္ဓေဟိ- ပဥ္စဝေါ-ကု အကု- ဝိ- ကြိ- နာမက္ခန္ဓာတို့ကြောင့်၊ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ-သည်လည်းကောင်း၊ ကဋတ္တာရူပံ- ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်သည်လည်းကောင်း၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ-၏။

ပဋ္ဌိစ္စဝါရ အနုလုံ ဝိဘင်္ဂပါဠိတော်

ပဒ	ဝသာန		က်(ပစ္စည်း)					ပင္ဒိုစ္စ	ကတ္တား(ပစ္စယုပ္ပန်)					
ကု	ကု		ကုသလ်	၁	၃	၂		။	၃	၁	၂			
။	ဗျာ		ကုသလေ ခန္ဓေ					။				စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ရူပ်		
။	ကုဗျာ		ကုသလ်	၁	၂	၃		။	၃	၁	၂	စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပ်		
(အကုသိုလ် ၃ ချက်နည်းတူ)														
ဗျာ	ဗျာ	ပဝတ္တိ	ဝိပါကာဗျာကတ် ကြိယာဗျာကတ်	၁	၃	၂		။	၃	၁	၂	။		
		ပဋိသန္ဓေ	ပဋိသန္ဓေက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတ်	၁	၃	၂		။	၃	၁	၂	ကဋတ္တာ စ ရူပ်		
			ခန္ဓေ					။	ဝတ္ထု					
			ဝတ္ထုံ					။	ခန္ဓာ					
		ရူပါဗျာကတ်		၁	၃	၂	မဟာဘူတေ	။	၃	၁	၂	စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ရူပ်	ကဋတ္တာ ရူပ်	ဥပါဒါ ရူပ်
			ဗာဟိရံ အာဟာရသမုဋ္ဌာန် ဥတုသမုဋ္ဌာန်	၁	၃	၂	။	။	၃	၁	၂			။
			အသညသတ္တာနံ	၁	၃	၂	။	။	၃	၁	၂		။	။
ကုဗျာ	ဗျာ		ကုသလေ ခန္ဓေ စ မဟာဘူတေ စ					။	စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ရူပ်					
အကုဗျာ	။		အကု ။ ။					။	။					

ဝိပ္ပယုတ္တ အဖျားသတ် ပါဠိဇယား

၁	နာမ်သက်သက်ကတ္တားနေလျှင်	ဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ		
၂	ရုပ် ။			ခန္ဓေ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ
၃	နာမ်ရုပ်ကတ္တားနေလျှင် (ပဝတ္တိ)	ခန္ဓာ ဝတ္ထုံ ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စယာ	စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ရူပ်	။
၄	။ (ပဋိသန္ဓေ)	။	ကဋတ္တာရူပ်	။
၅	ခန္ဓေ ပဋိသန္ဓေ ဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုံ ပဋိသန္ဓေ ခန္ဓာ	။	ဝတ္ထု	။

သဟဇာတ ကတ္တားကောက်

ကု ကု–၌ ကု–ကတ္တား အရ ကု ၂၁၊ စေ ၃၈ အစိတ်အစိတ်နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ဖြစ်သော ကု ၂၁၊ စေ ၃၈ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ကု ဗျာ–၌ ဗျာ–ကတ္တား အရ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ ကု ၂၁၊ စေ ၃၈ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ဖြစ်သော ကုသိုလ်ပြုအပ်သော စတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရားရ၏။

ကု ကုဗျာ–၌ ကုဗျာ–ကတ္တားအရ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ ကု ၂၁၊ စေ ၃၈ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ ဖြစ်သော ကု ၂၁၊ စေ ၃၈၊ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

အကု အကု–၌ အကု ကတ္တား အရ အကု ၁၂၊ စေ ၂၇၊ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ ဖြစ်သော အကု ၁၂၊ စေ ၂၇၊ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

အကု ဗျာ–၌ ဗျာ ကတ္တား အရ ပဉ္စဝေါ – – အကု ၁၂၊ စေ ၂၇၊ အစိတ် အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ ဖြစ်သော အကုသိုလ်ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

အကု အကုဗျာ–၌ အကုဗျာ ကတ္တား အရ ပဉ္စဝေါ – – အကု ၁၂၊ စေ ၂၇၊ အစိတ် အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ဖြစ်သော အကု ၁၂၊ စေ ၂၇၊ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာ ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

ဗျာ ဗျာ–၌ ပဝတ္တိ ဗျာ ကတ္တား အရ ဝိ ၃၆၊ ကြိ ၂၀၊ စေ ၃၈၊ အစိတ် အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ ဖြစ်သော ဝိ ၃၆၊ ကြိ ၂၀၊ စေ ၃၈၊ အစိတ် အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော စိတ္တဇ ရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

ပဋိသန္ဓေ ဗျာ – ကတ္တား အရ ပဋိသန္ဓေ ၁၉၊ စေ ၃၅၊ အစိတ်အစိတ်၊ အစိတ် အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ၊ ဟဒယဝတ္ထုကို စွဲ၍ ဖြစ်သော ပဋိသန္ဓေ ၁၉၊ စေ ၃၅၊ အစိတ်အစိတ်၊ အစိတ် အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ၊ ကဋတ္တာရုပ် ပစ္စယုပ္ပန် တရား ရ၏။

ရုပ်သက်သက် ဗျာ – ကတ္တား အရ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက် ၄–ခု၊ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် ၁၀၊ ရဟန္တာတို့၏ စုတိကြဉ်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော စိတ္တဇ မဟာဘုတ်၊ ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ ပန္နရသတို့နှင့် ယထာရဟ အတူ ဥပါဒ်သော ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ မဟာဘုတ်၊ ဗာဟိရ မဟာဘုတ်၊ အာဟာရဇမဟာဘုတ်၊ ဥတုဇမဟာဘုတ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇ မဟာဘုတ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇမဟာဘုတ်ကို စွဲ၍ ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့် တကွသော စိတ္တဇ ဥပါဒါ၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ၊ ဗာဟိရဥပါဒါ၊ အာဟာရဇဥပါဒါ၊ ဥတုဇဥပါဒါ၊ အသညသတ်ကမ္မဇ ဥပါဒါ၊ ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

ကုဗျာ ဗျာ – ၌ ဗျာ ကတ္တား အရ ပဥ္စဝေါ -- ကု ၂၁၊ စေ ၃၈၊ အစိတ် အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ၊ အစိတ် အပေါင်း မဟာဘုတ်ကို စွဲ၍ ဖြစ်သော ကုသိုလ်ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန် တရား ရ၏။

အကုဗျာ ဗျာ – ၌ ဗျာ ကတ္တား အရ ပဥ္စဝေါ -- အကု ၁၂၊ စေ ၂၇၊ အစိတ် အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ၊ အစိတ် အပေါင်း မဟာဘုတ်ကို စွဲ၍ ဖြစ်သော အကုသိုလ် ပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန် တရား ရ၏။

<u>မှတ်ချက် –</u>

ဤသဟဇာတ ကတ္တားကောက်ကို မူတည်၍ ကြွင်းသော ပစ္စည်းတို့၏ ကတ္တားကောက်ကိုလည်း သုဒ္ဓသချာ အရ တရားအားလျော်စွာ ကောက်လေ။

အာဟာရ၌ ရုပ်သက်သက်မှ တပါး အားလုံး သဟဇာတနှင့် တူ၊ ရုပ်သက်သက် ၃–ပိုင်း ရှိရာတွင် ပထမပိုင်း အပြည့်အစုံ၊ ဒုတိယပိုင်း အာဟာရဇရုပ် ၁–မျိုးသာ ရသည်၊ တတိယပိုင်း မရ။

ဣန္ဒြိယ၌လည်း ရုပ်သက်သက်မှ တပါး အားလုံး သဟဇာတနှင့် တူ၊ ရုပ်သက်သက် ပထမပိုင်း အပြည့်အစုံ၊ ဒုတိယပိုင်း မရ၊ တတိယပိုင်း ပစ္စယုပ္ပန် ကတ္တားဘက်တွင် ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေကြဉ်၍ ကောက်၊

ကောက်ပုံမှာ –

ရုပ်သက်သက် ဗျာ – ကတ္တား အရ ပဥ္စဝေါကာရဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက် ၄–ခု၊ ဒွေပဥ္စဝိညာဉ် ၁၀၊ ရဟန္တာတို့၏ စုတိကြဉ်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော စိတ္တဇ မဟာဘုတ်၊ ပဥ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ ပန္နရသတို့နှင့် ယထာရဟ အတူ ဥပါဒ်သော ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ မဟာဘုတ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇ မဟာဘုတ်၊ ပဝတ္တိ ကမ္မဇ မဟာဘုတ်ကို စွဲ၍ ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့် တကွသော စိတ္တဇ ဥပါဒါ၊ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇဥပါဒါ၊ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ ကြဉ်သော အသညသတ် ကမ္မဇ ဥပါဒါ၊ ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

ဈာန၌ ဗျာ ဗျာ ပဝတ္တိ–ယ ဒွေပဥ္စဝိညာဉ် ၁၀–ကြဉ်၍ ကောက်၊ ရုပ်သက်သက်၌ ပထမပိုင်း အပြည့်အစုံ၊ ဒုတိယ, တတိယပိုင်း မရ၊ မိဿကပဒ အပြည့်အစုံ။

မဂ္ဂ၌ ဗျာ ဗျာ ၌သာ ထူးသည်။

ဗျာ ဗျာ ပဝတ္တိ ကတ္တား အရ – သဟိတ် ဝိပါက် ၂၁၊ သဟိတ် ကြိ ၁၇၊ စေ ၃၈၊ အစိတ် အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ ဖြစ်သော သဟိတ် ဝိပါက် ၂၁၊ သဟိတ် ကြိ ၁၇၊ စေ ၃၈၊ အစိတ် အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ၊ ထိုနာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော သဟိတ် စိတ္တဇရုပ် ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

ဆဝါရ ပါဠိအရကောက်အညွှန်း

ဆဝါရ ပါဠိအရကောက် အားလုံးသည် သုဒ္ဓသချာဖြင့်ပင် လုံးဝကိစ္စပြီး၏၊ ထို့ကြောင့် သုဒ္ဓသချာကို ကျေညက်စွာ ရပါစေ၊ သုဒ္ဓသချာတွင်ပါသော တရားတို့ကို ရုပ်တရားမည်မျှ, နာမ်တရားမည်မျှ, မည်သည့်ရုပ်, မည်သည့်နာမ်ဟု သေချာစွာ စိစစ်လေ့လာပါ၊ သုဒ္ဓသချာတွင်ပါသော တရားများသည် ပစ္စယုပ္ပန်ကတ္တားအတွက် ဖြစ်သည်ကို သတိပြု၍ *"ပါဠိတော် ဇယား လက်ျာဘက်ခြမ်းတွင်ရှိသော တရားများ"*ဟု အမြဲသတိပြုပါ၊ ဤ အကျဉ်းညွှန်ပြချက်ကို သဘောပေါက်လျှင် ဆဝါရအတွက် ပါဠိတော်နှင့် ကတ္တားကောက် ကိစ္စပြီး၏။

အသေးစိတ်ညွှန်ကြားချက်

ပဋိစ္စ ဝိဘင်္ဂဝါရ (အနုလုံ)

ကတ္တားပါဌ်ကောက်ပုံ

သဟကြီး။ ။ ၌ နာမ်အကုန် ရုပ်အကုန်ရ၍ ဇယားအတိုင်း အပြည့်အစုံ ဆိုပါ။

အာဟာရ။ ။ ၌ နာမ်အကုန်နှင့် စိတ္တဇ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇတို့ ရ၍ ကု–၃, အကု–၃, ဗျာ+ဗျာ ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေ, ရုပ်သက်သက် ပထမပိုင်း အပြည့်အစုံ၊ အာဟာရဇရုပ် ပိုသည်သာထူး၏။

ဣန္ဒြိယ။ ။ ၌ အာဟာရကဲ့သို့ပင် ရုပ်သက်သက် ဒု–ပိုင်းမှ လွဲ၍ အပြည့်အစုံ၊ သုဒ္ဓသချာအားလျော်စွာ ပွန်ကတ္တားဘက်တွင် ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ ကြဉ်၍ဆိုသည်သာ ထူး၏။

ဈာန။ ။ ၌ ဗျာ–ဗျာ ပဝတ္တိ ဒွေပဉ္စ ၁၀ ကြဉ်သည်သာ ထူး၏၊ ဗာဟိရ စသည်မရ။

မဂ္ဂ။ ။ ၌ ဟေတုအတိုင်း၊ မောဒွေ၌ မော မကြဉ်ပဲ ဆိုသည်သာ ထူး၏။

ဟေတု၊ အကု–ပစ္စယုပ္ပန်ကတ္တားတွင် မောဟမူဒွေ၌ မောဟကြဉ်၍ကောက်၊ ဗျာ + ဗျာ ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေတို့၌ သဟိတ်ကိုသာကောက်၊ ရုပ်သက်သက်၌လည်း *"ပဉ္စဝေါ–အရူပီ ၄ ဇဟန္တခုစုတိကြဉ် ကု– အကု– သဟိတ် ဝိ– သဟိတ်ကြိ–နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော သဟိတ်စိတ္တဇ မဟာဘုတ်, သဟိတ် ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေတေရသတို့နှင့် ယထာရဟ အတူဥပါဒ်သော သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇ မဟာဘုတ်ကို စွဲ၍ ဖြစ်သော"* – – – – စသည်ဆို။

မှတ်ချက်။ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် ၁၀ ကို သုဒ္ဓသချာ၌ မပါ၍ ကြဉ်စရာမလို၊ ဤနည်းအတိုင်း သုဒ္ဓသချာတွင် မပါသောတရားကို မကြဉ်ပဲ ဆိုရမည်။

ကမ္မ။ ။ ၌ ပွန်ကတ္တားဘက်တွင် စေတနာကြဉ်၍ ကောက်၊ ဗျာ–ဗျာ ပဝတ္တိ၌ ကြိယာစေတနာ ကြဉ်သော–ဟုဆို၊ (ဝိပါက်စေတနာ ကျန်၍ စေတသိက် မလျော့) ရုပ်သက်သက်၌ အသညသတ်ကမ္မဇ ပဝတ္တိ ကမ္မဇကို ထည့်၍ဆို။

ဝိပါက။ ။ ၌ ဝိပါက်သာဖြစ်၍ ပဝတ္တိ၌ ကြိယာမရ၊ ပဋိသန္ဓေ အပြည့်အစုံ၊ ရုပ်သက်သက်၌ *"အရူဝိ ၄၊ ဒွေပဉ္စ ၁၀၊ ရဟန္တာ စုတိကြဉ် ပဉ္စဝေါကာရ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော –"* စသည်ဆို။

အညမည။ ဗျ+ဗျ ပဝတ္တိ၌ နာမ်သက်သက်၊ ပဋိ–၌ ကဋတ္တာရုပ်နေရာတွင် ဟဒယဝတ္ထု တစ်ခုသာ ရသည်၊ ရုပ်သက်သက်၌ အချင်းချင်းမဟာဘုတ် ၇–မျိုးလုံးရသည်။

အာ– နန်– သနန်– ဥ– သံ– နတ်– ဝိ။ တို့၌ နာမ်သက်သက် အကုန်ရ၏။ ပဝတ္တိနာမ်သက်သက် ဆို၊ ပဋိ–၌ နာမ်ကတ္တားနေသော *"ဝတ္ထုံ ပဋိစ္စ ခန္ဓာ"* ရသည်ကို သတိပြု၍ *"အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထုကို စွဲ၍ ဖြစ်သော – – – အစိတ်အစိတ် အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စယုပ္ပန် တရားရ၏"* ဟုဆို။

အဓိပတိ။ ။ ၌ ပဉ္စာဝါရကဲ့သို့ ဇေန် အနေကန် ခွဲ၍ ဆိုပါ၊ ပွန် ကတ္တားဘက်တွင် (အဓိပတိပစ္စည်းကို ရသော အခါ–မထည့်ပဲ) *"အဓိ–တရားကိုယ်ကြဉ်သော"* မှ စ၍ဆို။

ကံဘက်တွင် အဓိတရားကိုယ်ကြဉ်စရာမလို၊ ရုပ် သက်သက်၌ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကို ရသောအခါ သာဓိပတိကု–အကု–ဝိ–ကြိ နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟ ပြုအပ်သော သာဓိပတိစိတ္တဇ မဟာဘုတ်ကိုစွဲ၍ ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသော သာဓိပတိ စိတ္တဇ ဥပါဒါရုပ်။

ပုရေဇာတ။ ။ သုဒ္ဓသချာအတိုင်း ဂု–အဂု–ဗျ ခွဲ၍ ဘုံသတ်ကာ ဆို၊ အာပုကို မဟော၊ ဝတ်ပုကို သာ ဟောကြောင်း သိစေလိုသောကြောင့် ပဒတိုင်း၏ အနုဝါဒ အဖျားသတ်အဆုံးတွင် *"ဝတ္ထုံ ပုရေဇာတ ပစ္စယာ"* ဟုဟောသည်၊ ဝတ္ထုံ–ဟဒယ ဝတ္ထုကို၊ ပဋိစ္စ၊ ပုရေဇာတပစ္စယာ ဝတ္ထုနှာ ပုရေဇာတ ပစ္စယတံ သာဓေန္တေန–ဟဒယ ဝတ္ထုဖြင့် ပုရေဇာတ သတ္တိကို ပြီးစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ခန္ဓာ– ပဉ္စဝေါကာရ ကုသိုလ် နာမက္ခန္ဓာတို့ သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။

အကုသလေန အကုသလံ အဆုံး၌လည်း နည်းတူ၊ *"ပဉ္စဝေါကာရ အကုသိုလ် နာမက္ခန္ဓာ"*ဟု ဆိုသည် သာ ထူး၏။ ဗျ+ ဗျ အဆုံးသတ်၌ ဝတ္ထုံ–ဆဝတ္ထုကို၊ ပဋိစ္စ ပုရေဇာတပစ္စယာ– ဝတ္ထုနှာ ပုရေဇာတ ပစ္စယတံ သာဓေန္တေန– ဆဝတ္ထုဖြင့်– – – ကြောင့်၊ ခန္ဓာ–ပဉ္စဝေါ–ဝိ–ကြိ–နာမက္ခန္ဓာတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ။

အာသေဝန။ ။ ၌သုဒ္ဓသချာအတိုင်း ဂု–အဂု–ဗျ ခွဲ၍ ဆို၊ (ပါဠိ၌လည်း *"ဝိပါကဗျာကတံ"* ဖြုတ်၍ *"ကြိယာဗျာကတံ"* မျှသာဆို။)

ဝိပ္ပယုတ္တ။ ။ ၌ သုဒ္ဓသချာ အားလျှော်စွာ ဘုံသတ်၍ ဆိုပါ။

ဟိတ်ပါဠိကောက်ပုံ

ဟိတ်ပါဠိအရ ပဉှာဝါရကတ္တားအတိုင်းကောက်ပါ၊

ဟေတု။ ။ ကု + ကု- သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ အားတပ်သော ကု-၂၁၊ စေ-၃၈၊ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခုတစ်ခု၌ ရှိသော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ, အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ၊ ဤ ဟိတ် ၂-ပါး၊ ၃-ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိ ရ၏။ (ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပဉှာဝါရ ကတ္တား ပါဠိအတိုင်း ကောက်ပါ၊ ကုဗျာ + ဗျာကို ကု + ဗျာအတိုင်း, အကုဗျာ + ဗျာ ကို အကု + ဗျာ အတိုင်း ကောက်)

ရုပ်သက်သက်၌ သဟိတ်စိတ္တဇရုပ် သဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်အား တပ်သော ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ဖြစ်သောအခါ အရူပဝိပါက် ၄-ခု၊ ရဟန္တာစုတိကြဉ်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, သဟိတ်ဝိပါက်, သဟိတ်ကြိ နာမက္ခန္ဓာ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု တစ်ခု၌ရှိသော ဒွိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ, အဒေါသ၊ တိဟိတ်ဖြစ်အံ့- အလောဘ, အဒေါသ, အမောဟ၊ လောဘမူ ဖြစ်အံ့- လောဘ, မောဟ၊ ဒေါသမူ ဖြစ်အံ့- ဒေါသ, မောဟ၊ မောဟမူ ဖြစ်အံ့-မောဟ၊ ဤ ဟိတ် ၁-ပါး, ၂-ပါး, ၃-ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ ဟေတုသတ္တိ ရ၏။

ဈာန- မဂ္ဂ။ ။ တို့၌လည်း ပဉှာဝါရ ကတ္တားအတိုင်း ကောက်လေ။

အာရမ္မဏ။ ။ ပဉှာဝါရလာ သချာ ၁၀ ကို ပစ္စယုပ္ပန်ချင်းတူသော ၃-ချက်စီ ပေါင်း၍ ဤ၌ သချာ တိကဒိ ဖြစ်၏။

ကု + ကု - ကု ၂၁ အားတပ်သော အရဟတ္တမဂ် .... ဖိုလ်ကြဉ် စိတ်-၈၇၊ စေ-၅၂၊ ရုပ်-၂၈၊ နိဗ္ဗာန် ပညတ်၊ ဤအာရုံ ၆-ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ အာရမ္မဏသတ္တိ။ အကု- အကု အကု ၁၂ အားတပ်သော ကာ- ၈၁၊ စေ-၅၂၊ ရုပ်-၂၈၊ ပညတ် ဤအာရုံ ၆-ပါး။

ဗျာ + ဗျာ (ပဝတ္တိ) ဝိ-၃၆၊ ကြိ-၂၀ အားတပ်သော စိတ်-၈၉၊ စေ-၅၂၊ ရုပ်-၂၈၊ နိဗ္ဗာန်၊ ပညတ် ဤအာရုံ ၆-ပါး။

ပဋိသန္ဓေ - ပဋိသန္ဓေစိတ် ၁၉ အားတပ်သော ကံ, ကမ္မနိမိတ်, ဂတိနိမိတ်- ဟု သမုတ်အပ်သော အာရုံ ၆-ပါး။

အဓိပတိ။ ။ အာဓိ သဟာဓိ သတ္တိ ၂-မျိုးလုံး ထိုက်သင့်သလို ပဉှာဝါရ ကတ္တားအတိုင်း ကောက် ရမည်၊ သဟာဓိကိုကား ပဒ တိုင်း၌ ရသည်။

အာဓိကိုကား (ပစ္စယုပ္ပန် ရုပ်သက်သက်ဖြစ်လျှင် မရ) ပစ္စယုပ္ပန် နာမ်ပါသော ပဒတို့၌သာ ရသည်၊ ပဉှာဝါရ အာဓိ သရုပ်ခွဲဇယားအတိုင်း ကုသိုလ်နာမ်, အကုသိုလ်နာမ်, အဗျာကတနာမ် ခွဲ၍ကောက်၊ ကောက်ပုံမှာ-ကု ကု, ကု ကုဗျာ-တို့၌--

အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော မဟာကုသိုလ် ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ၄-ခုအားတပ်သော အလေးအမြတ် ပြုအပ်သော လောကီကုသိုလ် ၁၇-ခုဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ၊ အလေးအမြတ်ပြုတတ်သော မဟာကုသိုလ်

ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄–ခု အားတပ်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော အရဟတ္တမဂ်ကြဉ်သော ကု ၂၀၊ အောက်ဖိုလ် ၃–ခု၊ နိဗ္ဗာန် ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ၊ မဂ် ၄–ခုအား တပ်သော နိဗ္ဗာန်ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ ပစ္စည်းတရားတို့၏ အာရမ္မဏာဓိပတိ သတ္တိ။

အကု အကု , အကု အကုဗျာ – တို့၌ အလေးအမြတ် ပြုတတ်သော လောဘမူစိတ် ၈–ခုအား တပ်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော ဣဋ္ဌဖြစ်သော နိပ္ဖန္နရုပ် အဇ္ဈာရုသ၊ ဒေါသမူ ၂၊ မောဟမူ ၂၊ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်ကြဉ်သော လောကီစိတ် ၇၆–ခု၊ ဒေါသ, ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, ကုက္ကုစ္စ, ဝိစိကိစ္ဆာ ကြဉ်သော စေ ၄၇–ခု၊ ဤအာရုံ ၆–ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ အာရမ္မဏာဓိပတိ သတ္တိ။

ဗျာ ဗျာ ပဝတ္တိ – ၌ အလေးအမြတ် ပြုတတ်သော မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် ၄–ခုအား တပ်သော အလေးအမြတ်ပြုအပ်သော အရဟတ္တမဂ်, အရဟတ္တဖိုလ်, နိဗ္ဗာန်၊ ဖိုလ် ၄–ခုအား တပ်သော နိဗ္ဗာန် ဟုဆိုအပ်သော ဓမ္မာရုံ ပစ္စည်းတရားတို့၏ အာရမ္မဏာဓိပတိ သတ္တိ။

ရုပ်သက်သက်– သာဓိပတိ စိတ္တဇရုပ် အားတပ်သော ပဋိသန္ဓေ ပဉ္စဝေါကာရဘုံ၌ အဓိပတိပစ္စည်းကို ရသော အခါ သာဓိပတိ ကု, အကု, ဝိ, ကြိ နာမက္ခန္ဓာ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု တစ်ခု၌ ရှိသော အဓိပတိတရားကိုယ် ၃–ပါး ၄–ပါး တို့တွင် တစ်ပါးပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟာဓိ သတ္တိရ၏။

အနန္တရ။ ။ ပဋ္ဌာဝါရ သင်္ချာ သတ္တကို ပစ္စယုပ္ပန် ဇာတ်တူချင်းပေါင်း၍ ဤ၌ သင်္ချာတီကာ ဖြစ်၏။

ကု + ကု ၌ (ပဋ္ဌာဝါရ ကု + ကု, ဗျာ + ကု ၂–ချက်ပေါင်း၍ ဆိုပါ) နောက်နောက်သော ကု–၂၁ အားတပ်သော ဝုဋ္ဌာန မနော ဒွါ, အဆုံးဇောကြဉ် ရှေးရှေး ကိကု – ၁၇ ပစ္စည်းတရားတို့၏ အနန္တရသတ္တိ။

အကု + အကု ၌ (ပဋ္ဌာဝါရ ဗျာ + အကု, အကု အကု အတိုင်း ၂–ခါဆို) အကု ၁၂ ပထမဇော အား တပ်သော ဝုဋ္ဌာန မနော ဒွါ, ပထမဇောကြဉ် နောက်နောက် အကု ၁၂ အားတပ်သော အဆုံးဇောကြဉ် ရှေး ရှေး အကု ၁၂ ပစ္စည်းတရားတို့၏ အနန္တရ သတ္တိ။

ဗျာ + ဗျာ ပဝတ္တိ၌– (ပဋ္ဌာဝါရ ကု–ဗျာ, အကု–ဗျာ, ဗျာ–ဗျာ ၃–ချက် ပေါင်း၍ ဆိုပါ) (ရဟန္တာ စုတိနှင့်တကွ) နောက်နောက် ဝိ–၃၆၊ ကြိ–၂၀ နာမက္ခန္ဓာ အားတပ်သော အကု–၁၂၊ ကု–၂၁ အဆုံးဇော၊ ရဟန္တာစုတိကြဉ် ရှေးရှေး ဝိ–၃၆၊ ကြိ–၂၀ နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ အနန္တရသတ္တိ။

ပဋိသန္ဓေ၌ ပဋိ ၁၉ အားတပ်သော စုတိ ၁၉ ပစ္စည်းတရားတို့၏ အနန္တရသတ္တိ။

သဟဇာတ။ ။ ပဋ္ဌာဝါရ ကတ္တားပါဌ်အတိုင်းကောက်လေ၊ အထူးမှာ– ပစ္စယုပ္ပန် ရုပ်ပါသော ပဒတို့၌ မဟာဘုတ်အတွက်ပါ (ပဋ္ဌာသဟကြီး သုဒ္ဓသင်္ချာ ၃–အချက်အတိုင်း) ဆိုပါ။

ကု ဗျာ – ၌ ဟိတ်ပါဌ် အရ စိတ္တဇရုပ်အားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရ ဘုံ၌ဖြစ်သော အခါ ကု ၂၁၊ စေ ၃၈၊ အစိတ် အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ၊ အချင်းအားလည်းကောင်း , ဥပါဒါရုပ်အားလည်းကောင်း တပ်သော မဟာဘုတ် ၄–ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတသတ္တိ။

ပဋိလည်း ပဉ္စာဝါရ သုဒ္ဓသင်္ချာလာအတိုင်း ၃–ချက် ခွဲ၍ ဆိုပါ။ အချင်းချင်းအားလည်းကောင်း, အချင်းချင်း နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ် အားလည်းကောင်းတပ်သော ပဋိ–၁၉၊ စေ–၃၅ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ၊ အချင်းချင်းအားလည်းကောင်း၊ ဥပါဒါရုပ်အားလည်းကောင်းတပ်သော မဟာဘုတ် ၄–ပါး၊ အချင်းအားတပ်သော ပဉ္စဝေါကာရ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ၊ ဟဒယဝတ္ထု၊ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတ သတ္တိ။

ရုပ်သက်သက်– စိတ္တဇ, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား တပ်သော ပဉ္စဝေါ– အရူပ ၄၊ ဒွေပဉ္စ ၁၀၊ ရဟန္တာ စုတိကြဉ် ကု, အကု, ဝိ ကြိ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ၊ အချင်းချင်းအားလည်းကောင်း ဥပါဒါရုပ်အားလည်း ကောင်း တပ်သော မဟာဘုတ် ၄–ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတသတ္တိ။

ကုဗျာ + ဗျာ ၌ စိတ္တဇရုပ် အားတပ်သော ပဉ္စဝေါ ကု–၂၁၊ စေ–၃၈ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ၊ အချင်းချင်းအားလည်းကောင်း ဥပါဒါရုပ်အားလည်းကောင်း တပ်သော မဟာဘုတ် ၄–ပါး။

အညမည။ ။ ပဉ္စာဝါရ ကတ္တားအတိုင်း ကု + ကု, အကု+ အကု, ဗျာ+ ဗျာ ပဝတ္တိတို့ကို ကောက်လေ။

ပဋိသန္ဓေ – အချင်းချင်းအားတပ်သော ပဋိ–၁၉၊ စေ–၃၅ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ၊ အချင်းချင်း အားတပ်သော ပဉ္စဝေါ– ပဋိ– နာမက္ခန္ဓာ ဟဒယဝတ္ထု ပစ္စည်းတရားတို့၏ အညမည သတ္တိ။ (ပဉ္စာ–သုဒ္ဓသင်္ချာ ၁–၃ အချက်တို့ပင်)

ရုပ်သက်သက် – အချင်းချင်းအားတပ်သော မဟာဘုတ် ၄–ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ အညမညသတ္တိ။ (ပဉ္စာ–သုဒ္ဓသင်္ချာ ၂ အချက်အတိုင်းပင်)

နိဿယ – ၌ သဟဇာတနိဿယ, ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယ ၂–မျိုးလုံး ထိုက်သင့်သလို ကောက် ရမည်။

သဟနိဿ ၉ ချက်လုံးရ၏။ သဟဇာတ အတိုင်းကောက်၊ ဝတ္ထုပုရေဇာတ နိဿယ ပွန်ကတ္တား နာမ် ပါလျှင် ရ၏။ (ရုပ်သက်သက်ဖြစ်လျှင် မရ)

ကု + ကု ၌ သဟနိဿကို သဟဇာတအတိုင်း, ဝတ်ပုနိကို ပဉ္စာ ဗျာ + ကု ကတ္တားအတိုင်းကောက်။

ကု + ဗျာ ၌ သဟနိ တစ်မျိုးသာ၊ (သဟဇာတ အတိုင်းကောက်)

ကု + ကုဗျာ ၌ သဟနိကို သဟအတိုင်း၊ ဝတ်ပုနိကို ပဉ္စာ ဗျာ + ကု အတိုင်းကောက်၊ (သဟနိဿ ကား ၉–ချက်လုံး ရ၍ အထူးမညွှန်တော့၊ ဝတ်ပုနိကိုသာ ညွှန်တော့မည်)

အကု + အကု ၌ ဝတ်ပုနိ ကို ပဉ္စာ ဗျာ + အကု အတိုင်းကောက်၊ (အကု + အကုဗျာ ၌လည်း နည်း တူ)

ဗျာ + ဗျာ ပဝတ္တိ ၌ ဝတ်ပုနိကို ပဉ္စာ ဗျာ– ဗျာ ကတ္တားအတိုင်း ကောက်ပါ။ (ပဋိသန္ဓေ, ရုပ်သက်သက်, မိဿက တို့၌ ဝတ်ပုနိ မရ)

ဉပနိဿယ။ ။ သချိာ တီကာ၊ အာရမ္မဏူ, အနန္တရူ, ပကတူ ၃–မျိုးလုံးပင် ကောက်ရမည်၊ ကု+ ကု ၌ အာရမ္မဏူကို အာဓိအတိုင်း၊ အနန္တရူကို အနန္တရ အတိုင်းကောက်၊ ပကတူကား– နောက်နောက် ကု–၂၁ အားတပ်သော ဗလဝဖြစ်သော အရ–မဂ် ဖိုလ်ကြဉ် စိတ်–၈၇၊ စေ–၅၂၊ ရုပ်–၂၈၊ ပညတ်ပစ္စည်းတရား တို့၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိ။

အကု + အကု ၌ အာရမ္မဏူကို အာဓိအတိုင်း၊ အနန္တရူကို အနန္တရ အတိုင်းကောက်၊ ပကတူကား– နောက်နောက် အကု –၁၂ အားတပ်သော ဗလဝ–ကီ ၈၁၊ စေ–၅၂၊ ရုပ်–၂၈၊ ပညတ်။

ဗျာ + ဗျာ ပဝတ္တိ ၌ အာရမ္မဏူကို အာဓိအတိုင်း၊ အနန္တရူကို အနန္တရ အတိုင်းကောက်၊ ပကတူကား– နောက်နောက် ဝိ–၃၆၊ ကြိ–၂၀ အားတပ်သော ဗလဝ စိတ်–၈၉၊ စေ–၅၂၊ ရုပ်–၂၈ ပညတ်။

ပဋိသန္ဓေ ၌ အာရမ္မဏူ မရ, အနန္တရူကို အနန္တရ အတိုင်းကောက်၊ ပကတူကား– ပဋိ–၁၉ အားတပ် သော ဗလဝ–ကီ ၈၁၊ စေ–၅၂၊ ရုပ်–၂၈ ပညတ်၊ နာနာက္ခဏိကကမ္မဖြစ်သော လောကီကုသိုလ် အကုသိုလ် စေတနာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ ပကတူပနိဿယသတ္တိ။

ပုရေဇာတ ၌ ဟိတ်ပါဌ်၌ အရကောက်ကို ဝတ္ထုပုရေဇာတနိဿယ၌ ဆိုခဲ့ပြီးအတိုင်း ကောက်လေ။

အာသေဝန။ ။ ပဉ္စာဝါရ ကတ္တားအတိုင်း ကောက်လေ။

ကမ္မ။ ။ သဟဇာတကမ္မသတ္တိကို ပဉ္စာဝါရကတ္တားအတိုင်း ၉–ချက်လုံး ကောက်၊ မိဿက ၂ ပဒ သည် ကု–ဗျာ, အကု–ဗျာတို့နှင့် တူ၏။

* နာနာက္ခဏိကကမ္မကား ဗျာ + ဗျာ၌သာ ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ ရုပ်သက်သက်တို့၌ ရ၏။

ပဝတ္တိ ၌ – သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားလည်းကောင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ, စိတ္တဇရုပ်အားလည်းကောင်း တပ်သော ဝိပါက် ၃၆၊ ကြိယာ ၂၀၊ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခုတစ်ခု၌ ရှိသော စေတနာ ပစ္စည်းတရားတို့၌ သဟဇာတကမ္မ သတ္တိ။ ဝိ–၃၆ အားတပ်သော အတိတ်ဖြစ်သော ကု, အကု စေတနာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ နာနာက္ခဏိက ကမ္မသတ္တိ။

ပဋိသန္ဓေ ၌ – သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာအားလည်းကောင်း၊ သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ , ကဋတ္တာရုပ်အားလည်းကောင်း တပ်သော ပဋိ ၁၉၊ စေ ၃၅၊ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခုတစ်ခု၌ ရှိသော စေတနာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတ ကမ္မသတ္တိ။ ပဋိ ၁၉ နာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်အားတတ်သော ဥဒ္ဓစ္စကြဉ် အကု စေတနာ ၁၁–ခု၊ မဟာကု စေတနာ–၈၊ ရူပကု စေတနာ–၅၊ အရူကု စေတနာ–၄ ပစ္စည်းတရားတို့၏ နာနာကမ္မသတ္တိ။

ရုပ်သက်သက်၌ – စိတ္တဇရုပ် ပဋိကမ္မဇရုပ် အားတပ်သော ပဉ္စဝေါ–––အရူဝိ–၄၊ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်–၁၀၊ ရဟန္တာတို့ စုတိကြဉ်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု တစ်ခု၌ ရှိသော စေတနာပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဇာတကမ္မသတ္တိ။

ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် အားတပ်သော ဥဒ္ဓစ္စကြဉ် အကု စေတနာ–၁၁၊ မဟာကု စေတနာ–၈၊ ရူပကု စေတနာ–၅၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော အကု စေတနာ–၁၂၊ မဟာကု စေတနာ–၈၊ ရူပကု စေတနာ–၅၊ အသညသတ်ကမ္မဇရုပ် အားတပ်သော ရူပါဝစရ ပဉ္စမဈာန် ကုသိုလ် စေတနာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ နာနာက္ခဏိက ကမ္မသတ္တိ။

ဝိပါက။ ။ ပဉှာ ကတ္တားအတိုင်း ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ တို့ကိုကောက်၊ ရုပ်သက်သက်၌ စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် အားတပ်သော ပဉ္စဝေါ– အရူဝိ–၄၊ ဒွေပဉ္စ–၁၀၊ ရဟန္တာ စုတိကြဉ် ဝိ–၂၂၊ စေ–၃၈ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ ဝိပါကသတ္တိ။

အာဟာရ။ ။ နာမ်အာဟာရသတ္တိကို ပဉှာ ကတ္တားအတိုင်း ဤ၌ ၉–ချက်လုံးကောက်၊ ရုပ်အာဟာရကား ရုပ်သက်သက်၌သာ ဝင်၏။

ရုပ်သက်သက်၌– စိတ္တဇ ပဋိကမ္မဇရုပ် အားတပ်သော ပဉ္စဝေါ– အရူဝိ–၄၊ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ်–၁၀၊ ရဟန္တာတို့ စုတိကြဉ်သော ကုသိုလ်, အကုသိုလ်, ဝိပါက်, ကြိယာ နာမက္ခန္ဓာ စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု တစ်ခု၌ရှိသော ဖဿ, စေတနာ, ဝိညာဉ် ဟုဆိုအပ်သော နာမ် အာဟာရ တရားကိုယ် ၃–ပါး ပစ္စည်းတရားတို့၏ နာမ်အာဟာရသတ္တိ၊ အာဟာရဇရုပ် အားတပ်သော ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ရှိသော ဥတုဇသြဇာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ ရုပ်အာဟာရသတ္တိ ရ၏။

ဣန္ဒြိယ။ ။ ပဉ္စာဝါရ ကတ္တားအတိုင်း ကောက်ပါ။ သဟတိ သည် ၉–ချက်လုံးရ၏၊ ပုတိ သည် ဗျာ–ဗျာ ပဝတ္တိ၌သာ ရ၏၊ ရူပတိ သည် ရုပ်သက်သက်၌သာ ရ၏။

သမ္ပယုတ္တ။ ။ ပဉ္စာဝါရ ကတ္တားအတိုင်းကောက်။

ဝိပ္ပယုတ္တ။ ။ သဟဝိပ်, ပုရေဝိပ် ၂–မျိုးကို ထိုက်သင့်သလို ပဉ္စာဝါရ အတိုင်းကောက်။

* သဟဝိပ်သည် ပစ္စယုပ္ပန် ရုပ်ပါသော ပဒတို့၌ ရုပ်အတွက်ရ၏၊ (ပွန်နာမ် သက်သက်ဖြစ်လျှင် မရ)၊ ပုရေဝိပ်သည် ပွန် နာမ်ပါလျှင် နာမ်အတွက် ရ၏။ (ပွန် ရုပ် သက်သက်ဖြစ်လျှင် မရ)။

ဣ– ဣ ၌ ပုရေဝိပ်သာ ကောက်။ (ပုရေဇာတ အတိုင်း)

ဣ– ဗျာ ၌ သဟဝိပ်သာ။ (ပဉ္စာ သဟဝိပ် ကတ္တားအတိုင်းကောက်)

ဣ + ဣဗျာ ၌ **ရုပ်အတွက်** သဟဝိပ်ကို (ကု–ဗျာအတိုင်း) ကောက်။
နာမ်အတွက် ပုရေဝိပ်ကို(ဗျာ–ကုအတိုင်း) ကောက်။ (အကု ၃–ချက်နည်းတူ)

ဗျာ–ဗျာ ပဝတ္တိ၌ **ရုပ်အတွက်** သဟဝိပ်ကို (ပဉ္စာ ကတ္တားအတိုင်း) ကောက်၊ **နာမ်အတွက်** ပုရေဝိပ် ကို (ပဉ္စာ ကတ္တားအတိုင်း) ကောက်ပါ၊ ပဋိ၌ သဟဝိပ်ကိုသာ (ပဉ္စာ ကတ္တားအတိုင်း) ကောက်။

ရုပ်သက်သက် ၌– စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်အားတပ်သော ပဥ္စဝေါ–၌ ဖြစ်သောအခါ (အရူပိ– ၄၊ ဒွေပဥ္စ–၁၀၊ ရဟန္တာ စုတိကြဉ်) ကု, အကု, ဝိ, ကြိ အစိတ် အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ ပစ္စည်းတရားတို့၏ သဟဝိပ် သတ္တိ ရ၏။
မိဿကတို့၌ သဟဝိပ်ကိုသာကောက်။

ပဋိစ္စ ဝိဘင်္ဂဝါရ အနုလုံ ညွှန်ကြားချက် ပြီး၏။

ပဋိစ္စ ဝိဘင်္ဂပါဠိ ပစ္စနိက်

နဟေတု။ ။ သုဒ္ဓသင်္ချာ အားလျော်စွာ ပါဠိထုတ်၍ အရကောက်ပါ၊ ၁၈ + ၁၈– *"ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂတေ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂတေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂတော ဥဒ္ဓစ္စ သဟဂတော မောဟော"*။

ဝိစိကိစ္ဆာ သဟဂုတ် ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ် စေတသိက်စုဒ္ဒသ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ဖြစ်သော ဝိစိကိစ္ဆာသဟဂုတ် ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်၌ မောဟ ပစ္စယုပ္ပန် တရားရ၏။

နဟေတုပစ္စယာ ဟူသော ဟိတ်ပါဠိအရ– ဟေတုပစ္စည်းမှ တစ်ပါးသော ပစ္စည်းတို့၏ ယထာရဟ သဟ္တိရ၏။ (ကြွင်းဟိတ်ပါဠိများလည်း ဤနည်းအတိုင်းပင်)

၅၂–၅၂ ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေတို့၌ *"အဟေတုက"*ဟု ဝိသေသန မ–၍ အပြည့်အစုံ ပါဠိထုတ်။

"အဟေတုကံ ဝိပါကာဗျာကတံ ကြိယာဗျာကတံ ဧကံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ တယော ခန္ဓာ, စိတ္တသမုဋ္ဌာနဉ္စ ရူပံ" စသည်။

"အဟေတုက ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတံ ဧကံ ခန္ဓံ ပဋိစ္စ တယော ခန္ဓာ, ကဋတ္တာ စ ရူပံ" စသည်။

ရုပ်သက်သက်အပြည့်အစုံ။

(ပဝတ္တိကတ္တား အရကောက်) အဟိတ်စိတ်–၁၈၊ ဆန္ဒကြဉ် အညသမာန်း စေ–၁၂ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ ဖြစ်သော --- အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ, ထို နာမက္ခန္ဓာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ်။

ပဋိသန္ဓေ ကတ္တား အဟိတ် ပဋိသန္ဓေ ၂–ခု၊ ဆန္ဒ ပီတိ ဝီရိယကြဉ် အည–စေ–၁၀၊ အစိတ်အစိတ်, အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ, ဟဒယဝတ္ထုကို စွဲ၍ --- အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာ, ကဋတ္တာရုပ်။

ရုပ်သက်သက် ပဥ္စဝေါ–ဒွေပဥ္စ ၁၀ ကြဉ် အဟိတ်ဝိ–ကြိ နာမက္ခန္ဓာတို့သည် ယထာရဟပြုအပ်သော အဟိတ်စိတ္တဇ မဟာဘုတ်၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ၂–ခုနှင့် ယထာရဟ အတူဥပါဒ်သော အဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ မဟာဘုတ်၊ ဗာဟိရ မဟာဘုတ်– – – ပဝတ္တိကမ္မဇ မဟာဘုတ်ကို စွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသော အဟိတ် စိတ္တဇဥပါဒါ – - – ပဝတ္တိကမ္မဇ ဥပါဒါရုပ်။

နာရမ္မဏ။ ။ နာမ်မရ ရုပ်အကုန်ရ၍ ကု–ဗျာ, အကု–ဗျာ, ဗျာ–ဗျာ ရုပ်သက်သက် မိဿက ၂ ပဒ အပြည့်အစုံ။

ဗျာ–ဗျာ **ပဝတ္တိ**– *"ဝိပါကာဗျာကတေ ကြိယာဗျာကတေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ"*။

ပဋိသန္ဓေ *"ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ ဝိပါကာဗျာကတေ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ကဋတ္တာရူပံ၊ ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဝတ္ထု"*။ (ပါဠိ အားလျော်စွာ ဘုံသတ်၍ ကောက်)

နာဓိပတိ။ ။ ပါဠိတော် သဟဇာတအတိုင်း အပြည့်အစုံ။

နာမ်သက်သက် ကတ္တားနေသော ကု–ကု, အကု–အကုနှင့် ဗျာ–ဗျာ **ပဝတ္တိ**တို့၌ အဓိပတိတရားကိုယ် တစ်ချက်, မရသောအခါ တစ်ချက်အားဖြင့် ၂–ချက်လုံးကောက်၊ ကြွင်း ပဒတို့၌ မရသော အခါသာကောက်၊ ပဋိ–၌ကား (အနုလုံက မရခဲ့၍) အပြည့်အစုံပင်၊ အဓိပတိတရားကိုယ်ကို ကောက်ရာ၌ (သာဓိပတိကု, အကု, ဗျာ ဆိုင်ရာ) အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ ဖြစ်သော အဓိပတိတရားကိုယ်။

မရသောအခါ ကောက်ရာ၌ သုဒ္ဓသချာလာ တရားတို့ကို ကု, အကု, ဗျာ ခွဲ၍ ပါသလောက်ကိုသာဆို။

နအညမည။ ။ ပါဠိတော် အာရမ္မဏ အတိုင်းဆိုပါ။ (ပဋိသန္ဓေ၌ ဟဒယ ဝတ္ထုမရ၍ *"ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ဝတ္ထု"* မရ)

ရုပ်သက်သက်၌လည်း မဟာဘုတ်ကို စွဲ၍ ဖြစ်သော ဥပါဒါရုပ်သာ ဖြစ်၍ *"မဟာဘူတေ ပဋိစ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါ ရူပံ၊ ဗာဟိရေ အာဟာရ သမုဋ္ဌာနေ ဥတုသမုဋ္ဌာနေ မဟာဘူတေ ပဋိစ္စ ဥပါဒါ ရူပံ၊ အသညသတ္တာနံ မဟာဘူတေ ပဋိစ္စ ကဋတ္တာရူပံ ဥပါဒါရူပံ"* ဟုဆို။

(အရကောက်) ကု–ဗျာ, အကု–ဗျာ, ဗျာ–ဗျာ **ပဝတ္တိ**, မိဿက ၂ ပဒတို့၌ နာရမ္မဏ အတိုင်းကောက်၊ ပဋိ–၌ ဟဒယဝတ္ထုကို ချန်၍ကောက်။

ရုပ်သက်သက်၌လည်း *"ဘုတ်နှင့်တကွသော"* ဟုဆိုရန်မလို၊ (အပေါင်း မဟာဘုတ်သာ ဖြစ်သည်)

နပုရေဇာတ။ ။ အရူပနာမ်များနှင့် ပဋိသန္ဓေဆိုင်ရာ အကုန် ရုပ်အကုန် ရ၏။ ကု + ကု ၌ အရူပနာမ်နှင့်၊ ကု + ဗျာ ၌ စိတ္တဇရုပ်။

ဆဝါရ ပစ္စနိက်– သုဒ္ဓသချ်ာ ဇယား

ပစ္စည်းအမည်	ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မ		သချ်ာ		
	နာမ်	ရုပ်	[illegible]	[illegible]	[illegible]
နဟေတု	မောဟမူဒွေ၌ မော၊ အဟိတ်ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး	အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်။ပ။ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်	၂	၄	၂
နအာ နန်–သ နန်-ဉ-သံ-နတ်-ဝိ		စိတ္တဇ–ပဋိသန္ဓေကမ္မဇ–ဓာဟိရ–အာဟာရဇ ဥတုဇ–အသညသတ်ကမ္မဇ–ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်	၅	၅	
နာဓိပတိ	အဓိပတိပစ္စည်းကိုရသောအခါ အဓိ တရားကိုယ်၊ မရသောအခါ အကု ၁၂၊ အဟိတ်ကြိ၊ မဟာကု–ကြိ၊လောကီဝိ–ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ၄–ပါး	နိရာဓိပတိစိတ္တဇ-ပဋိကမ္မဇ-ဓာဟိ–။ပ။ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်	၈	၁၇	၃
နအညမည		နာမက္ခန္ဓာမှထောက်အပ်သော စိတ္တဇရုပ်၊ ဟဒယဝတ္ထုမှတစ်ပါးသော ပဋိ–ကမ္မဇရုပ်၊ မဟာဘုတ်မှ ထောက်အပ်သော စိတ္တဇဥပါဒါ။ပ။ ပဝတ္တိကမ္မဇဥပါဒါရုပ်	၅	၅	
နပုရေဇာတ	အရူပ ၄ (ပဝတ္တိ ပဋိ နာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး)၊ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ၊ မောဟမူ၊ မနောဒွါ၊ မဟာကု မဟာကြိ၊ အရူကု အရူကြိ၊ အထက်မဂ် ၃၊ ဖိုလ် ၄၊ ပဉ္စဝေါကာရပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး	စိတ္တဇရုပ်။ပ။ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်	၇	၇	၃
နပစ္ဆာဇာတ	အလုံးစုံသော ပဝတ္တိပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး		၈	၁၇	၃
နာသေဝန	အကု ၁၂၊ ဟသိ၊ မဟာကု–ကြိ–ပထမဇော၊ အာဝဇ္ဇန်းဒွေ ဝိပါက်ဆတ္တိံသ ပဝတ္တိ ပဋိ နာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး			။	။
နကမ္မ	ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာစေတနာ	ဓာဟိရ–အာဟာရဇ–ဥတုဇရုပ်	၃	၇	၃

ပါဠိအရကောက် အကျဉ်းချုပ်

သုဒ္ဓသချ်ာတရားကို ကြည့်၍ ပါဠိထုတ် အရကောက်ရသည်၊ ရုပ်သက်သက် (သို့မဟုတ်) စေတသိက်များ ကံဖြစ်စေ ကတ္တားဖြစ်စေနေလျှင် အစိတ်အပေါင်းဖြစ်၍ *"ဧကံ ခန္ဓံ"* စသည်ဖြင့် မထုတ်ရဘဲ– *"ခန္ဓေ"* ဟုထုတ်၊ အဟိတ်ဖြစ်လျှင် *"အဟေတုကံ, အဟေတုက ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ"* စသည်ဖြင့် ထုတ်လေ၊ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်လျှင် *"အရူပေ"* ဟုဝိသေသန မ–၍ထုတ်၊ လိုရင်းမှာ– သုဒ္ဓသချ်ာ တရားရအတိုင်း အစိတ်အစိတ်, အစိတ်အပေါင်း ဖြစ်သင့်သည့် အားလျော်စွာ ပါဠိ ထုတ်ပါ။

နဝိပါက	ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာ နာမက္ခန္ဓာ	ကုသိုလ် အကုသိုလ် ကြိယာပြုအပ်သော စိတ္တဇရုပ် ဗာဟိရရုပ်။ပ။ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်	၉	၁၇	၃
နအာဟာရ		ဗာဟိရ-ဥတုဇ-အသည-ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်	၁	၁	
နဣန္ဒြိယ		ဗာဟိရ-အာဟာရဇ-ဥတုဇရုပ်၊ အသညသတ်ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ ပဝတ္တိရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ	၁	၁	
နဈာန	ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် ၁၀ နာမက္ခန္ဓာ	ဗာဟိရ ။ပ။ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်	၁	၁	၁
နမဂ္ဂ	အဟိတ်ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄ပါး	အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်။ပ။ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်	၁	၁	၁
နဝိပ္ပယုတ္တ	အရူပဝိပါက် ၄-ခု ပဝတ္တိ ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၊ အရူပဘုံ၌ ဖြစ်သောအခါ လောဘမူ မောဟမူ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၊ မဟာကု-မဟာကြိ၊ အရူကု-အရူကြိ၊ အထက်မဂ် ၃၊ ဖိုလ် ၄ နာမက္ခန္ဓာ	ဗာဟိရရုပ် ။ပ။ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်	၃	၃	၃

ဟေတုမူ အာရမ္မဏဒုက ပစ္စတွန်း ၄-မျိုး

၁။ **ပစ္စနီယာနုလောမ** မောဟမူဒွေ၌ မောဟ၊ အဟိတ် ပဝတ္တိ, ပဋိသန္ဓေနာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၊ ဤတရားတို့သည် အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာဖြစ်၍ ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မမဖြစ်သောကြောင့် ဟေတုပစ္စည်းတွန်း၍ စင်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကို ပစ္စနီယာနုလောမ၌ န ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ ဒွေ- ဟု သင်္ချာတပ်၍ ဟောအပ်ကုန်၏။

၂။ **အနုလောမပစ္စနိက်** သဟိတ်စိတ္တဇရုပ်, သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်၊ ဤတရားတို့သည် ဟေတုပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မသာဖြစ်၍ အာရမ္မဏပစ္စည်း၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မ မဖြစ်သောကြောင့် အာရမ္မဏပစ္စည်းတွန်း၍စင်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကို အနုလောမပစ္စနိက်၌ ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ပဉ္စ- ဟု သင်္ချာတပ်၍ ဟောအပ်ကုန်၏။

၃။ **ပစ္စနိက်** - အဟိတ်စိတ္တဇရုပ်၊ အဟိတ်ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်၊ ဗာဟိရရုပ်၊ အာဟာရဇရုပ်၊ ဥတုဇရုပ်၊ အသညသတ်ကမ္မဇရုပ်၊ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ် - ဤတရားတို့သည် ဟေတု, အာရမ္မဏ ဤပစ္စည်း ၂-ပါး၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မ မဖြစ်သော တရားတို့ မည်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကို ပစ္စနိက်၌ န ဟေတုပစ္စယာ နာရမ္မဏေ ဧကံ - ဟု သင်္ချာတပ်၍ ဟောအပ်ကုန်၏။

၄။ **အနုလုံ** - သဟိတ်စိတ် စေသတ္တတိ၊ မောဟမူဒွေ၌ မောဟကြဉ်သော စေတသိက် ဒွေပညာသ၊ သဟိတ် ပဝတ္တိ , ပဋိသန္ဓေ နာမက္ခန္ဓာ ၄-ပါး၊ ဤတရားတို့သည် ဟေတု, အာရမ္မဏ ပစ္စည်း ၂-ပါး၏ ပစ္စယုပ္ပန္နဓမ္မဖြစ်သော တရားတို့မည်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုတရားတို့ကို ဤအနုလုံ၌ နယသို့ လိုက်၍ငင်း၊ ဝါရသို့ လိုက်၍ငင်း၊ ဟိတ်ပုဒ်၏ အရသို့ လိုက်၍ငင်း၊ ကံ, ကတ္တားနေဟန်သို့ လိုက်၍ငင်း ဟေတုပစ္စယာ အာရမ္မဏေ တီဏိ - ဟု သင်္ချာတပ်၍ ဟောအပ်ကုန်၏။

* အရူပနာမ်နှင့် ရုပ်တို့ တစ်ပြိုင်နက် မဖြစ်နိုင်၍ ၇ + ၇၁၂ မရ။
(အကုသိုလ်လည်းနည်းတူ)
၁၂-၁၂ ပဝတ္တိ၌ အရူပနာမ်အတွက် တစ်ခါ, စိတ္တဇရုပ်အတွက် တစ်ခါ ၂-ခါ ခွဲ၍ ပါဠိအရကောက်ဆို။

ပဋိသန္ဓေ, ရုပ်သက်သက်, မိဿက ပဒတို့ကား အပြည့်အစုံ။

နပစ္ဆာဇာတ။ ။ နာမ်အကုန် ရုပ်အကုန်ရ၍ အနုလုံ သဟဇာတအတိုင်း ပါဠိ အရကောက်ဆို။

နာသေဝန။ ။ ပါဠိ ၉-ချက်လုံး အပြည့်အစုံ၊ ၇-၁၂, ၁၇-၁၂, **ပဋိသန္ဓေ ရုပ်သက်သက်**၊ မိဿကပဒတို့၌ အနုလုံ သဟဇာတအတိုင်း အပြည့်အစုံကောက်၊ ၇ + ၇, ၇+ ၇၁၂, ၁၇ + ၁၇, ၁၇ + ၁၇၁၂ တို့၌ သုဒ္ဓသဉ္ဇာပါ တရားကိုသာ သုဒ္ဓသဉ္ဇာဆိုင်ရာဆို။

၁၂-၁၂ **ပဝတ္တိ**၌ကား ပစ္စနိက် သုဒ္ဓသဉ္ဇာလာ အဗျာကတ အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ဖြစ်သော အစိတ်အစိတ် နာမက္ခန္ဓာ စိတ္တဇရုပ်တစ်ချက်, အနုလုံ အဗျာကတ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်တစ်ချက် ဤသို့ ၂-ချက် ခွဲကောက်ရမည်။

နကမ္မ---၌ *"ကုသလေ (အကုသလေ ကြိယာဗျာကတေ) ခန္ဓေ ပဋိစ္စ ကုသလာ စေတနာ"* စသည် ထုတ်။

ကု ၂၁၊ စေတနာကြဉ် စေ ၃၇ အစိတ်အပေါင်း နာမက္ခန္ဓာကို စွဲ၍ဖြစ်သော ကု ၂၁ ၌ရှိသော စေတနာ ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

နဝိပါက---၌ ဝိပါက်ဆိုင်ရာ နာမ်နှင့် စိတ္တဇ ပဋိ-ကမ္မ မရ၍ ၁၂-၁၂ **ပဝတ္တိ**, **ရုပ်သက်သက်**တို့၌သာ အနည်းငယ် ထူးသည်၊ ပဋိသန္ဓေ လုံးဝမရ၊ ပဝတ္တိ၌ *"ဝိပါကာဗျာကတံ"* ပါဠိကျန်သည်၊ အရကောက်ရာ၌လည်း ကြိ ၂၀၊ စေ-၃၅ စသည်ဆို။

ရုပ်သက်သက်- ဥပါဒါရုပ်အတွက် *"မဟာဘူတေ ပဋိစ္စ စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ် ဥပါဒါရုပ်"* ဟုဆို၊ *"ကဋတ္တာရုပ်"* မရ။

န အာဟာရ--- ၌ သုဒ္ဓသဉ္ဇာလာအတိုင်း ပါဠိထုတ်၍ အရကောက်လေ။

နက္ကုန္တိယ---၌ *"ဗာဟိရံ, အာဟာရသမုဋ္ဌာနံ, ဥတုသမုဋ္ဌာနံ"*စသည်ဖြင့် အစိတ်တစ်ချက်၊ အပေါင်းတစ်ချက်ထုတ်၊ *"အသညသတ္တာနံ မဟာဘူတေ ပဋိစ္စ ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယံ"* ဟု ပါဠိထုတ်။

ဗာဟိရမဟာဘုတ်၊ အာဟာရဇ, ဥတုဇမဟာဘုတ်ကို စွဲ၍ဖြစ်သော ဘုတ်နှင့်တကွသော ဗာဟိရ, အာဟာရဇ, ဥတုဇဥပါဒါရုပ်၊ အသညသတ် ကမ္မဇ, ပဝတ္တိ ကမ္မဇမဟာဘုတ်ကို စွဲ၍ဖြစ်သော အသညသတ် ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ, ပဝတ္တိ ရုပ်ဇီဝိတိန္ဒြေ ပစ္စယုပ္ပန်တရား ရ၏။

နဈာန---၌ *"ပဉ္စဝိညာဏသဟဂတံ ဧကခန္ဓံ"* စသည်ဖြင့် ပါဠိထုတ်၍ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် ၁၀ အစိတ် အစိတ် နာမက္ခန္ဓာကို ကောက်လေ။

နဝိပ္ပယုတ္တ--- ၌ အရူပနာမ်များသာဖြစ်၍ အနုဝါဒ အစ၌ *"အရူပ"* ဟု ဝိသေသန မ-၍ဆို၊ အရူပိ ၄ သည် ပဋိသန္ဓေကိစ္စ တပ်သော်လည်း ပဋိသန္ဓေ ပါဠိ မဟော၊ အရကောက်သောအခါ ပဝတ္တိ၌ ပေါင်းကောက်လေ။

ပဋိစ္စ ဝိဘင်္ဂဝါရ ပစ္စနိက် ညွှန်ကြားချက် ပြီး၏။

သံသဋ္ဌဝါရ

သံသဋ္ဌဝါရ၌ သမ္ပယုတ္တပစ္စည်းကိုသာ ဟော၍ ရုပ်သက်သက် ကတ္တားနေသော နာရမ္မဏ- စသော ၁၀-ပစ္စည်းတို့ကို မဟော၊ နဟေတု-စသော ၁၀-ပစ္စည်းတို့ကို သာဟော၏၊ ပဋိစ္စဝါရအတိုင်း နာမ်သက်သက်ကိုသာ ရွေး၍ ဟောလေ။

ဆဝါရပါဠိဟောပုံ

၁။ ပဋိစ္စ

ကုသလံ ဓမ္မံ ပဋိစ္စ ကုသလော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ၊ ကုသလံ ဇော် ္ခန္ဓံ ပဋိစ္စ တယော ခန္ဓာ – – –

၂။ သဟဇာတ

ကုသလံ ဓမ္မံ သဟဇာတော ကုသလော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ၊ ကုသလံ ဇော် ခန္ဓံ သဟဇာတာ တယော ခန္ဓာ – – – –

၃။ ပစ္စယ

ကုသလံ ဓမ္မံ ပစ္စယာ ကုသလော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ၊ ကုသလံ ဇော် ခန္ဓံ ပစ္စယာ တယော ခန္ဓာ– – –

၄။ နိဿယ

ကုသလံ ဓမ္မံ နိဿာယ ကုသလော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ၊ ကုသလံ ဇော် ခန္ဓံ နိဿာယတယော ခန္ဓာ – – –

၅။ သံသဋ္ဌ

ကုသလံ ဓမ္မံ သံသဋ္ဌော ကုသလော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ၊ ကုသလံ ဇော် ခန္ဓံ သံသဋ္ဌာ တယော ခန္ဓာ – – –

၆။ သမ္ပယုတ္တ

ကုသလံ ဓမ္မံ သမ္ပယုတ္တော ကုသလော ဓမ္မော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဟေတုပစ္စယာ၊ ကုသလံ ဇော် ခန္ဓံ သမ္ပယုတ္တာ တယော ခန္ဓာ – – –

ပစ္စယဝါရပါဠိတုတ်ပုံ

ပစ္စယဝါရ၌ သဟနိ, ပုရေနိ ၂–မျိုးကို ဟော၍ သဟနိဆိုင်ရာ ကု ၃–ချက်၊ အကု ၃–ချက်၊ ဗျာ–ဗျာ **ပဝတ္တိ၊ ပဋိ၊ ရုပ်သက်သက်**ကိုကို ပဋိစ္စအတိုင်း ဟောလေ၊ တစ်ဘက်ပါဇယားကား ပုရေနိဆိုင်ရာ ဝတ္ထုကံ အတွက်သာ။

ဒွေပဥ္စဝိညာဉ် ၁၀ မရသော (ဟေ, ဓိ, အာသေ, ဈာန, မဂ္ဂ) ပစ္စည်းတို့၌ ***"စက္ခာယတနံ ပစ္စယာ"*** စသည်မရ၊ *"ဝတ္ထုံ ပစ္စယာ ဝိပါကာဗျာကတာ ကြိယာ ဗျာကတာ ခန္ဓာ"*မှ စ၍ဆို။

နာမ်သက်သက်ပစ္စည်းများ၌ ပွန်ကတ္တားဘက်တွင် ရုပ်ပါသော ပဒများ မရ၊ ဝိပါက်မပါသော ပစ္စည်းများ၌ *"ဝိပါကာဗျာကတာ"* မလို၊ ဝိပါက၌ကား *"ကြိယာ ဗျာကတာ"* မလို။

အရကောက်ရာ၌ *"ပုရေဇာတနိဿယ ပစ္စည်းပြု၍ဖြစ်သော"* အကြွင်း၌ *"သဟဇာတနိဿယ ပစ္စည်းပြု၍ ဖြစ်သော"* ဟုဆိုပါ။

မှီရာဝတ္ထု။ ။ ဝိပါက်များ၌ *“ပဋိသန္ဓေအစရှိသော ရှေးရှေးသော စိတ်နှင့်အတူ ဥပါဒ်သော – – –”*၊ ကု-အကု-ကြိယဇောများ၌ *“ဝုဠော – – – ဟဒယဝတ္ထု”* အာသေဝနဌ် *“ပဌမဇော အစရှိသော ရှေးရှေးသော– – ဟဒယဝတ္ထု”* ဟုခွဲ၍မှတ်၊ မရဏာသန္နဆိုင်ရာကား အားလုံးရ၏။

ပစ္စယဝါရ ပါဠိတော် (ဝတ္ထု–ကံ) ဇယား

ပဒ	နံ	ဝတ္ထု (ကံ)	ပစ္စယာ	ကတ္တား (ပစ္စယုပ္ပန်)
ဗျာ	ဗျာ	စက္ခာယတနံ / ။ပ။ ကာယာယတနံ	။	စက္ခုဝိညာဏံ / ။ပ။ ကာယဝိညာဏံ
		ဝတ္ထုံ	။	ဝိပါကာဗျာကတာကြိယာဗျာကတာခန္ဓာ
။	ကု	။	။	ကုသလာ ခန္ဓာ
။	အကု	။	။	အကုသလာ ခန္ဓာ
။	ကုဗျာ	။/ မဟာဘူတေ	။	ကုသလာ ခန္ဓာ/ စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ
။	အကုဗျာ	။ ။	။	အကုသလာ ခန္ဓာ/ ။
ကုဗျာ	ကု	ကုသလံ ၁ ၃ ၂ စ ဝတ္ထုံစ	။	၃ ၁ ၂
။	ဗျာ	ကုသလေ ခန္ဓေ စ မဟာဘူတေစ	။	စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ
။	ကုဗျာ	ကုသလံ ၁ ၃ ၂ စ ဝတ္ထုံစ	။	၃ ၁ ၂
		ကုသလေ ခန္ဓေ စ မဟာဘူတေစ	။	စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ
အကုဗျာ	အကု	အကုသလံ ၁ ၃ ၂ စ ဝတ္ထုံစ	။	၃ ၁ ၂
။	ဗျာ	အကုသလေ ခန္ဓေ စ မဟာဘူတေစ	။	စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ
	အကု	အကုသလံ ၁ ၃ ၂ စ ဝတ္ထုံစ	။	၃ ၁ ၂
။	ဗျာ	အကုသလေ ခန္ဓေစ မဟာဘူတေစ	။	စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပံ

နိဂုံး – – – အခါ ဟဒယဝတ္ထုကား အနာဂါမိဖိုလ် အရဟတ္တဖိုလ်ပါမှ ဆို၊ ဟေတု, မဂ္ဂတို့၌ သဟိတ် ဝိ–ကြိ–ကိုသာဆို၊ အဓိ, အာသေတို့၌ ပဋိစ္စအတိုင်း ကု, အကု, ဗျာဆိုင်ရာ ဇောများကို ခွဲ၍ဆို။

ခန္ဓာဝါရဇယား

ခန္ဓာ

	ဧကော ခန္ဓော	တိဏ္ဏံ ခန္ဓာနံ		
ဧကက ၄-ဝါရ	ဝေ	သဉ်	သင်	ဝိဉ်
	သဉ်	သင်	ဝိဉ်	ဝေ
	သင်	ဝိဉ်	ဝေ	သဉ်
	ဝိဉ်	ဝေ	သဉ်	သင်
	တယော ခန္ဓာ			ဧကဿ ခန္ဓဿ
တိက ၄-ဝါရ	ဝေ	သဉ်	သင်	ဝိဉ်
	သဉ်	သင်	ဝိဉ်	ဝေ
	သင်	ဝိဉ်	ဝေ	သဉ်
	ဝိဉ်	ဝေ	သဉ်	သင်
	ဒွေ ခန္ဓာ		ဒွိန္နံ ခန္ဓာနံ	
ဒွိက ၆-ဝါရ	ဝေ	သဉ်	သင်	ဝိဉ်
	ဝေ	သင်	သဉ်	ဝိဉ်
	ဝေ	ဝိဉ်	သဉ်	သင်
	သဉ်	သင်	ဝေ	ဝိဉ်
	သဉ်	ဝိဉ်	ဝေ	သင်
	သင်	ဝိဉ်	ဝေ	သဉ်

စိတ္တသမုဋ္ဌာန် ရုပ်

	ဧကံ မဟာဘူတံ	တိဏ္ဏံ မဟာဘူတာနံ		
ဧကက ၄-ဝါရ	ပ	အာ	တေ	ဝါ
	အာ	တေ	ဝါ	ပ
	တေ	ဝါ	ပ	အာ
	ဝါ	ပ	အာ	တေ
	တယော မဟာဘူတာ			ဧကဿ မဟာဘူတဿ
တိက ၄-ဝါရ	ပ	အာ	တေ	ဝါ
	အာ	တေ	ဝါ	ပ
	တေ	ဝါ	ပ	အာ
	ဝါ	ပ	အာ	တေ
	ဒွေ မဟာဘူတာ		ဒွိန္နံ မဟာဘူတာနံ	
ဒွိက ၆-ဝါရ	ပ	အာ	တေ	ဝါ
	ပ	တေ	အာ	ဝါ
	ပ	ဝါ	အာ	တေ
	အာ	တေ	ပ	ဝါ
	အာ	ဝါ	ပ	တေ
	တေ	ဝါ	ပ	အာ

စတုက္က ၁-ဝါရ				စတုက္က ၁-ဝါရ			
ဝေ	သဉ်	သင်	ဝိဉ်	ပ	အာ	တေ	ဝါ

ခန္ဓာဝါရ အရေအတွက် ဆောင်။ ။ *နာမ် နာမ် ဆယ့်လေး၊ နာမ်ရုပ် တွေး၊ ဒွေးဒွေးပဉ္စသာ။*
နာမ်နှင့် နာမ်ရှု၊ တွေ့ကြုံမှု၊ မှတ်ယူ နှစ်ရာ့တစ်ဆယ်သာ။
ခန္ဓာ ဝတ္ထု၊ ရုပ်စုစု၊ မှတ်ရှု ဆယ့်ငါးသာ။

ပဉှာဝါရ အနုလုံ

သဟကြိုး, လတ် ဃဋနာ ၅၇–ချက်

ပစ္စည်း	အဝိပါက ၅–ချက်					သဝိပါက ၅–ချက်					အချက်
	၁	၂	၃	၄	၅	၁	၂	၃	၄	၅	
	ဒွိ	ည	သံ	သဟ ဝိပ်	ည ဝိပ်	ဝိပါ	ဝိပါ ည	ဝိပါ သံ	ဝိပါ ဝိပ်	ဝိပါ ည-ဝိပ်	
သဟဇာတ	။	။	။	။	။	။	။	။	။	။	၁၀
အညမည		။	။		။		။	။		။	၆
နိဿယ	။	။	။	။	။	။	။	။	။	။	၁၀
ဝိပါက						။	။	။	။	။	၅
သမ္ပယုတ္တ			။					။			၂
ဝိပ္ပယုတ္တ				။	။				။	။	၄
အတ္ထိ	။	။	။	။	။	။	။	။	။	။	၁၀
အဝိဂတ	။	။	။	။	။	။	။	။	။	။	၁၀
သချာ	၉	၃	၃	၃	၁	၁	၁	၁	၁	၁	၅၇

ခေါင်းစဉ် ၁၀–ချက်ကို မှတ်၍ သုဒ္ဓသချာနှင့် ၂ ဘက်ရ ၃ ဘက်ရ ပစ္စည်းများကို ကြည့်၍ ဆိုလေ။

ဃဋနာအမည်ပေးနည်း

ကြီး–လတ် ၈–ပစ္စည်းတို့၏ ပထမအချက်ကို *"သဗ္ဗဋ္ဌာနိက ဃဋနာ"* ဟုလည်းကောင်း , ဒုတိယစသော အချက်တို့ကို တိုးလာသော ပစ္စည်းအမည်ဖြင့် လည်းကောင်း အမည်ပေးရမည်။

အညမည တိုးလျှင် *"သအညမည ဃဋနာ"*

သမ္ပယုတ္တ တိုးလျှင် *"သအညမည သမ္ပယုတ္တဃဋနာ"*

ဝိပ္ပယုတ္တ တိုးလျှင် *"သဝိပ္ပယုတ္တ ဃဋနာ"*

အညမည ဝိပ္ပယုတ္တ တိုးလျှင် *"သအညမည ဝိပ္ပယုတ္တဃဋနာ"* ဟုအမည်ပေးလေ။

သဝိပါက၌ အချက်တိုင်းတွင် ဝိပါက ထည့်၍ဆို။

(သမ္ပယုတ္တရလျှင် အညမည အမြဲပါရ၏။)

ပဋ္ဌာဝါရ အနုလုံ မိဿကဃဋနာ ၃၉–ချက်

	၁	၂	၃	၄	၅	၆	၇	၈	၉	၁၀	၁၁	
ပစ္စည်း	ဇာ–ဝဋ္ဋိ ဂြ	နိဿယ–၄	အာပုမိ သဟာမိ	ဝတ္တာမိ သဟာမိ	နာမ်ဟာ ရုပ်ဟာ	ကံ ၃	သဟတိ ပုတိ	ဝတ္ထာ၊သဟ ဝိပ်၊ ပုရေဝိပ်	ပု–ဝိပ်	ဝတ္တာမိ၊သ ဟာမိ၊ဝိပ်	သဟတိ ဝိပ်၊ ပုတိ	အချက်
မိ			॥	॥						॥		၃
နိ		॥		॥			॥		॥	॥	॥	၆
ဟာ					॥							၁
ကံ						॥	॥			.	॥	၃
ဝိပ်								॥	॥	॥	॥	၄
အတ်	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	၁၁
အဝိ	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	॥	၁၁
သချာ	၁၃	၁၃	၈	၈	၇	၇	၇	၅	၅	၄	၃	၃၉

ခေါင်းစဉ် ၁၁–ချက်ကို မှတ်မိအောင်လေ့လာပါ၊ **ဃဋနာအမည်ပေးရာ၌** အတ္ထိ အဝိဂတတို့ အကုန်လိုက်နိုင်၍ ပစ္စည်းတိုင်း၏ ပထမအချက်ကို ***"အတ္ထိအဝိဂတ ဃဋနာ"*** ဟု အမည်ပေး၊ (အတ္ထိ၌ကား အဝိဂတဃဋနာ ဟုသာ အမည်ပေး) ဒုတိယစသော အချက်များ၌ကား တိုးလာသော ပစ္စည်းကိုကြည့်၍ "သ" ထည့်ကာ အမည်ပေးပါ လေ။

ဃဋနာမည်ပုံ

ပစ္စည်းပစ္စယုပ္ပန်တူသော အစိတ်အစိတ်ဓမ္မတို့၌ ပေါင်းဆုံစုပြုံကြသော ပစ္စယ သဘာဂ သတ္တိအပေါင်းသည် **ဃဋနာ** မည်၏။

ထိုဃဋနာသည် **သဟဇာတဃဋနာ**, **ပကိဏ္ဏကဃဋနာ** ဟု ၂–မျိုးပြား၏၊ ထိုတွင် သဟဇာတမျိုး သက်သက်ကို ဟောသော ဃဋနာသည် **သဟဇာတ ဃဋနာ** မည်၏။

သဟမျိုးမှတစ်ပါး အာရမ္မဏ, အနန္တရ စသော မျိုးတို့ကို ပြိုးပြွမ်း၍ ဟောသော ဃဋနာသည် **ပကိဏ္ဏက ဃဋနာ** မည်၏။

ထိုပကိဏ္ဏကဃဋနာသည်လည်း **သုဒ္ဓပကိဏ္ဏကဃဋနာ**, **မိဿက ပကိဏ္ဏကဃဋနာ**ဟု ၂–မျိုး ပြားပြန်၏၊ ထိုတွင် သဟမျိုးနှင့် လုံးဝမရောပဲ အာရမ္မဏမျိုး အနန္တရ ၇–မျိုး စသည်ကို ပြိုးပြွမ်း၍ ဟောသော ဃဋနာသည် **သုဒ္ဓပကိဏ္ဏကဃဋနာ** မည်၏၊ သဟမျိုးနှင့် အာရမ္မဏမျိုး ဝတ္ထုမျိုး စသည်ကို ရောနှော၍ ပြိုးပြွမ်းကာ ဟောသော ဃဋနာသည် **မိဿက ပကိဏ္ဏကဃဋနာ** မည်၏။

ပဋ္ဌာ အနုလုံ (သုဒ္ဓ) ပကိဏ္ဏက ဃဋနာ ၆၄–ချက်

	၁	၂	၃	၄	၅	၆	၇	၈	၉	၁၀	၁၁	၁၂	၁၃	
ပစ္စည်း	[illegible]	အာပု ဝတ်ပု	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	နာနာ ကမ္မ	အနံ ကမ္မ	အချက်
အာ				။	။	။	။	။						၅
ဓိ				။			။	။						၃
နံ										။	။		။	၃
သန့်										။	။		။	၃
နိ			။			။		။	။					၄
ဥ				။			။	။		။	။	။	။	၇
ပု		။	။		။	။	။	။	။					၇
ပစ်	။													၁
သေ											။			၁
ကံ												။	။	၂
ဣံ									။					၁
ဝိပ်	။		။			။		။	။					၅
အတ္ထိ	။	။	။		။	။	။	။	။					၈
နတ္ထိ										။	။		။	၃
ဝိဂတ										။	။		။	၃
အဝိ	။	။	။		။	။	။	။	။					၈
သင်္ချာ	၃	၃	၃	၇	၃	၃	၁	၁	၁	၇	၃	၂	၁	၆၄

ခေါင်းစဉ် ၁၃–ချက်ကို မှတ်မိအောင် လေ့လာပါ၊ သုဒ္ဓသင်္ချာအတိုင်း ပစ္စည်းရေနှင့် သင်္ချာကို ဟောလိုသော ပစ္စည်းကို အစထား၍ အပြန်အလှန် ပစ္စည်းရေရှိသမျှ ဟောပါ။

ဃဋနာအမည်ပေးနည်း

အမည်ပေးလိုသော ပစ္စည်းကို ချန်၍ ပစ္စည်းရေအားလျော်စွာ ပထမအချက်များကို အမည်ပေးရမည်။ နောက်နောက် အချက်များအတွက် ရှေ့က ပစ္စည်းများ လိုက်နိုင်, မလိုက်နိုင် ကြည့်၍ “သ” တိုးကာ အမည်ပေးလေ။

ပဋ္ဌာ အနုလုံ သဟေယ် ဈာန ၂၅၅-ချက်

စဉ်	ပစ္စည်းတရား	ဟေ	ယင္ဂုနာအမည်						အချက်	သချိ
			ဓိ	ကံ	ဟာ	ဣန်	ဈာ	မဂ်		
၁	သာမည	။*			။*	။*	။*	။*	၉-စီ	
၂	ဝိရိ-သတိ-ဧကဂ္ဂ-ပညာ					။		။	။	
၃	ဝေဒနာ-ဧကဂ္ဂတာ					။	။		။	
၄	ဝိတက်, ဧကဂ္ဂတာ						။	။	။	၇
၅	ဧကဂ္ဂတာ					။	။	။	။	၃
၆	စေတနာ			။	။				။	၃
၇	ဝိညာဉ်				။	။			။	၃
၈	ဆန္ဒာဓိပတိ		။						၆-စီ	
၉	စိတ္တာဓိပတိ		။		။	။			။	
၁၀	ဝီရိယာဓိပတိ		။			။		။	။	
၁၁	အမောဟ	။				။		။	၉-စီ	{ ၄ ၂ ၂
၁၂	ဝိမံသာဓိပတိ	။	။			။		။	၆-စီ	
		၂၄	၂၄	၉	၃၃	၇၂	၃၆	၅၇	၂၅၅	

မှတ်ချက်။ အဓိပတိတရားကိုယ်မှတပါး အားလုံးသော တရားတို့၌ ၉-ချက်စီရ၏။ (အဝိပါက ၄, သဝိပါက ၅) အဓိပတိတရားကိုယ်၌ ၆-ချက်စီသာရ၏။

သဟေယ် ဈာန ဆိုရိုးဇယား

	ဈာနအမည်	သမ္ပယုတ္တက္ခန္ဓာ	စိတ္တဇရုပ်	ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်	ပစ္စည်း ကြီး	ပစ္စည်း လတ်	သချိ		သချိ	
၁	သဗ္ဗဋ္ဌာနိက	။	။	။	၄		၇	အဝိပါက ၄-ချက်	၁	သဝိပါက ၅-ချက်
* ၂	သအညမည	။		ဟဒယဝတ္ထု	။	ည	၃		၁	
၃	သအည-သမ္ပယုတ္တ	။			။	ည-သံ	၃		၁	
၄	သဝိပ္ပယုတ္တ		။	ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်	။	ဝိပ်	၃		၁	
* ၅	သဝိပ္ပယုတ္တအညမည			ဟဒယဝတ္ထု	။	ည-ဝိပ်			၁	

* ဤအမှတ်ပြတို့၌ အဓိပတိ မရ၊ *"သဝိပါကဖြစ်အံ့ ဝိပါက်၌ရှိသော"* ဟုဆိုပါ။ အဓိပတိဆိုင်ရာ သဝိပါက၌ *"ဖိုလ် ၄-ခု၌ရှိသော"* ဟုဆိုပါ။ နံပါတ် ၄ အထိ အဝိပါက ၄-ချက်၊ နံပါတ် ၁-မှ နံပါတ် ၅ အထိ သဝိပါက ၅-ချက် သဝိပါကဆိုင်ရာ၌ *"ဝိပါက်၌ရှိသော"* ဟုဆိုပါ။ နံပါတ် ၅ ၌ *"ပဋိသန္ဓေ၌ရှိသော"* ဟုဆိုပါ။ ဝိညာဉ် စိတ္တာဓိပတိတို့၏ သဝိပါက၌ *"ဝိပါက်ဟု ဆိုအပ်သော ဝိညာဉ်, ဖိုလ် ၄-ခု ဟုဆိုအပ်သော စိတ္တာဓိပတိ"* ဟုဆိုပါ။

အစိပ္ပာယ်ကဏ္ဍ

ပစ္စယနိဒ္ဒေသ အစိပ္ပာယ်

ဟေတု။ ။ (၁) *"ဟေတူ သမ္ပယုတ္တကာနံ"* ဟု မဟောမူ၍ အဘယ်ကြောင့် *"ဟေတူ ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ"* ဟု သမ္ပဒါန်၌ ဟေတုသဒ္ဒါထည့်၍ ဟောပါသနည်း?

အဟိတ်စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်လည်း သမ္ပယုတ္တပစ္စည်း သာမည်ဖြစ်၍ ထိုအဟိတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို စင်စေလိုသော ကြောင့် *"ဟေတူဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ"* ဟု ဟောတော်မူသည်။

ယေသံ ကေသဉ္စိ သမ္ပယုတ္တကာနံ *"ဟေတူ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော"* တိ အတ္ထော ဘဝေယျ၊ ဧဝံ သန္တေ ဟေတုနာ ဝိပ္ပယုတ္တာ စက္ခုဝိညာဏာဒယောပိ သမ္ပယုတ္တကာယေဝ ဟေတုနာ သမ္ပယုတ္တာ ကုသလာ ဒယောပိ။

(၂) ဟေတု၌ အဘယ်ကို အဘယ်ကြောင့် *"တံသမုဋ္ဌာနရုပ်"*ဟုခေါ်သနည်း?

ဟိတ်, ဟိတ်နှင့် ယှဉ်သော တရားလျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိသောကြောင့် သဟိတ်စိတ္တဇရုပ် , သဟိတ်ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့ကို *"တံသမုဋ္ဌာနရုပ်"* ဟုခေါ်သည်။

တေ ဟေတူစေဝ ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာစ ဓမ္မာ သမုဋ္ဌာနာ ဧတေသန္တိ တံသမုဋ္ဌာနာနိ။

(၃) စိတ္တဇရုပ်ဟု ဆိုခြင်းကြောင့် စေတသိက်ကြောင့်ဖြစ်သော စေတသိကဇရုပ် မရှိနိုင်ပါသလော?

စိတ်စေတသိက်အားလုံးသည် တစ်ပေါင်းတည်း ရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းကြောင့် စေတသိကဇ ရုပ်လည်း ရှိနိုင်သည်။

သို့သော် လောကီယဒေသနာ၌ စိတ်သာ အဓိကပဓာနဖြစ်သောကြောင့် စေတသိကဇရုပ်ဟု မဆိုပဲ စိတ္တဇရုပ်ဟုသာ ဆိုသည်။

သဗ္ဗေပိ ဟိ စိတ္တစေတသိကာ ဧကတော ဟုတွာ ရူပံ သမုဋ္ဌာပေန္တိ၊ လောကိယဓမ္မဒေသနာယံ ပန စိတ္တဿ အဓိကဘာဝတော တထာဝိဓံ ရူပံ *"စိတ္တသမုဋ္ဌာန"* န္တိ ဝုစ္စတိ။

(၄) အဘယ်ကြောင့် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အားသာ သဟဇာတပစ္စည်းတပ်၍ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်အား သဟဇာတ ပစ္စည်း မတပ်ပါသနည်း?

ကမ္မဇရုပ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေအခါ စိတ်နှင့်သာ စပ်၍ ဖြစ်သည်၊ စိတ်နှင့်ကင်း၍ မဖြစ်၊ ပဝတ္တိအခါ၌ ကား စိတ်နှင့်ကင်း၍လည်း နိရောဓသမာပတ် ဝင်စားသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား ကမ္မဇရုပ်များ ဖြစ်ကြသည်၊ ထို့ကြောင့် ပဋိသန္ဓေ ကမ္မဇရုပ်အားသာ သဟဇာတပစ္စည်းတပ်၍ ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်အား သဟဇာတပစ္စည်း မတပ်။

ပဋိသန္ဓိယံ ကမ္မဇရူပါနံ စိတ္တပဋိဗဒ္ဓဝုတ္တိတာယ၊ ပဝတ္တိယံ ပန တေသံ စိတ္တေ ဝိဇ္ဇမာနေပိ ကမ္မပဋိဗဒ္ဓါဝ ပဝတ္တိ, န စိတ္တပဋိဗဒ္ဓါ၊ အဝိဇ္ဇမာနေ စာပိ စိတ္တေ နိရောဓ သမာပန္နာနံ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိယေဝ။

(၅) စိတ်သည် အဘယ်ကြောင့် ပဝတ္တိအခါ၌သာ စိတ္တဇရုပ်ကို ဖြစ်စေ၍ ပဋိသန္ဓေအခါ၌ စိတ္တဇရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ပါသနည်း?

ပဋိသန္ဓေအခါ ကံ၏ အဟုန်ဖြင့် ပစ်ချအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ မိမိနှင့်အတူ ဥပါဒ်သော ဟဒယဝတ္ထုကို မှီရသောကြောင့်လည်းကောင်း အားနည်းသည်ဖြစ်၍ စိတ္တဇရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် ပဝတ္တိအခါ၌သာ စိတ္တဇရုပ်ကို ဖြစ်စေ၍ ပဋိသန္ဓေအခါ မဖြစ်စေနိုင်။

ကသ္မာ ပန ပဋိသန္ဓိက္ခဏေ စိတ္တံ စိတ္တဇရူပံ ဇနေတုံ န သက္ကောတီတိ ?

ကမ္မဝေဂက္ခိတ္တတ္တာယ စေဝ အပ္ပတိဋ္ဌိတဝတ္ထုတ္တာယ စ ဒုဗ္ဗလတ္တာ။

အာရမ္မဏ။ ။ "ယံ ယံ ဓမ္မံ စသည်ကို ထပ်၍ဟောရကြောင်း"

အာရုံပြုသောခဏ၌သာ အာရုံ ၆-ပါးတို့သည် သတ္တဝိညာဏဓာတ်တို့အား အာရမ္မဏပစ္စည်း ဖြစ်ကြသည်၊ ထိုသို့ ဖြစ်ရာ၌လည်း အတူတကွ မဖြစ်ကြကုန်၊ သူ့အာရမ္မဏိကတရားနှင့် သူ့အာရုံ တရားတို့ အသီးသီး ဖြစ်ကြသည်ကို ပြလိုသောကြောင့် *"ယံ ယံ ဓမ္မံ"* စသော ပါဠ်ကို ထပ်၍ ဟောတော်မူသည်။

"ယံ ယံ ဓမ္မံ အာရဗ္ဘာ" တိ ဣမိနာ ယေ ယေ တေ တေသံ သတ္တန္နံ ဝိညာဏဓာတူနံ အာရမ္မဏဓမ္မာ ဝုတ္တာ။

အဓိပတိ။ ။ ဟေတု ဟေတု သမ္ပယုတ္တကာနံ-ဟု ဟောတော်မူသကဲ့သို့ အဓိပတိ အဓိပတိသမ္ပယုတ္တကာနံ ဟု ဟောတော်မမူပဲ အဘယ်ကြောင့် *"ဆန္ဒာဓိပတိ"* စသည်ဖြင့် တစ်ပါးစီ အသီးသီးခွဲ၍ ဟောတော်မူပါသနည်း?

အဓိပတိတရား ၄-ပါးတို့သည် တစ်ပြိုင်နက် ပစ္စည်း မတပ်ကုန်၊ အသီးသီးသာ တပ်ကုန်၏ဟု ပြလို သောကြောင့် ခွဲ၍ ဟောတော်မူသည်။

ဧကက္ခဏေ အဘာဝတော

အနန္တရ။ ။ (၁) စက္ခုဝိညာဉ်သည် သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းအား, သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းသည် သန္တီရဏအား ကျေးဇူးပြုပုံ ကိုသာပြ၍ သန္တီရဏသည် ဝုဋ္ဌောအား ကျေးဇူးပြုပုံ စသည်ကို အဘယ်ကြောင့် မပြပါသနည်း ?

ပြအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင် သိလောက်ပြီဖြစ်၍ ဒေသနာကို အကျဉ်းချုံးထား သောကြောင့်လည်းကောင်း၊ နောက်၌ ပြလတ္တံ့သော ပုရိမာ ပုရိမာ စသော ပါဠ်ဖြင့် သင်္ဂြိုဟ်အပ် သောကြောင့် လည်းကောင်း သန္တီရဏသည် ဝုဋ္ဌောအား ကျေးဇူးပြုပုံစသည်ကို မပြပါ။

"*ဣမိနာဝ နယေန ဝေဒိတဗ္ဗာ*" တိ နယံ ဒဿေတွာ ဒေသနာ သံခိတ္တာ၊ "*ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာ ဓမ္မာ*" တိ အာဒိကေ စ ဆဋ္ဌနယေ တာ သင်္ဂဟိတာတိပိ ဣဓ န ဝုတ္တာ။

(၂) "ယေသံ ဝယေသံ ဓမ္မာနံ" စသည်ကို ထပ်၍ ဟောရကြောင်း

ခပ်သိမ်းသော အနန္တ ရုပနှင့်တို့၏ သခေ်ပလက္ခဏာကို ပြလိုသောကြောင့် ယေသံ ယေသံ ဓမ္မာနံ စသည်ကို ထပ်၍ ဟောတော်မူသည်။

ယေသံ ယေသန္တိ ဣဒံ သဗ္ဗေသမ္ပိ အနန္တရုပစ္စယဓမ္မာနံ သခေ်ပ လက္ခဏံ။

သဟဇာတ။ ။ (၁) *"စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ"* ဟူသော ပါဠ်ကို ပဝတ္တိအခါ နာမက္ခန္ဓာ ၄–ပါး ကို ရည်၍ ဟောသည်။

စိတ္တစေတသိကာတိ ပဝတ္တိယံ စတ္တာရော ခန္ဓာ။

(၂) *"စိတ္တသမုဋ္ဌာနံ ရူပါနံ"* ဟူသောပါဠ်ကို စိတ္တဇရုပ်ကိုသာ ရည်ရွယ်၍ ဟောခြင်းဖြစ်၏။ (အဋ္ဌကထာအလို)

အရကောက်၌ကား စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် ၂–မျိုးကို ယူရသော အာစရိယဝါဒကို ပြသေး၏။

ဥပနိဿယ။ ။ **(၁) ကေသဥ္စိ ဟောရကြောင်း**

အနန္တ ရူပနိဿယကို စင်စေလိုသောကြောင့် *"ကေသဥ္စိ"* သဒ္ဒါကို ထည့်၍ ဟောသည်။

(၂) ဇ္ဈာ–ဇ္ဈာ ကောက်ပုံ ထူးခြားချက်

အဇ္ဈာကတော အဇ္ဈာကတဿ သမ္ပဒါန်ကောက်ရာ၌ မိမိသန္တာန်ကို ရည်ရွယ်လျှင် အရဟတ္တဖိုလ်ကို ကြဉ်၍ ကောက်၊ သူတစ်ပါးသန္တာန်ကို ရည်ရွယ်လျှင် ဝိပါက်ဆတ္တိံသ အပြည့် ရနိုင်သည်။

(၃) ဥတု, ဘောဇန, သေနာသန, ပုဂ္ဂလ

(က) ဥတု, ဘောဇန, သေနာသန တို့ကား ပရမတ်တည်း။

(ခ) ပုဂ္ဂလကား ပညတ်တည်း။

(၄) ပိသဒ္ဒါဖြင့် ပေါင်းအပ်သော အနက်

ပုဂ္ဂလောပိ, သေနာသနမ္ပိ၌ ပိသဒ္ဒါဖြင့် သက်န်း, တောင်, တောချုံ, သစ်ပင် အစရှိသော ပကတူပနိဿယ တပ်ကောင်းသမျှကို သင်္ဂြိုဟ်အပ်၏။

(၅) အဘယ်ကြောင့် အရည ပဗ္ဗတ စသည်ကို မဟောပဲ ပုဂ္ဂလ, သေနာသန ၂-ပါးကိုသာ ဟောပါသနည်း?

ပုဂ္ဂလ, သေနာသန ၂-ပါးသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်း၌ အားကြီးသော အကြောင်း ဖြစ်သောကြောင့် ၄င်း ၂-ပါးကိုသာ ဟောသည်။

"ပုဂ္ဂလောပိ သေနာသနမ္ပိ" တိ ဧတ္ထ ဒွယံ ပကတူပနိဿယဝသေန ဝုတ္တံ၊ ဧတ္ထ ဟိ ဒွယံ ကုသလာ ကုသလပ္ပဝတ္တိယံ ဗလဝပစ္စယော ဟောတိ။

ပုရေဇာတ။ ။ (၁) ပစ္စယနိဒ္ဒေသဝယ် မနောဒွါရ၌ အာပုကို အဘယ်ကြောင့် ဟောတော် မမူပါသနည်း၊ မရ၍ မဟောပါသလော?

"စက္ခုံ အနိစ္စတော" စသော ပဉှာဝါရ ပါဠိတော်ကို ထောက်၍ အာပုကို မနောဒွါရ၌လည်း ရနိုင်သည်၊ ထိုသို့ပင် ရနိုင်သော်လည်း သာဝသေသအားဖြင့် ဒေသနာကို ပြုထားသောကြောင့် ဤပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ ဟောတော်မမူ။

မနောဒွါရေပိ အာရမ္မဏပုရေဇာတံ လဗ္ဘတေဝ၊ ဣဓ ပန သာဝသေသ ဝသေန ဒေသနာ ကတာ။

(၂) ပုရေဇာတဿ အနက်

ပုရေ- ပစ္စည်း တရားဖြစ်သည်မှ ရှေး၌၊ ဇာတဿ- ဖြစ်သော။

ပုရေဇာတဿာတိ တေသံ ဥပ္ပါဒတော ပဌမတရံ ဇာတဿ ဇာတိက္ခဏံ အတိက္ကမိတွာ ဌိတိပ္ပတ္တဿ။

ပစ္ဆာဇာတ။ ။ **ပစ္ဆာဇာတ၏ ကျေးဇူးပြုရာစထာ**

ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းသည် ဥပါဒ်ခဏ၌ ကျေးဇူးမပြု၊ ဌီခဏ၌သာ ကျေးဇူးပြုသည်။

အာသေဝန။ ။ (၁) ကုသိုလ် အကုသိုလ်သည် ဝိပါက်အား အဘယ်ကြောင့် အာသေဝနပစ္စည်း မတပ်ပါသနည်း?

ပြားသော ဇာတ်ရှိသော ဝိပါက် ကြိယာတို့မှာ အဖန်တလဲလဲမှီဝဲအပ်ထုံအပ်သော အာသေဝနဂုဏ် ကင်းသဖြင့် မိမိ၏ ကုသိုလ်သဘော အကုသိုလ်သဘော ကိုယူစေခြင်းငှာ မစွမ်းနိုင်သောကြောင့် အာသေဝန ပစ္စည်းမတပ်။

အတ္တနော ဂတိံ ဂါဟာပေတုံ အသမတ္ထတာယ၊ ဘိန္နဇာတိကာ ဟိ ဘိန္နဇာတိကာနံ အရူပဓမ္မာနံ အာသေဝနဂုဏေန ပဂုဏဗလဝဘာဝံ သာဓယမာနာ အတ္တနော ကုသလာဒိဘာဝ သင်္ခါတံ ဂတိံ ဂါဟာပေတုံ န သက္ကောန္တိ။

(၂) ဝိပါက်သည် ဝိပါက်အား အဘယ်ကြောင့် အာသေဝနပစ္စည်း မတပ်ပါသနည်း?

ဝိပါက်သည် ကံ၏ အကျိုးမျှသာဖြစ်၍ အားနည်းသဖြင့် အဖန်တလဲလဲ မှီဝဲအပ်, ထုံအပ်သော အာသေဝနသဘောမရှိ၊ တစ်ပါးသော ဝိပါက်ကိုလည်း မဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် အာသေဝနပစ္စည်းမတပ်ပါ။

ကမ္မ။ ။ (၁) နာနာက္ခဏိက ကမ္မ၏ အကျိုးပေးရာကာလ

နာနာက္ခဏိကကမ္မသည် မိမိဖြစ်ဆဲကာလ၌ ကျေးဇူးမပြု၊ ချုပ်ပြီး နောက်၌သာ အကျိုးပေးသည်။

ကမ္မပစ္စယေနာတိ အနေကာနုမ္ပိ ကပ္ပကောဋိနံ့ မတ္ထကေ အတ္တနော ဖလံ ဥပ္ပါဒေတုံ သမတ္ထေန နာနာက္ခဏိက ကမ္မပစ္စယေနာတိ အတ္ထော။

(၂) နာနာခဏ–အရ

မိမိဖြစ်ဆဲမှ အခြားသော မိမိချုပ်ပြီးနောက် ကာလများစွာကို ယူရမည်။

ဝိပါက။ ။ အဘယ်ကြောင့် စိတ္တဇရုပ်, ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်အား ဝိပါကပစ္စည်းတပ်ပုံကို ပစ္စယနိဒ္ဒေသ၌ မဟောပါသနည်း?

သာဝသေသ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဒေသနာကို ပြုတော်မူသောကြောင့် စိတ္တဇရုပ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ် အား ဝိပါကပစ္စည်းတပ်ပုံကို မဟောပါ။

အာဟာရ။ ။ (၁) လိုအပ်သော ဩဇာ

ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ဖြစ်သော ဩဇာကို မယူရ၊ စတုသမုဋ္ဌာနိက ဩဇာကို ယူရမည်။

ကဗဠီကာရော အာဟာရောတိ စတုသန္တတိသမုဋ္ဌာနေ ရူပေ ဩဇာ အာဟာရော နာမ၊ သော ပန ယသ္မာ ကဗဠံ ကရိတွာ အဇ္ဈောဟရိတောဝ အာဟာရကိစ္စံ ကရောတိ၊ န ဗဟိ ဌိတော၊ တသ္မာ *"အာဟာရော"*တိ အဝတွာ *"ကဗဠီကာရော အာဟာရော"* တိ ဝုတ္တော။

(၂) ကဗဠီကာရော အာဟာရောဟု ဟောရကြောင်း

ဩဇာဟူသော အာဟာရသည် အလုပ်အလွေးကို ပြု၍ မျိုအပ်သော်သာလျှင် အာဟာရကိစ္စကို ပြု၏၊ ပြင်ပ၌တည်သည်ရှိသော် အာဟာရကိစ္စကိုမပြုနိုင်၊ ထို့ကြောင့် အာဟာရောဟုသာ သာမညအားဖြင့် မဟောမူ

၍ ကဗဠီကာရော အာဟာရောဟု ဟောတော်မူသည်။

(၃) ဩဇာသည် စတုဇရုပ်အား ကျေးဇူးပြုရာ၌ အဘယ်ရုပ်အား အဘယ်သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပါ သနည်း?

ဗဟိဒ္ဓသန္တာန်၌ ဥတုဩဇာသည် အာဟာရဇရုပ်အား ဇနကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်၊ ကြွင်းသော တိဇရုပ်အား ဥပထမ္ဘကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်၊ တိဇဩဇာသည် စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အား ဥပထမ္ဘက သတ္တိ ဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။

တစ်နည်း ကလာပ်တူစတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အား ဇနကသတ္တိ, ကလာပ်ပြား စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်အား ဥပထမ္ဘကသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။

(၄) အာဟာရ၏ သတ္တိ ၂–မျိုး

ရုပ်အာဟာရပစ္စည်းသည် ဇနကသတ္တိ ဥပထမ္ဘကသတ္တိ ၂–မျိုးတပ်၏။

(၅) ဧကဇ ကာယစသည်

၁။ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဥပါဒ်အခိုက်၌ ဖြစ်သော ရုပ်အပေါင်းသည် ကံတည်းဟူသော အကြောင်း တစ်မျိုးကြောင့်သာ ဖြစ်သောကြောင့် **ဧကဇကာယ**၊

၂။ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ ဌီခဏ, ဘင်ခဏ၌ ဖြစ်သော ရုပ်အပေါင်းသည် ကံ, ဥတု ဟူသော အကြောင်း ၂–မျိုးလျှင် ဖြစ်ကြောင်း ရှိသောကြောင့် **ဒွိဇကာယ**။

၃။ ပဋိသန္ဓေနောင် ပထမဘဝင်၏ ဥပါဒ်မှစ၍ အာဟာရဇရုပ် မဖြစ်မီအကွင်း၌ ဖြစ်သော ရုပ် အပေါင်းသည် ကံ, စိတ်, ဥတု ၃–ပါးလျှင် ဖြစ်ကြောင်းရှိသောကြောင့် **တိဇကာယ**။

၄။ အာဟာရဇရုပ် ဖြစ်ချိန်မှစ၍ ဖြစ်သော ရုပ်အပေါင်းသည် ကံ, စိတ်, ဥတု, အာဟာရ အကြောင်း ၄–မျိုးကြောင့် ဖြစ်သောကြောင့် **စတုဇကာယ** မည်၏။

ကုန္ဒြိယ။ ။ ကုတ္တိုဇ် ပုရိသိန္ဒြေ ကုန္ဒြိယပစ္စည်း မတပ်ကြောင်း

ကလလအခါ အစရှိသည်တို့၌ ဣတ္ထိလိင်, ပုရိသလိင် စသည်တို့ မရှိသောကြောင့် ဣတ္ထိန္ဒြေ ပုရိသိန္ဒြေ တို့သည် ဣန္ဒြိယပစ္စည်း မတပ်ပါ။

ကလလာဒိကာလေ ပန ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ တေသု ဣတ္ထိလိင်္ဂ ပုရိသလိင်္ဂါဒိနံ အဘာဝါ။

ဈာန။ ။ ဒွေပဉ္စဝိညာဉ် ၁၀ ၌ သုခ, ဒုက္ခ, ဥပေက္ခာ ဝေဒနာတို့သည် အဘယ်ကြောင့် ဈာနပစ္စည်း မတပ်ပါသနည်း?

အာရုံသို့ ကပ်၍ရှုခြင်း သဘောမရှိ၊ အာရုံ၌ ရေ့ရှုကျရောက်ကာမျှ သဘောသာ ဖြစ်သောကြောင့် ဈာနပစ္စည်း မတပ်ပါ။

ပဉ္စန္နံ ပန ဝိညာဏကာယာနံ အဘိနိပါတမတ္တတ္တာ တေသု ဝိဇ္ဇမာနာနိပိ ဥပေက္ခာ သုခ ဒုက္ခာနိ ဥပနိဇ္ဈာနာကာရဿ အဘာဝတော *"ဈာနင်္ဂါနိ"* တိ န ဥဒ္ဓဋာနိ။

မဂ္ဂ။ ။ အဟိတ်စိတ်၌ မဂ္ဂပစ္စည်း မထိုက်ကြောင်း

မဂ်သည် ဟိတ်လျှင် နောက်လိုက်ရှိသောကြောင့် ဟိတ်မရှိသော အဟိတ်စိတ်တို့၌ မဂ္ဂင်သည် မဂ္ဂပစ္စည်း မထိုက်။

မဂ္ဂဿ ပန ဟေတုပစ္ဆိမကတ္တာ အဟေတုကစိတ္တေသု မဂ္ဂင်္ဂါနိ န ဥဒ္ဓဋာနိ။

ဝိပ္ပယုတ္တ။ ။ (၁) ရုပါရုံစသည်တို့သည် အာရမ္မဏိက နာမ်တရားတို့နှင့် ဝိပ္ပယုတ် ဖြစ်ကုန်လျက် အဘယ်ကြောင့် ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၌ မဟောပါသနည်း?

ရုပါရုံစသည်တို့နှင့် အာရမ္မဏိက နာမ်တရားတို့မှာ ဝိပ္ပယုတ် ကေန်ဖြစ်၍ သမ္ပယုတ်လေလော ဟု ယုံမှားဘွယ် မရှိသောကြောင့် မဟောပါ။

သမ္ပယောဂါသင်္ကာယ အဘာဝတော။

(၂) စက္ခုဝတ္ထု စသည်တို့နှင့် နာမ်တရားတို့ကို ဝိပ္ပယုတ္တပစ္စည်း၌ အဘယ်ကြောင့် ဟောပါသနည်း?

နာမ်တရားတို့သည် စက္ခုစသော ဝတ္ထုကို မှီသည်ဖြစ်၍ ၎င်းဝတ္ထုအတွင်းမှ ထွက်လာကုန်သကဲ့သို့ ဖြစ်ရကား ဝိပ္ပယုတ်လော သမ္ပယုတ်လောဟု ယုံမှားဘွယ် ရှိသည်ဖြစ်၍ ထိုယုံမှားဘွယ်ကို ပယ်ဖျောက်လျက် သမ္ပယုတ်မဟုတ် ဝိပ္ပယုတ်ဖြစ်ကြောင်း ပြလိုသောကြောင့် ဟောသည်။

အရူပိနော ဟိ ခန္ဓာ စက္ခာဒီနံ ဝတ္ထူနံ အဗ္ဘန္တရတော စ နိက္ခန္တာ ဝိယ ဥပဋ္ဌဟန္တိ၊ တတ္ထ အာသင်္ကာ ဟောတိ *"ကိံ နု ခေါ ဧတေ ဧတေဟိ သမ္ပယုတ္တာ ဥဒါဟု ဝိပ္ပယုတ္တာ"* တိ။

နတ္ထိ။ ။ သမနန္တရနိရုဒ္ဓါ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ ပစ္စုပ္ပန္နာနံ စိတ္တစေတသိကာနံ ဓမ္မာနံ နတ္ထိပစ္စယေန ပစ္စယော။

ဆဝါရအဓိပ္ပါယ်

ဟေတု။ ။ (၁) အဘယ်ကို ရည်ရွယ်၍ (ဗျာ + ဗျာ၌) *"သမ္ပယုတ္တကခန္ဓာအားလည်းကောင်း၊ သမ္ပယုတ္တကခန္ဓာ၊ ကဋတ္တာရုပ်အားလည်းကောင်း"* ဟု ခွဲ၍ ဆိုပါသနည်း?

စတုဝေါကာရကို ရည်ရွယ်၍ *"သမ္ပယုတ္တကခန္ဓာ အားလည်းကောင်း"* ဟုဆိုသည်၊ ပဉ္စဝေါကာရကို ရည်ရွယ်၍ *"သမ္ပယုတ္တကခန္ဓာ (စိတ္တဇရုပ်) ကဋတ္တာရုပ်အားလည်းကောင်း"* ဟု ဆိုသည်။

(၂) ဗာဟိရစသော မဟာဘုတ်များ

(က) **ဗာဟိရဟူသည်** တော, တောင် , မိုး, မြေ အစရှိသော အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓ ဖြစ်သော ဥတုဇရုပ်တည်း။

ဗာဟိရံ စေကံ မဟာဘူတန္တိ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓေသု ပထဝိပါဒါသာတောဒိသု မဟာဘူတံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။

(ခ) **အာဟာရဇရုပ်** ဟူသည် အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိက ဩဇာကြောင့်ဖြစ်သော အာဟာရဇ အဋ္ဌကလာပ် အစရှိသည်တည်း။

(ဂ) **ဥတုဇရုပ်** ဟူသည် အဇ္ဈတ္တသန္တာန်၌ ဖြစ်သော စတုသမုဋ္ဌာနိက တေဇောကြောင့် ဖြစ်သော ဥတုဇ အဋ္ဌကလာပ် စသည်တည်း။

(ဃ) **ပဝတ္တိကမ္မဇရုပ်** အတွက် ဝိဘင်း သီးခြားမရှိ၊ အသညသတ် ကမ္မဇရုပ်နှင့် အလားတူသော ကြောင့် အသညသတ္တာနံ စသော ဝိဘင်း၌ သွင်းထားသည်။

"အသညသတ္တာနံ ဧကံ မဟာဘူတံ ပဋိစ္စာ" တိ ဒွိသန္တတိသမုဋ္ဌာန ဘူတဝသေန ဝုတ္တံ။

ပုရေဇာတ။ ။ (၁) ဝတ္ထုံ ပုရေဇာတပစ္စယာကို ဟောရခြင်း

အာပုကို မဟော၊ ဝတ်ပုကိုသာ ဟောသည်ဟု သိစေလိုသောကြောင့် *"ဝတ္ထုံ ပုရေဇာတပစ္စယာ"* ကို အပိုဟောသည်။

(၂) အာပုကို မဟောခြင်း

ပဋ္ဌာရုံတို့သည် ပဉ္စဝိညာဏဓာတ်အား ပုရေဇာတပစ္စည်း ဖြစ်ကုန်၏။ မနောဝိညာဏဓာတ်အား (အတိတ် အနာဂတ်အာရုံတို့လည်း ဖြစ်ကုန်သောကြောင့်) ပုရေဇာတ ဧကန် မဖြစ်၊ ထိုကြောင့် အာပုကို မဟော။

အာရမ္မဏံ ပန နိယမတော ပုရေဇာတပစ္စယဘာဝံ န လဗ္ဘတိ၊ ရူပါယတနာဒီနိ ဟိ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံယေဝ ပုရေဇာတပစ္စယတံ သာဓေန္တိ၊ မနောဝိညာဏဓာတုယာ အတီတာနာ ဂတာနိပိ အာရမ္မဏံ ဟောန္တိ ယေဝ၊ တသ္မာ ဣဓ န ဂဟိတံ။

ပစ္ဆာဇာတ မဟောခြင်း

ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းသည် မိမိပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်သော စတုဇကာယအား ဥပထမ္ဘကသာ ဖြစ်၍ ဇနက မဖြစ်သောကြောင့် ဆဝါရအနုလုံ၌ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းကို မဟော။

တနည်း- ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းသည် ရုပ်၏ ဥပါဒ်ဆဲကာလ၌ ကျေးဇူးမပြု၊ ဌီသို ရောက်မှ ကျေးဇူးပြု သည်ဖြစ်၍ *"ဥပ္ပဇ္ဇတိ"* ဟု ဟောတော်မူအပ်သော ကြိယာနှင့် မထိုက်တန်သောကြောင့် ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းကို မဟော။

ပစ္ဆာဇာတော ကုသလာကုသလာနံ ပစ္စယော န ဟောတိ၊ အဗျာကတဿပိ ဥပ္ပတ္တိက္ခဏေ ဝ၊ န စ နကော၊ တသ္မာ *"ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စယာ"* တိ ဝတ္တဗ္ဗော ကေဝလမ္ပိ နုတ္တိတိ ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စယဝသေန ဝိဿဇ္ဇနံ န ကတံ။

ဥပ္ပဇ္ဇ တိ ဥပ္ပဇ္ဇ နွိ အရကောက်

ဥပ္ပဇ္ဇ တိအရ– နာမက္ခန္ဓာ ဖြစ်အံ့ ဥပါဒ် ဠီ ဘင် ရ၏။

– ရူပက္ခန္ဓာ ဖြစ်အံ့ ဥပါဒ် ရ၏။

ဇီဝိတိန္ဒြေ၏ ပါလနသတ္တိ

ကြာရိုး၌ ရှိသော ရေသည် ကြာကို စောင့်သကဲ့သို့ ဇီဝိတိန္ဒြေသည် မိမိနှင့်ကလာပ်တူ ကမ္မဇရုပ်တို့ကို စောင့်ခြင်း အစိုးရခြင်း ပါလနသတ္တိ ရှိသည်။

ဒုကာဒိသချာဝါရ၌ ပစ္စည်းတွန်း ၄–မျိုး အစဉ်

၁။ အနုလုံ၌ ပစ္စယနိယာနုလောမ ကို စ၍ တွန်းသည်၊

၂။ ပစ္စနိက်၌ အနုလောမပစ္စနိက် ကို စ၍ တွန်းသည်၊

၃။ အနုလောမပစ္စနိက်၌ ပစ္စနိက် ကို စ၍ တွန်းသည်၊

၄။ ပစ္စနိယာနုလောမ၌ အနုလုံ ကို စ၍ တွန်းသည်၊

ပစ္စနိက်

နဟေတုပစ္စယာ– ဌပေတွာ ဟေတုပစ္စယံ အညေဟိ အတ္တနော အနုရူပ ပစ္စယေဟိ– ဟေတုပစ္စည်းကို ထား၍ ဟေတုပစ္စည်းမှ တစ်ပါးကုန်သော မိမိအား လျောက်ပတ်ကုန်သော ပစ္စည်းတို့ကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ – ဖြစ်၏။

ပဋိစ္စဝါရနှင့်တူသော သဟဇာတဝါရကို ထပ်ဟောကြောင်း

အချင်းချင်း အနက်ကို မှတ်လိုသောကြောင့် (တနည်း) ဝေနေယျဇ္ဈာသယ, ဒေသနာဝိလာသကြောင့် သဟဇာတဝါရကို ထပ်၍ဟောသည်။

အညမညဿ အတ္တနိယာနန္တံ ဝုတ္တာ၊ အပိစ တထာပဝတ္တနကာနံ အဇ္ဈာသယဝသေန ဒေသနာဝိလာ သေန နိရုတ္တိ ပဋိသမ္ဘိဒါ ပဘေဒဇာနနဝသေန စာပိ ဥဘောပိ ဝုတ္တာ။

ပဉ္စာဝါရ အစိပ္ပာယ်
ပဋ္ဌာနထားပုံ ထူးခြားချက်

ဆဝါရ၌ ပစ္စယုပ္ပန်ကို ပဋ္ဌာနအားဖြင့် ဟောတော်မူသည်။
ပဉ္စာဝါရ၌ ပစ္စည်းကို ပဋ္ဌာနအားဖြင့် ဟောတော်မူသည်။

ပဉ္စာဝါရ၌ ခန္ဓသဒ္ဒါဖြင့် ဟောတော်မူပုံ

ပစ္စယနိဒ္ဒေသကဲ့သို့ *"ဟေတူ ဟေတုသမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ"* ဟု ဓမ္မသဒ္ဒါဖြင့် မဟောပဲ *"ဟေတု သမ္ပယုတ္တကာနံ ခန္ဓာနံ"* ဟု အဘယ်ကြောင့် ခန္ဓသဒ္ဒါဖြင့် ဟောတော်မူပါသနည်း?

မရောယှက်သောအားဖြင့် ခွဲဝေခြင်းကို ပြုခြင်းဌာ ပဋိစ္စ စသော ဝါရတို့၌ ခန္ဓာ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဒေသနာကို တင်တော်မူခဲ့၏။ ထိုသို့ ဆဝါရ၌ ဟောတော်မူသော အစဉ်ဖြင့် ဤပဉ္စာဝါရ၌လည်း ဒေသနာကို တင်တော်မူသည်၊ ထိုကြောင့် ခန္ဓသဒ္ဒါဖြင့် ဟောတော်မူသည်။

အာရမ္မဏ။ ။ (၁) ဝိရတိ ၃–မျိုး

၁။ **သမ္ပတ္တဝိရတီ**= တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူ၏ အထံ၌ မဆောက်တည်မူ၍ မိမိအလိုလို ပါဏာတိပါတ အစရှိသည်မှ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း၊

၂။ **သမာဒါနဝိရတီ** = တစ်စုံတစ်ယောက်သော သူ၏ အထံ၌ ဆောက်တည်၍ ကြဉ်ရှောင်ခြင်း၊

၃။ **သမုစ္ဆေဒဝိရတီ** = မဂ်ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ဖြတ်သောအားဖြင့် ကြဉ်ရှောင်ခြင်း၊

(၂) သီလံ သမာဒိယိတွာ – ၌ လိုအပ်သော သီလနှင့် ဝိရတီ

သီလံ သမာဒိယိတွာ၌ ပဉ္စင်္ဂ , ဒသင်္ဂ စသည်တို့၏ အစွမ်းအားဖြင့် ဖြစ်သော နိစ္စသီလကို ယူ၍ သမာဒါန ဝိရတီကိုသာ တိုက်ရိုက်ညွှန်ပြသည်။

သမ္ပတ္တဝိရတီ, သမုစ္ဆေဒဝိရတီတို့ကို (လောက၌ သီလဟူ၍ မထင်ရှားသောကြောင့်) တိုက်ရိုက် မဟောပါ။ ထိုသို့ပင် မဟောသော်လည်း ၄င်း ဝိရတီ ၂–မျိုးသည် အာရမ္မဏပစ္စည်းသော်ကား ဖြစ်ကုန်၏။

သီလံ သမာဒိယိတွာ တိ ပဉ္စင်္ဂ ဒသင်္ဂါ ဒိဝသေန နိစ္စသီလံ ဂဟေတွာ၊ ဣမိနာ သမာဒါန ဝိရတိယေဝ ဒဿိတာ၊ သမ္ပတ္တဝိရတိ သမုစ္ဆေဒ ဝိရတိယော ပန လောကေ "သီလ"န္တိ အပါကဋတ္တာ န ဝုတ္တာ၊ ကိဉ္စာပိ န ဝုတ္တာ၊ အာရမ္မဏပစ္စယာ ပန ဟောန္တိယေဝ၊ တတ္ထ သမုစ္ဆေဒဝိရတိ သေက္ခာနံ ယေဝ ကုသလဿ အာရမ္မဏံ ဟောတိ၊ န ဣတရေသံ။

(၃) ဈာနာ ဝုဋ္ဌဟိတွာ အရ–

ဈာန် အရ အာဒိကမ္မိက ယူသော် ဝုဋ္ဌဟိတွာအရကို ဘဝင်ယူလေ၊ ထိုနောက် ပစ္စဝေက္ခဏာ ဖြစ်၏၊ တစ်နည်း– ဈာန် အရ သမာပဇ္ဇနယူ၍ ဝုဋ္ဌဟိတွာ အရ ဘဝင်ယူလေ၊ ထိုနောက် ပစ္စဝေက္ခဏာ ဖြစ်၏။

(၄) ဒေသနာ ၂–မျိုးနှင့် စေတောပရိယဉာဏ်ကို ထပ်ဟောကြောင်း

အာရမ္မဏပစ္စည်း ကု + ကု ၌–

၁။ စေတောပရိယဉာဏေန – စသည်ကား ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန ဒေသနာ၊

၂။ ကုသလာ ခန္ဓာ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ – စသည်ကား ဓမ္မာဓိဋ္ဌာန ဒေသနာ၊

ဤသို့ ဒေသနာထူးသောကြောင့် အောက်၌ယူအပ်ပြီး ဖြစ်သော်လည်း စေတောပရိယဉာဏ်ကို ထပ်၍ ဟောတော်မူသည်။

"*ကုသလာ ခန္ဓာ ဣဒ္ဓိဝိဓဉာဏဿ*" တိ အာဒိဟိ ပုဂ္ဂလံ အနာမသိတွာ ဓမ္မ ဝသေန ဒေသေတိ၊ တေနေဝေတ္ထ ဟေဋ္ဌာ ဂဟိတမ္ပိ စေတောပရိယဉာဏံ ပုန ဝုတ္တံ။

အဓိပတိ။ ။ အဘယ်ကြောင့် ဒေါသမူ၊ မောဟမူ၊ မဟာကြိဝိပ်၊ မဟဂ္ဂုတ်၊ ကုသိုလ်စိတ်တို့သည် အလေးအမြတ် အာရုံမပြုပါသနည်း?

၁။ ပြစ်မှားတတ် အမျက်ထွက်တတ်သောသူသည် တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှ အလေးအမြတ် မပြုသောကြောင့် ဒေါသမူသည် အလေးအမြတ် အာရုံမပြု။

န ဟိ ဒုဋ္ဌော ကိဉ္စိ ဂရုံ ကရောတိ။

၂။ မိုက်မဲတွေဝေသောသူသည် တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှ အလေးအမြတ် မပြုသောကြောင့် မောဟမူသည် အလေးအမြတ် အာရုံမပြု။

န ဟိ မူဠှော ကိဉ္စိ ဂရုံ ကရောတိ။

၃။ မဟာကြိယာ ဉာဏဝိပ္ပယုတ် ၄–ခုသည် ဉာဏ်ကင်းသောကြောင့် လောကုတ္တရာတရားကို အလေးအမြတ် အာရုံမပြုနိုင်သည် ဖြစ်၍ အလေးအမြတ် အာရုံ မပြု။

အထွဋ်အမြတ်သို့ ရောက်ပြီးသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သန္တာန်၌ ဖြစ်သောကြောင့် လောကီတရားကို လည်း အလေးအမြတ် အာရုံမပြု။

(အာရမ္မဏာဓိပတိ ပစ္စယုပ္ပန် မဖြစ်–ဟူလို။)

၄။ မဟဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်သည် မိမိကိုယ်တိုင်က မြတ်သောတရား ဖြစ်သောကြောင့် တစ်စုံတစ်ခုသော တရားကိုမျှ အလေးအမြတ်မပြု၊ ဥပမာအားဖြင့် အထွဋ်အမြတ် မင်းအဖြစ်သို့ရောက်နေသောသူသည် တစ်စုံတစ်ယောက်သောသူကိုမျှ အလေးအမြတ် မပြုသကဲ့သို့တည်း။

အတ္တနော မဟဂ္ဂတတာယ ဂရုံ န ကရောတိ၊ (အဋ္ဌသာလိနီ)

အနန္တရ။ ။ အနန္တရပစ္စည်း ဣ+ဣ၌ *"ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာ ခန္ဓာ"* စသည်ဖြင့်ပင် ကုသိုလ် နာမက္ခန္ဓာတို့ကို တပေါင်းတည်း ယူနိုင်လျက် အဘယ်ကြောင့် *"အနုလောမံ ဂေါတြဘုဿ"* စသည်ကို ဟောတော်မူပါသနည်း?

နာနာရမ္မဏ တရားသည် နာနာရမ္မဏတရားအား ကျေးဇူးပြုရာသလော, မပြုရာသလော–ဟူသောယုံမှားသက်ာကို နစ်စေလိုသောကြောင့် *"အနုလောမံ ဂေါတြဘုဿ၊ အနုလောမံ ဝေါဒါနဿ"* ဟု ထပ်၍ ဟောသည်။

နာနာဘုမ္မိက တရားအချင်းချင်း အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုရာသလော, မပြုရာသလော– ဟူသောယုံမှားသက်ာကို နစ်စေလိုသောကြောင့် *"ဂေါတြဘုမဂ္ဂဿ၊ ဝေါဒါနံ မဂ္ဂဿ"* ဟူသော ပါဠ်ကို ထပ်၍ ဟောသည်။

ဥပနိဿယ။ ။ (၁) **ပရိကမ္မအရ** *"ပဌမဿ ဈာနဿ ပရိကမ္မံ"* ၌ ပရိကမ္မအရ ပဌမဈာန်ကို ရစိမ့်သောငှာ *"ပထဝီ ပထဝီ"* အစရှိသည်ဖြင့် စီးဖြန်းသော ရှေးအဖို့၌ ဖြစ်သော ပရိကမ်ဇောကိစ္စ တပ်သော ကာမကုသိုလ်ကို ယူရမည်။ (ပရိကမ်–ဥပစာ–အနုလုံ–ဂေါတြဘုတွင် ပါဝင်သော ပရိကမ်ကို မယူရ)

ပရိကမ္မန္တိ အနန္တရံ အဂ္ဂဟေတွာ ပုဗ္ဗဘာဂေ ပရိကမ္မံ ဂဟေတဗ္ဗံ။

(၂). ပဋိသမ္ဘိဒါ ၄–ပါးအနက်

မဂ္ဂေ သောက္ခာနံ အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါယ ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါယ နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါယ ပဋိဘာန ပဋိသမ္ဘိဒါယ ဌာနာဋ္ဌာနကောသလ္လဿ။

အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါယ– ပါဠိတော်၏ အနက်ကို သိသော အတ္ထပဋိသမ္ဘိဒါ ဉာဏ်အား၊

ဓမ္မပဋိသမ္ဘိဒါယ – မာဂဓဘာသာ ပါဠိဟူသော သဒ္ဒါကို သိသော ဓမ္မ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဉာဏ်အား၊

နိရုတ္တိပဋိသမ္ဘိဒါယ– အရပ်သူတို့၏ ဘာသာဟူသော သဒ္ဒါကို သိသော နိရုတ္တိ ပဋိသမ္ဘိဒါ ဉာဏ်အား။

ပဋိဘာနပဋိသမ္ဘိဒါယ – အနက်, သဒ္ဒါ, အရပ်သူတို့၏ ဘာသာ ဤသုံးဖြာကို သိသော ပဋိဘာန ပဋိသမ္ဘိဒါဉာဏ်အား၊

ဌာနဋ္ဌာနကောသလ္လဿ– အရာဟုတ်သည် မဟုတ်သည်၌ လိမ္မာသော ဌာနာဋ္ဌာန ကောသလ္လ ဉာဏ်အား။

(၃) ပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ် တရားကိုယ်

ပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်အရ မဟာကုသိုလ် မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ်, မဂ်ဖိုလ်တို့၌ ရှိသော ဉာဏ်ကို ယူရမည်၊ (ထိုတွင် ကုသိုလ်ပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်အတွက် မဟာကုသိုလ် ဉာဏသမ္ပယုတ်, မဂ်စိတ်တို့၌ ရှိသော ဉာဏ်ကိုယူ၊ အဗျာကတ ပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်အတွက် မဟာကြိယာ ဉာဏသမ္ပယုတ် ဖိုလ်စိတ်တို့၌ ရှိသော ဉာဏ်ကို ယူ)

(၄) ဥပနိဿယ ကုသလော အကုသလဿ၌ အဘယ်ကြောင့် လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်ကို မယူပါသနည်း?

သန္တ ပဏီတ ဥတ္တမ ဖြစ်သော လောကုတ္တရာတရားသည် အကုသိုလ်ကို ဖျက်ဆီးသည်၊ အကုသိုလ်ကို မဖြစ်စေတတ်၊ ထို့ကြောင့် လောကုတ္တရာ ကုသိုလ်ကို မယူရ၊ ဥပမာ- လသည် အမိုက်မှောင်တို့ကို ဖျက်ဆီး တတ်, မဖြစ်စေတတ်သကဲ့သို့တည်း။

လောကုတ္တရံ ပန သန္တံ ပဏီတံ ဥတ္တမံ အကုသလဝိဒ္ဓံသနံ၊ တသ္မာ စန္ဒော ဝိယ အန္ဓကာရတမာနံ န အကုသလဿ ဥပနိဿယော ဟောတီတိ န ဂဟိတံ။

(၅) နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ ၃-မျိုး

၁။ **အကိရိယ ဒိဋ္ဌိ** = အကြောင်းကို ပယ်သောအယူ၊

၂။ **နတ္ထိကဒိဋ္ဌိ** = အကျိုးကို ပယ်သော အယူ၊

၃။ **အဟေတုကဒိဋ္ဌိ** = ကြောင်း, ကျိုး ၂-ပါးစုံကို ပယ်သောအယူ။

* *ကြောင်း ပယ် အကြို၊ နတ္ထိ ကျိုးပယ်၊ နှစ်မျိုး ပယ်မူ၊ အဟေတု မှတ်ရှုသုံးမျိုး အထူးတည်း။*

(၆) မာတုဃာတိကမ္မံ မာတုဃာတိကမ္မသ

မာတုဃာတိကမ္မံ အရ- ဒြပ်ပြား သန္တာန် ပြားသော မာတုဃာတက ကံ, ရှေးဘဝသတ်ခဲ့ဘူးသော မာတုဃာတက ကံ, ဤဘဝတွင် အဖန်တလဲလဲ စေခိုင်း၍ သတ်စေသော မာတုဃာတက ကံ, နှစ်ကြိမ်ရိုက်ဆော် ၍ သတ်သော မာတုဃာတက ကံ ရ၏။

မာတုဃာတိကမ္မသ အရ- ဖြစ်ဆဲသော မာတုဃာတက ကံ ရ၏။

(၇) ဥပနိဿယ ၂၃–ပါး ဝေဖန်ပုံ

၁။	ကု– ကုဒ္ဒ (အာရမ္မဏူ, အနန္တရူ, ပကတူ)	၃–ပါး
၂။	ကု– အကုဒ္ဒ (အာရမ္မဏူ, ပကတူ)	၂–ပါး
၃။	ကု– ဗျာဒ္ဒ	၃–ပါး
၄။	အကု– အကုဒ္ဒ	၃–ပါး
၅။	အကု– ကုဒ္ဒ (ပကတူ)	၁–ပါး
၆။	အကု– ဗျာဒ္ဒ (အနန္တရူ , ပကတူ)	၂–ပါး
၇။	ဗျာ– ဗျာ ဒ္ဒ	၃–ပါး
၈။	ဗျာ– ကုဒ္ဒ	၃–ပါး
၉။	ဗျာ– အကုဒ္ဒ	၃–ပါး
	ပေါင်း	၂၃–ပါး။

ပုရေဇာတ။ ။ အာပုဒ္ဒ အဘယ်ကြောင့် စက္ခု စသော သြဠာရိကရုပ်ကိုသာ ဟော၍ အာပေါစသော သုခုမရုပ်ကို မဟောပါသနည်း? အာပုမဖြစ်၍ မဟောပါသလော?

ရုန့်ရင်းသော သြဠာရိကရုပ်၏ အစွမ်းဖြင့် သိလွယ်စေလိုသောကြောင့် (သိလွယ်စေခြင်းငှာ) စက္ခု စသော သြဠာရိကရုပ်တို့ကိုသာ ဟောသည်၊ အာပေါ စသော သုခုမရုပ်တို့ကို မဟော၊ ထိုသို့ပင် မဟောသော်လည်း အာပေါ စသည်တို့သည် အာပု ဖြစ်ကုန်သည်သာ။

ပုရေဇာတေ စက္ခာဒီနံ သြဠာရိကဝသေန ဝုတ္တာနိ၊ အာပေါဓာတု အာဒီနံ ပိ ပန ပုရေဇာတာရမ္မဏာ နံ ဟောန္တိယေဝ။

ပစ္ဆာဇာတ။ ။ ပစ္ဆာဇာတပစ္စည်းသည် ဥပတ္ထမ္ဘက သတ္တိဖြင့်သာ ကျေးဇူးပြုသည်။
(ဇနကသတ္တိဖြင့်ကျေးဇူးမပြု)

ဥပတ္ထမ္ဘနဝသေန ပစ္ဆာဇာတော ဟုတွာ ပစ္စယော၊ ဥပတ္ထမ္ဘကဋ္ဌေန ပစ္စယတ္တာယေဝ ဟေသ ပစ္ဆာဇာတ ပစ္စယာ။

ပစ္စယုဒ္ဒါရ အဓိပ္ပါယ်

ဆဝါရဥ္စကဲ့သို့ ပဉှာဝါရ ပစ္စနိက်ဥ္စ ဝိဘင်းကို ဟောတော်မမူ၊ ထိုသို့ မဟောသော်လည်း ထိုပစ္စနိက် လက္ခဏာအကျဉ်းအားဖြင့် ပစ္စနိက်ကို ပြအံ့သောငှာ သင်္ဂါယနာဆရာတို့သည် ပစ္စယုဒ္ဒါရကို ထားတော်မူကုန်၏။

ခေါင်းဆောင် ၈–ပစ္စည်း

ခပ်သိမ်းသော ပစ္စည်းတို့သည်–

အာရမ္မဏ, သဟဇာတ, ဥပနိဿယ, ပုရေဇာတ, ပစ္ဆာဇာတ, ကမ္မ, ရုပ်အာဟာရ, ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယ ဤ ၈–ပစ္စည်း၌ ဝင်ကုန်၏။

အာ, သ, ဥ, ရေ၊ စ္ဆာ ကမ္မေ၊ ဟာရေ, ဣန္ဒြိ ရှစ်ပါးသိ။

တနည်း ၄–ပစ္စည်း–

အာရမ္မဏ, ဥပနိဿယ, ကမ္မ, အတ္ထိ ဤ ၄–ပစ္စည်းတို့၌လည်း ဝင်ကုန်၏။

အာရမ္မဏူပနိဿယ ကမ္မတ္ထိပစ္စယေသုစ သဗ္ဗေပိ ပစ္စယာ သမောဓာနံ ဂစ္ဆန္တိ။ (သင်္ဂဟ)

၄ ပစ္စည်း၌ သွင်းပုံ

၁၊ အာရမ္မဏ၌–

အာရမ္မဏ, အာရမ္မဏာဓိပတိ, ဝတ္ထာရမ္မဏနိဿယ, အာရမ္မဏူပနိဿယ, အာရမ္မဏ ပုရေဇာတ, ဝတ္ထာရမ္မဏဝိပ္ပယုတ္တ, အာရမ္မဏ ပုရေဇာတတ္ထိ, အာရမ္မဏပုရေဇာတ အဝိဂတ ဤ ၈–ပစ္စည်းတို့ ဝင်ကုန်၏။

၂၊ ဥပနိဿယ၌–

အနန္တရ, သမနန္တရ, အာသေဝန, အနန္တရကမ္မ, နတ္ထိ, ဝိဂတ ဟူသော အနန္တရမျိုး ၇–ပစ္စည်းနှင့် ပကတူပနိဿယ, ဗလဝနာနာက္ခဏိက ကမ္မ ဟူသော ပကတူပ ၂–ပစ္စည်း၊ ပေါင်း (အင်္ဂဟိတင်္ဂဟဏနည်း အားဖြင့်) ၈–ပစ္စည်း ဝင်ကုန်၏။

၃၊ ကမ္မ၌–

ကာမဝိပါက်အား တပ်သော ဒုဗ္ဗလနာနာက္ခဏိကကမ္မ, ကဋတ္တာရုပ်အား တပ်သော ဗလဝဒုဗ္ဗလနာ နာက္ခဏိကကမ္မ ဟူသော ကမ္မတစ်ပစ္စည်းသာ ဝင်၏။

၄၊ အတ္ထိ၌– အတ္ထိ ၅–မျိုးရသည်တွင်–

(က) သဟဇာတတ္ထိ၌–

ဟေ, ဓိ, သဟ်, အဉ်, နိ, ကံ၊ ဝိပ်, ဟာ, ဣန်, ဈာန်။

မဂ်, သမ်, ဝိပ်, အတ်၊ အဝိမုတ်၊ သဟတ် ဆယ့်ငါးတန် ဟူသော သဟဇာတမျိုး ၁၅ ပစ္စည်းဝင်၏။

(ခ) ပုရေဇာတတ္ထိ၌–

“ နိ, ပု, ဣန္ဒြိ၊ ဝိပ်, အတ္ထိ၊ အဝိ ဝတ္ထု ခြောက် ” – ဟူသော ဝတ္ထုမျိုး ၆–ပစ္စည်း ဝင်၏။

(ဂ) ပစ္ဆာဇာတတ္ထိ၌–

“ ပစ္ဆာ, ဝိပ်, အတ်၊ အဝိမှတ်၊ လေးရပ် ပစ္ဆာမျိုး ” ဟူသော ပစ္ဆာဇာတမျိုး ၄–ပစ္စည်း ဝင်၏။

(ဃ) ရုပ်အာဟာရတ္ထိ၌–

အာဟာရ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဟူသော ရုပ်အာဟာရမျိုး ၃–ပစ္စည်း ဝင်၏။

(င) ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယတ္ထိ၌

ဣန္ဒြိယ, အတ္ထိ, အဝိဂတ ဟူသော ရူပဇီဝိတိန္ဒြိယမျိုး ၃–ပစ္စည်း ဝင်၏။

ပဋ္ဌာန်းဆိုင်ရာ မှတ်သားဘွယ်ရာ အဓိပ္ပါယ်များ ပြီး၏။

ပဋ္ဌာန်းလက်ဆောင်ကျမ်း
ပြီးပါပြီ။

နိဂမပဋ္ဌနာ

သဒ္ဓိတံ မေ မဟာပုညံ၊ အဘိဓမ္မတ္ထသဥ္စိတံ။
လိခါပေတွာ ပသမ္ဘန္တိ၊ သီလက္ခန္ဓောတိ ပါကဋံ။
အတ္ထာဝဟံ ခိပ္ပံ ဟောတု၊ ပါဘတံ မေ သုဓောမိဒံ။

မေ– တိလောကဟု နာမသမုတ် အကျွန်ုပ်သည်၊ အဘိဓမ္မတ္ထ သဥ္စိတံ– အဘိဓမ္မာ ပိဋကကာဟု သညာဝေဠျမ်း ခုနစ်ကျမ်းတွင် ပဋ္ဌာန်းမဟာဒေသနာ၏ အဓိပ္ပါယ်နှင့် စပ်ယှဥ်သော၊ မဟာပုညံ– သုတေသီများ အကျိုးများဖို့ ကျိုးစားတီထွင် စီရင်အပ်သည့် “ပဋ္ဌာန်းလက်ဆောင်ကျမ်း”ဟူသော တိဟိတ်ဥက္ကဋ္ဌ ကုသိုလ်မြတ်ကို၊ သီလက္ခန္ဓော တိပါကဋံ– သီလက္ခန္ဓ ဟူ၍ ထင်ရှားသော၊ ဥပသမ္ဘန္တိ– ရဟန်းငယ်ကို၊ လိခါပေတွာ– ရေးသားစေ၍၊ သဒ္ဓိတံ– ကောင်းစွာ အထူး ဆည်းပူးအပ်ပေပြီ၊ မေ– တိလောကဟု နာမသမုတ် အကျွန်ုပ်၏၊ သုဓောမံ– လျှင်စွာ ခဏကြည့်ရုံမျှဖြင့် မုချပိုင်ပိုင် ကောင်းစွာ သိနိုင်သော၊ ဣဒံ ပါဘတံ– လက်ဆောင်အလား ညွှန်း ဇယားနှင့်တကွ ဖြစ်သော ဤကျမ်းစာသည်၊ ခိပ္ပံ– မြင့်ရှည်ကာလ မစောင့်ရဘဲ ခဏမကြာ လျှင်မြန်စွာ၊ အတ္ထာဝဟံ– အဘိဓမ္မာပညာလိုလား အမျိုးသားတို့၏ စီးပွါးချမ်းသာ အဖြာဖြာကို ကောင်းစွာ ဆောင်နိုင်သည်၊ ဟောတု– စင်စစ်မသွေ ဖြစ်ပါစေသတည်း။

ဣမိနာ ပုညကမ္မေန၊ သံသရန္တော ဘဝါဘဝေ။
ဗာကုလော အရဟန္တော၀၊ ယာ၀ဇီဝံ အရောဂိကော။
ပရတ္ထသမ္ပာဒကော၀၊ ပညာဝိကော ဘ၀ေ အဟံ။

ဣမိနာ ပုညကမ္မေန– မဟာပဋ္ဌာန်း အကျယ်ကျမ်းကို ထူးဆန်းနည်းနာဖြင့် ကောင်းစွာရေးပြု ဉ်ကောင်းမှု ကုသိုလ်ကံကြောင့်၊ အဟံ– တိလောကဟု နာမသမုတ် အကျွန်ုပ်သည်၊ ဘဝါဘဝေ– နိဗ္ဗာန်မရ ရှည်လျားလှသည့် ဘဝငယ်– ကြီး အသီးသီး၌၊ သံသရန္တော– စက်လည်သည့်အလား ရဟတ်ခြားကဲ့သို့ မရပ် မနား ပြေးသွားကျင်လည်ရသည် ရှိသော်၊ အရဟန္တော– တစ်ထောင့်ငါးရာ ကိလေသာစက် ရဲရမ္မက်တို့ကို လေးမင် ဉာဏ်သွား စိန်သံဒါးဖြင့် ပယ်ရှား ခုတ်ဖြတ် လက်စ–ပြတ်အောင် သတ်တော်မူပြီးသော၊ ဗာကုလော၀– အနာကင်းရာ ကျန်းမာရာ၌ လွန်စွာထူးချက် တေဒဂ်ကို ရလျှက်ထင်ပေါ် အရှင်ဗာကုလ မထေရ်ကျော်ကဲ့သို့၊ ယာ၀ဇီဝံ– အာယု, ဥသ္မာ ဝိညာဏ်တို့ ကိုယ်မှာတည်ရှိနေသမျှ ကာလပတ်လုံး၊ ဝါ– အသက်ထက်ဆုံး၊ အရောဂိကော– ရောဂါဟူဘိ မြူတစ်စိမျှ မငြိမပါ လွန်ကျန်းမာသည်လည်းကောင်း၊ ပညာဝိကော– အရှင်သာရိပုတ္တရာ ထေရ်မဟာသို့ ပညာလွန်ကဲသည်လည်းကောင်း၊ (ဟုတွာ– ဖြစ်၍) ပရတ္ထသမ္ပာ ဒကော၀– သဒ္ဓါ, ဝီရိ, သတိ, သမာ, မြတ်ပညာဟု ငါးဖြာဗိုလ်ထု အဖော်ပြု၍ ယခုဘ၀ ယနေ့ကထက် အဆများစွာ လွန်ကဲသာလျက် သတ္တဝါအများ သူတစ်ပါးတို့၏ စီးပွါးချမ်းသာ အဖြာဖြာကို ကောင်းစွာ ပြီးစေနိုင်သူသည်သာလျှင်၊ ဘ၀ေ– ဘ၀ေယျံ– ဖြစ်ရပါလို၏။

ပညာကြီးရှင် ငြိမ်းကောင်းဆင်လော့

ထေရ်ကျော်ငါးရာ၊ ရဟန္တာ၀သီ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ရ၊ သံဃိန္နတို့၊ ဘုရားမိန့်ရှတ်၊ ပိဋကတ်ကို၊ မွတ်မွတ် ဖြူဖွေး၊ ပေထက်ရေး၍၊ ဆေးလေးကြပ်ကြပ်၊ အထပ်တစ်ရာ၊ တည်းဖြတ်ပါလည်း၊ အက္ခရာပုဒ်ဆွေး၊ မှားယွင်း သေး၏၊ ညစ်ကြေးစပ်ယှဉ်၊ ပုထုဇဉ်သာ၊ ငါတို့မှာကား၊ မမှားဘယ်သို့၊ ရှိလေမြို့လိမ့်၊ ယွင်းချို့ အက္ခရာ၊ ပျက်ယိုရာ၌၊ ပညာကြီးရှင်၊ ငြိမ်းကောင်းဆင်သို့၊ ပြင်စေသတည်း။

ဥတေနပျို့

သုတေသနစာကြည့်တိုက်
သ ၁သန ၁၁ဘဘ်ထွန်းကာ ၊ပြန့်ပွား၊ရေးဦးစီးဌာန
ကမ္ဘာ့ ၁အေး၊ ရန်ကုန်။

ဤစာအုပ်တွင်

ပဋ္ဌာန်းဘာသာဆိုင်ရာ

* သုဒ္ဓသင်္ချာများ
* ပါဠိတော်ဇယားများ
* အရကောက် ဇယားများ
* အညွှန်းများ
* နိယံများ
* နိယံကဗျာများ
* ဂဏ္ဌိအဓိပ္ပါယ်များ
* ကျက်မှတ်စရာပါဠိသာဓကများ
* အရကောက်လာ ကျမ်းတက်များ
* သဘာဂ ဃဋနာစသော သင်္ချာဝါရဇယားများ

စသည် စသည်တို့ဖြင့် ဝေဝေဆာဆာ တန်ဆာဆင်ထားသည်။

ဖြန့်ချိရေး
စာပေထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးအဖွဲ့
ရွာမပရိယတ္တိစာသင်တိုက်
အင်းစိန်